

فنی و حرفه‌ای و کاربردانش

فصلنامه آموزشی، تحلیلی و اطلاع‌رسانی برای معلمان، مدرسان، دانشجو معلمان و کارشناسان آموزش و پرورش
| دوره هفدهم | شماره ۲ | زمستان ۱۴۰۰ | ۴۸ صفحه | پیامک: ۳۰۰۰۸۹۹۵
w w w . r o s h d m a g . i r

- طرحی نو در دبیرخانه‌های راهبری کشوری
- آموزش فنی و حرفه‌ای در شرایط کرونا
- آموزش فنی و حرفه‌ای در استرالیا

معرفة رشتة صنایع فلزی

صفحة ١٧

فنی و حرفه‌ای و کار دانش

رشد آموزش

۵۹

فصلنامه آموزشی، تحلیلی و اطلاع‌رسانی | برای معلمان، مدرسان، دانشجو-معلمان و کارشناسان وزارت آموزش و پرورش | دوره هفدهم | شماره ۲ | زمستان ۱۴۰۰ | ۴۸ صفحه

فصلنامه علمی

اللهم صل على محمد وآل محمد وعجل فرجه

سرمقاله / مهارت‌های نرم / احمدرضا دوراندیش / ۲

گفت‌وگو / نیم قرن تجربه / سارا کاکاوند / ۳

مقاله / طرحی نو در دبیرخانه‌های راهبری کشوری / محمد رضایتی، مرجان امتیازجو، محسن بهرامی / ۶

هنرآموز موفق / شمع راه رهروان / رحیم محجوب / ۱۰

کارآفرینی / کارآفرینی ارزش‌آفرین، حلقه مفقوده آموزش کارآفرینی / محسن کیلاشکی، فائزه سادات ابراهیمی / ۱۲

پژوهش / آموزش فنی و حرفه‌ای در استرالیا / معصومه حقیقت‌پژوه مطلق / ۱۴

از حرف تا حرفه / معرفی رشته صنایع فلزی / محسن آزموه / ۱۷

خبر استانی / ۲۰

پژوهش / تأثیر آموزش گروهی خودکارآمدی برافزایش کارآفرینی و پیشرفت تحصیلی هنرجویان دختر /

حمیده پازانی / ۲۱

آموزش / آموزش فنی و حرفه‌ای در شرایط کرونا / فرحناز قاسمیان، محمدهادی قاسمیان / ۲۴

هنرجوی موفق / در مسیر توسعه حرفه‌ای / سید محمد فرجی‌زاده / ۲۶

دانش‌افزایی / تربیت هنرجوی موفق و کارآمد / ماه‌ملک سادات طباطبائی / ۲۸

خبر ستادی / ۳۰

دبیرخانه / دبیرخانه راهبری کشوری شایستگی‌های غیرفنی / فهیمه فرید آریا / ۳۱

مقاله / کووید ۱۹؛ تجربه‌ای گران‌سنگ در آموزش‌های فنی و مهارتی / مجید داودی / ۳۴

پژوهش / چالش‌های آموزش استانداردهای مهارتی شاخه کاردانش / علی سبزواری، فرخنده رحیمی،

محمد برزویی / ۳۸

معرفی کتاب / بررسی و مقایسه نظام‌های آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای در برخی از کشورهای جهان /

معصومه حقیقت‌پژوه مطلق / ۴۱

قلم تجربه / چند نکته و تجربه آموزشی برای تدریس برون خط / زهرا نیکبخت نصرآبادی، فاطمه صالحی‌فر / ۴۲

هنرستان موفق / هنرستان دخترانه مائده بندرگز استان گلستان / بتول حجتی / ۴۴

معرفی وبگاه / معرفی وبگاه و برنامه کاربردی / عبدالله برزوئیان / ۴۶

قابل توجه نویسندگان و مترجمان:

● مقاله‌هایی که برای درج در مجله می‌فرستید، با اهداف و رویکردهای آموزشی، تربیتی و فرهنگی این مجله مرتبط باشند و نباید قبلاً در جای دیگری چاپ شده باشند. ● مقاله‌های ترجمه شده با متن اصلی همخوانی داشته باشد و متن اصلی نیز همراه آن باشد. چنانچه مقاله را خلاصه می‌کنید، این موضوع را قید بفرمایید. ● مقاله یک خط در میان، در یک روی کاغذ و با خط خوانا نوشته یا حروفچینی شود. مقاله‌ها می‌توانند با نرم‌افزار word و بر روی لوح‌فشرده و یا از طریق رایانامه مجله ارسال شوند. ● نثر مقاله روان و از نظر دستور زبان فارسی درست باشد و در انتخاب واژه‌های علمی و فنی دقت لازم مبذول شود. ● محل قراردادن جدول‌ها، شکل‌ها و عکس‌ها در متن مشخص شود. ● مقاله دارای چکیده باشد و در آن هدف‌ها و پیام نوشتار در چند سطر تنظیم شود. ● کلمات حاوی مفاهیم نامیه (کلیدواژه‌ها) از متن استخراج و روی صفحه‌ای جداگانه نوشته شوند. ● مقاله دارای تیتراژ اصلی، تیتراژ فرعی در متن و سوتیتراژ باشد. ● معرفی‌نامه کوتاهی از نویسنده یا مترجم همراه یک قطعه عکس، عناوین و آثار وی پیوست شود. ● مجله در رد، قبول، ویرایش و تلخیص مقاله‌های رسیده مختار است. ● مقالات دریافتی بازگردانده نمی‌شود. ● آرای مندرج در مقاله ضرورتاً مبین رأی و نظر مسئولان مجله نیست.

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهشی و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر انتشارات و فناوری آموزشی

مدیرمسئول: محمد صالح مذنبی

سردبیر: احمدرضا دوراندیش

مدیر داخلی: معصومه حقیقت‌پژوه مطلق

هیئت تحریریه:

احمدرضا دوراندیش

معصومه حقیقت‌پژوه مطلق

حسن آقا بابایی

مهناز کارکن

عبدالله برزوئیان

فرحناز نادرپیگی

سارا کاکاوند

رحیم محجوب

ویراستار: بهروز راستانی

طراح گرافیک: علیرضا جوادی

نشانی دفتر مجله:

تهران ایران شهر شمالی، پلاک ۲۶۶

تلفن دفتر مجله:

۰۲۱ - ۸۷۱۹۷۴۲۳

نمایر مجله: ۰۲۱ - ۸۸۴۹۰۲۳۳

صندوق پستی مجله: ۱۵۸۷۵ - ۶۵۸۵

صندوق پستی امور مشترکین: ۱۵۸۷۵ - ۳۳۳۱

تلفن امور مشترکین: ۰۲۱ - ۷۷۶۳۳۰۸

وبگاه: www.roshdmag.ir

پیام‌نگار:

faniherfeievakarodanesh@roshdmag.ir

پیامک: ۳۰۰۰۸۹۹۵

فرم نظرسنجی

مهارت‌های نرم

انتقال‌پذیر، به‌عنوان رابطی پویا در توسعه مهارت‌ها، نقشی اساسی در تحقق چشم‌انداز تربیت و یادگیری باکیفیت دارند.

در ساختار نظام جدید آموزش‌های فنی و حرفه‌ای رسمی کشور ما، همراه با دروس عمومی، خوشه‌ی دروس شایستگی‌های غیرفنی، خوشه‌ی دروس شایستگی‌های پایه‌ی فنی و خوشه‌ی دروس شایستگی‌های فنی در جدول عنوان‌های دروس‌های رشته‌های متفاوت در نظر گرفته شده‌اند. پرسش اصلی این است که وضعیت آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی نظام تعلیم و تربیت رسمی ما در این رابطه چگونه است؟ معادل هریک از این چهار دسته مهارت در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای کدام است؟ تا چه اندازه توانسته‌ایم مهارت‌های یادشده را با کیفیت مطلوب توسعه دهیم و نقش کلیدی مهارت‌های انتقال‌پذیر را مورد توجه قرار دهیم؟ نقش برنامه‌ریزان، هنرآموزان، هنرجویان، برنامه‌های درسی و بسته‌های تربیت و یادگیری در این خصوص چیست؟

به یاری شما عزیزان، در فصلنامه‌ی رشد آموزش فنی و حرفه‌ای و کاردانش، به‌عنوان یکی از اجزای بسته‌های تربیت و یادگیری حوزه‌ی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، کوشش شده است اهمیت این موضوع به نوعی در قالب‌های متفاوت، از جمله مقاله و گفت‌وگو، منعکس شود. در ادامه و با هدف کیفی‌تر شدن محتوای مجله، از شما مخاطبان گرامی درخواست می‌شود با ارسال تجربه‌ها و مقاله‌ها، و در میان گذاشتن نظرات ارزشمند خود، ما را در شماره‌های آتی نیز همراهی فرمایید.

نهادهای تعلیم و تربیت معتقدند در دنیای امروزی موفقیت دانش‌آموزان در مدرسه، زندگی و کار، وابسته به یادگیری و کسب چهار دسته مهارت است:

- مهارت‌های اساسی یا ضروری مانند سواد خواندن، نوشتن و حساب کردن، مبنای اصلی برای یادگیری بیشتر و اشتغال مولد و مشارکت مدنی به‌شمار می‌آیند.
- مهارت‌های خاص شغلی که به‌عنوان مهارت‌های فنی و حرفه‌ای شناخته می‌شوند.
- مهارت‌های دیجیتالی که سبب می‌شوند، دانش‌آموزان از فناوری متناسب با سن، علاقه‌مندی و استعدادهاشان در جست‌وجو و مدیریت اطلاعات، برقراری ارتباط مؤثر در تعاملات، تولید و به‌اشتراک‌گذاری محتوا، تولید دانش و حل مسائل استفاده کنند.

- مهارت‌های انتقال‌پذیر که به‌عنوان مهارت‌های زندگی، مهارت‌های نرم یا مهارت‌های عاطفی - اجتماعی و مهارت‌های قرن ۲۱ نیز شناخته می‌شوند، به جوانان امکان می‌دهند شهروندانی باشند که بتوانند با چالش‌های شخصی، تحصیلی، اجتماعی و اقتصادی به‌صورت فعال و منعطف مواجه شوند و شامل مهارت‌های حل مسئله، مذاکره، مدیریت هیجانات، همدلی و ارتباط است.

اگر برای این چهار دسته از مهارت‌ها چارچوبی قائل شویم، می‌توان گفت مهارت‌های انتقال‌پذیر به‌دلیل نقش حمایتی که دارند، در مرکز توجه این چارچوب قرار می‌گیرند. مهارت‌های انتقال‌پذیر به‌صورت جداگانه عمل نمی‌کنند، بلکه عاملی مؤثر در کسب مجموعه مهارت‌های دیگر محسوب می‌شوند. مهارت‌های

نیم قرن تجربه

گفت‌وگو با مهندس عبدالحسین نفیسی

اشاره

تلاش‌های ارزنده عبدالحسین نفیسی در مدت نیم‌قرن برای خانواده بزرگ آموزش و پرورش، و اهالی این نهاد پوشیده نیست. با توجه به فعالیت‌های ارزشمند ایشان در زمینه‌های متفاوت آموزش و پرورش، از قبیل برنامه‌ریزی آموزشی، توسعه آموزش و پرورش، برنامه‌ریزی و پژوهش در قلمرو آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، خسارت‌های ناشی از شکست تحصیلی و بسیاری مطالب ارزنده دیگر که عمدتاً در سطح برنامه‌ریزی‌های کلان صورت گرفته‌اند، ما امروز می‌خواهیم از دیدگاه مدرسه‌ها و به خصوص هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش، به

فعالیت‌های مهندس نفیسی نگاه کنیم. از ایشان می‌خواهیم تا به سؤال‌های ما در این زمینه پاسخ دهند که در ادامه با هم می‌خوانیم.

کلیدواژه‌ها:
آموزش فنی و حرفه‌ای،
تخصیص منابع،
نیروی انسانی

فعالیت پژوهشی شما از چه زمانی آغاز شد و آیا اتفاق خاصی باعث شروع این کار شد؟
بنده در مردادماه سال ۱۳۵۸، پس از فارغ‌التحصیلی از «دانشگاه برکلی» آمریکا و انجام تحصیلات تکمیلی رشته اقتصاد و برنامه‌ریزی آموزشی، به کشور بازگشتم و به‌عنوان کارشناس در «سازمان برنامه و بودجه کشور» و در مدیریت آموزش و پرورش به کار مشغول شدم.
اوایل انقلاب دستگاه‌های دولتی وضع بسامانی

زمینه اولویت‌های تخصیص منابع و تخصیص نیرو، آموزش و پرورش در انتهای فهرست نیازمندی‌ها و احتیاجات قرار دارد و کمترین منابع برای استخدام در اختیار آموزش و پرورش قرار داده شده است. از طرف دیگر، متمرکزترین روش‌های مدیریتی در آموزش و پرورش پیاده می‌شود.

وظیفه اول این نهاد، آموزش عمومی است که تمام امکانات و سازمان‌دهی و توان خود را در این زمینه به کار می‌گیرد. تمام هم آموزش و پرورش در سال‌های گذشته بر توسعه آموزش عمومی به صورت کمی متمرکز بوده است. آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، کودکان استثنایی، استعدادهای درخشان، تربیت معلم و حتی پرورش که جزء جدایی‌ناپذیر آموزش است، در اولویت‌های بعدی قرار داشته‌اند. در حالی که آموزش فنی و حرفه‌ای نیازمند منابع کافی و تجهیزات و نیروی انسانی مناسب و فضاهای بزرگ و گران‌قیمتی است که هیچ‌کدام به قدر کافی برای آموزش و پرورش فراهم نشده‌اند.

در نتیجه، اگر بخواهیم به صورت آرمانی به این موضوع بنگریم، باید بگوییم که آموزش و پرورش هیچ توفیقی در زمینه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای نداشته است، اما اگر بخواهم واقع‌گرایانه به عملکرد آموزش و پرورش در زمینه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای امتیاز بدهم، نمره ۱۸ از ۲۰ را اختصاص می‌دهم؛ چرا که با فداکاری مسئولان و نیروهای موجود که روز به روز هم تقلیل می‌یابند، توانسته است آموزش فنی و حرفه‌ای و کار دانش را در سطح کشور از حیث کمی توسعه بدهد و تا جایی که مقدور بوده است، کیفیت آن را هم تا حدودی حفظ کند.

به نظر شما چه چالش‌ها و مشکلاتی در رسیدن به این هدف‌ها وجود دارد و پیشنهاد شما برای هر چه مطلوب‌تر شدن روند آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در هنرستان‌ها چیست؟

مشکل آموزش فنی و حرفه‌ای در کل کشور مشکلی بنیادی است. در کشور ما نظام آموزش و تربیت حرفه‌ای شکل نگرفته و در سطح حاکمیت، نهادی متکفل این مهم نیست. همه فعالیت‌هایی که در زمینه آموزش فنی و حرفه‌ای صورت می‌گیرند، فعالیت‌های پراکنده، سامان‌نیافته و بدون پیوستگی و بدون آینده‌نگری است. هر وزارت‌خانه برای رفع نیازهای خود در این زمینه از منابع دولتی در اختیارش استفاده می‌کند، به طوری که با تأسیس آموزشگاه‌های فنی و حرفه‌ای،

نداشتند. در طول مدت یک سال، سه یا چهار مدیر تغییر کرد؛ مدیرانی که با وظایف سازمان برنامه و بودجه و تخصص‌های مرتبط با آن کمتر آشنایی داشتند. این موضوع یکی از دلایلی بود که سبب شد من با توجه به موقعیت کشور و نیازهای مملکت به امر پژوهش روی بیاورم؛ همان کاری که آن زمان اصلاً مورد توجه نبود.

به این منظور ابتدا سعی کردم به فناوری‌های نوین که تازه در ایران رواج پیدا کرده بودند، مجهز شوم. سازمان برنامه هم تشکیلات خیلی مفصلی برای رایانه‌ای کردن فعالیت‌های خود در این زمینه به راه انداخته بود. من در قالب خودآموزی، تسلط بر برنامه‌نویسی و کار با رایانه‌های متداول زمان را دنبال کردم و پس از رواج رایانه‌های رومیزی در کار پژوهش و همچنین کارهای جاری برنامه‌ریزی و بودجه‌ریزی، از این فناوری استفاده کردم.

آیا از همان ابتدای فعالیت خود به پژوهش در زمینه توسعه برنامه‌ریزی و آموزش فنی و حرفه‌ای پرداختید؟

ابتدا فعالیت‌های پژوهشی خود را با واحدهای بیرون از سازمان برنامه گسترش دادم. با وزارت آموزش و پرورش و «شورای عالی هماهنگی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای» همکاری نزدیکی داشتم و بیشتر از فعالیت‌های رسمی سازمان برنامه به کار پژوهش، مطالعه، نوشتن مقاله و اظهار نظر کارشناسی مسائل روز پرداختم. در اوایل سال ۱۳۶۲ نیز در زمینه برنامه‌ریزی و توسعه آن مشغول بودم. هر چند که نخستین برنامه توسعه‌ای که تدوین شد، در مجلس شورای اسلامی به تصویب نرسید، ولی از فعالیت‌های پژوهشی من هم آنجا استفاده شد و من همچنان با جدیت به کارم ادامه دادم.

آیا ما در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در مدارس در زمینه هدف و محتوا توانسته‌ایم به نتایج مطلوب دست یابیم؟

لازم می‌دانم که ابتدا مقدمه‌ای را بیان کنم: در ایران آموزش و پرورش در رده آخر اولویت‌ها قرار گرفته است، در حالی که انتظار حاکمیت از آموزش و پرورش در صدر انتظارات قرار دارد. یعنی حاکمیت از آموزش و پرورش می‌خواهد و می‌طلبد که افرادی با ویژگی‌های برجسته‌ای که در سند تحول بنیادین هدف‌گذاری شده تربیت کند، در حالی که در

آموزش فنی و حرفه‌ای در کشور به صورت جزیره‌ای و گسیخته در دستگاه‌های مختلف صورت می‌گیرد. بنابراین لازم است که در سطح مدیریت کلان، حاکمیت این آموزش‌ها را سامان‌دهی و نظام‌مند کند و فعالیت‌های پراکنده به هم وصل شوند

تشکیلات وسیعی در این دستگاه‌ها به چشم می‌خورد. حتی به سطح پایه هم اکتفا نکرده‌اند و به سطوح بالاتر مثل تأسیس دانشکده و تجهیزات پژوهشی روی آورده‌اند. در واقع آموزش فنی و حرفه‌ای در کشور به صورت جزیره‌ای و گسیخته در دستگاه‌های مختلف صورت می‌گیرد.

بنابراین لازم است که در سطح مدیریت کلان، حاکمیت این آموزش‌ها را سامان‌دهی و نظام‌مند کند و فعالیت‌های پراکنده به هم وصل شوند. این آموزش‌ها باید هم‌افزای یکدیگر شوند؛ نه رودرروی هم قرار گیرند و نه یکدیگر را تکرار کنند. در چنین نظام سامان‌یافته‌ای، نقش وزارت آموزش و پرورش یگانه و بسیار مهم است. این نهاد عهده‌دار تربیت پایه نیروی انسانی کشور خواهد بود.

در خصوص آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در ایران، با توجه به سابقه طولانی که در این زمینه وجود دارد، آیا این آموزش‌ها در سطح مدارس توانسته‌اند در میدان عمل، سازمان‌دهی و گسترش متناسب با اولویت‌ها و اهمیت لازم را کسب کنند و به اهداف مطلوب خود نائل آیند؟

در میدان عمل هم، با توجه به مشکلات موجود، از جمله کمبود منابع و نیروی انسانی، خیلی خوب عمل کرده است و این نشان‌دهنده آن است که اگر متناسب با انتظارات حاکمیت، منابع و نیروی انسانی و مدیران شایسته به آموزش و پرورش تخصیص می‌یافت، عملکردی بسیار بهتر از آنچه الان هست، می‌توانست داشته باشد.

آیا سند تحول بنیادین در آموزش و پرورش به توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش توجه کافی داشته است؟ به نظر شما چه اصلاحاتی در اسناد بالادستی به خصوص سند تحولی باید صورت گیرد تا مجریان بتوانند به توسعه کمی و کیفی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش بپردازند؟

خیر. سند تحول بنیادین به این شاخه از آموزش‌ها توجه لازم را نداشته است. در واقع مسئله را مسکوت گذاشته است. البته در ۱۰ سال گذشته هم سند تحول اجرای بسیار ضعیفی داشته است. دلیل آن هم همان‌گونه که گفته شد، کم‌توجهی به تأمین منابع انسانی، منابع مالی و سازمان‌دهی و مدیریت مناسب

برای آموزش و پرورش متناسب با نیازهای واقعی این نهاد است.

سند تحول بنیادین فقط بر آموزش‌های پایه تأکید داشته است که البته اگر همین آموزش‌ها نیز با کیفیت کافی انجام می‌شدند، کار آموزش فنی و حرفه‌ای هم برای رسیدن به نیازها و اولویت‌های جامعه آسان‌تر می‌شد. اما متأسفانه آموزش عمومی ما هم به همان دلایلی که اشاره شد، نتوانسته است وظیفه خود را که پرورش افرادی است تا استعداد‌های خود را شناخته باشند و انگیزه‌های لازم را پیدا کرده باشند که استعداد‌هایشان را پرورش دهند و به بار بنشانند و با این کار، در زندگی حرفه‌ای و کاری راه خود را بین مشاغل متعدد پیدا کنند، به درستی انجام دهد.

یکی دیگر از پژوهش‌های بسیار ارزنده شما، در زمینه اهمیت تناسب آموزش و پرورش با نیازهای فرد و جامعه است. آیا این آموزش‌ها در هنرستان‌ها و مدرسه‌ها توانسته‌اند به تربیت نیروی انسانی متناسب با اهداف مورد نظر دست یابند؟ و اگر چنین نیست، شما چه موانعی را سر راه این اهداف می‌بینید؟

فرزندان ما، صرف‌نظر از اینکه در چه شاخه و رشته‌ای چقدر خوب تحصیل کرده باشند، بعد از فارغ‌التحصیلی از مدرسه، افرادی هستند که از نظر قدرت تصمیم‌گیری، نظم کاری، مسئولیت‌پذیری، هماهنگی حرکات دست و مغز، و شناخت علاقه‌ها و استعداد‌های خود بسیار ضعیف هستند و تازه وقتی از مدرسه خارج و وارد محیط واقعی زندگی می‌شوند، به یادگیری این موارد می‌پردازند که از نظر زمانی خیلی دیرهنگام است. لذا با اشکال و بعضاً با شکست‌های سنگین روبه‌رو می‌شوند.

و سؤال آخر: آن باوری که در شما از همه قوی‌تر بود و باعث موفقیتتان شد، چه بود؟

در دوره شصت‌ساله‌ای که درباره مسائل کلان آموزش (اعم از آموزش عمومی، آموزش عالی و آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای) کار کرده و یا مطلب نوشته‌ام، قوی‌ترین باوری که مرا زنده نگه داشته است، احترام به کار کارشناسی و تلاش برای این بوده است که طوری عمل کنم که این احترام حفظ شود. من همواره کارشناس بوده‌ام و کوشیده‌ام همه فعالیت‌هایم کارشناسی شده باشند و شخصیت و احترام یک کارشناس واقعی و حرفه‌ای را حفظ کنم.

در ایران
آموزش و پرورش در
رده آخر اولویت‌ها
قرار گرفته است،
در حالی که انتظار
حاکمیت از
آموزش و پرورش در
صدر انتظارات قرار
دارد

سند تحول بنیادین
به این شاخه از
آموزش‌ها توجه لازم
را نداشته است.
در واقع مسئله را
مسکوت گذاشته
است

طرحی نو در دبیرخانه‌های راهبری کشوری فنی و حرفه‌ای و کاردانش

مقدمه

از آنجا که ارتقای کیفیت آموزش و پرورش و توسعه مستمر شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان یکی از وظایف اساسی وزارت آموزش و پرورش است، از سال ۱۳۹۰ با تصویب و ابلاغ «سند تحول بنیادین» و «برنامه درسی ملی»، فصل جدیدی در برنامه‌ها و فعالیت‌های کیفیت‌بخشی آغاز شد. در این اسناد، به معلم به‌عنوان یک مربی که دارای نقش مرجعیت علمی است، بسیار فراتر و جامع‌تر از سال‌های گذشته نگریسته شده و به «دبیرخانه‌های راهبری کشوری»، به‌عنوان راهبران آموزشی که مسئولیت توانمندسازی سرگروه‌های آموزشی یا معلمان سرآمد استان‌ها را دارند، ارزش و اهمیت زیادی داده شده است.

با عنایت به آیین‌نامه گروه‌های آموزشی مصوب سال ۱۳۹۴، دبیرخانه‌های راهبری کشوری رسماً فعالیت خود را آغاز کردند. «دفتر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش»، برای استفاده بهینه از ظرفیت، توانمندی و مشارکت حداکثری معلمان در فرایند تعلیم و تربیت، و با توجه به سرعت تغییرات و تحولات فناوری، پیدایش شغل‌های جدید و نیاز مبرم بازار کار به نیروی کار (نیمه‌ماهر، ماهر و استادکار)، «دستورالعمل اجرایی گروه‌های آموزشی - تربیتی و دبیرخانه‌های راهبری کشوری در شاخه‌های تحصیلی فنی و حرفه‌ای و کاردانش» را تدوین کرد که تمامی استان‌ها موظف به اجرای آن از سال تحصیلی ۱۴۰۰ شدند. در این دستورالعمل، گروه‌های آموزشی از صف تا ستاد تعریف شدند و سعی شد نقش دبیرخانه‌های راهبری کشوری در کیفیت‌بخشی و بهبود مستمر فعالیت‌های آموزشی و تربیتی، اثرگذار طراحی شود تا کارایی اثربخش و بهره‌وری لازم در نظام آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش را داشته باشد.

کلیدواژه‌ها: گروه‌های آموزشی، دبیرخانه‌های راهبری کشوری، آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش

ساختار و چارچوب برنامه عملیاتی دبیرخانه‌های راهبری کشوری

در شاخه‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای و کاردانش، همواره به دلیل تنوع رشته‌های (حدود ۲۰۰ رشته)، درس‌های تخصصی بی‌تکرار (حدود ۱۰۰۰ درس) و کمبود نیروی انسانی، تشکیل گروه‌های آموزشی با پیچیدگی خاصی همراه بود و بسیاری از رشته‌ها، نه تنها دبیرخانه بلکه گروه آموزشی هم نداشتند. لذا برای کم‌رنگ کردن این چالش، تا تأمین نیروی انسانی، گام‌هایی در جهت ارتقای کیفیت آموزش در شاخه‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای و کاردانش برداشته شد که عبارت‌اند از:

در گام اول، در شاخه‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای و کاردانش ۴۲ دبیرخانه تعریف شدند. ساختار این دبیرخانه‌ها به‌دوشکل تخصصی و مشترک برنامه‌ریزی شد:

۱. دبیرخانه‌های تخصصی بر اساس قرابت آموزشی رشته‌های موجود در شاخه‌های تحصیلی فنی و حرفه‌ای و کاردانش ایجاد شدند. در این چیدمان همه‌عنوان‌های مصوب رشته‌ها در قالب دبیرخانه‌ها دسته‌بندی شدند و بسیاری از عنوان‌های کلی دبیرخانه‌ها که رشته‌های متنوعی را نمایندگی می‌کردند، به چند دبیرخانه تخصصی‌تر تقسیم‌بندی شدند. در حال حاضر ۳۳ دبیرخانه تخصصی در ۱۸ استان مشغول فعالیت هستند.
۲. دبیرخانه‌های مشترک بر اساس اهمیت موضوع به‌صورت مشترک برای تمامی رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش ایجاد شدند. برخی از این دبیرخانه‌ها، از جمله «توسعه شایستگی و سنجش صلاحیت حرفه‌ای هنرآموزان»، «الگوهای برتر تدریس» و «تولید محتوای الکترونیکی»، سال‌های قبل سابقه‌ای در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش نداشتند. در حال حاضر ۹ دبیرخانه مشترک در ۵ استان مشغول فعالیت هستند (جدول ۱).

در گام دوم، انتخاب کارشناسان در حوزه ستاد به‌عنوان ناظر و مسئول فعالیت دبیرخانه‌ها، با توجه به مدرک تحصیلی و تجربیات صورت پذیرفت. مزیت این مدل نظارت بر تمامی دبیرخانه‌ها و به تبعیت آن تمامی رشته‌های فنی‌وحرفه‌ای و کاردانش توسط کارشناسان ستادی است.

در گام سوم، مدل برنامه عملیاتی در چارچوب و شکل واحد با توجه به ابعاد متفاوت شرح وظایف طراحی شد. در این چارچوب برنامه عملیاتی دبیرخانه‌های راهبری کشوری، انطباق اقدامات دبیرخانه‌ها با اهداف اصلی کیفیت‌بخشی، اصول اساسی آموزش، قلمرو فعالیت، شرح وظایف دبیرخانه‌ها و برنامه‌های سال دفتر آموزش معین شده است.

در گام چهارم، طراحی برگه‌های نظارت و ارزشیابی دبیرخانه‌ها در بازه‌های زمانی سه‌ماهه صورت پذیرفت و به تناسب آن، نظارت سرگروه‌های آموزشی پیش‌بینی شد تا هدف نهایی فعالیت‌ها به قوت خود باقی بماند.

در گام پنجم، مهم‌ترین گام برای جذب هنرآموزان توانمند در فعالیت دبیرخانه‌های راهبری کشوری، شاخص‌های دقیق و متنوع برای انتخاب دبیر دبیرخانه و اعضای آن در قالب برگه درخواست عضویت ثبت شد که از طریق سامانه‌ها در اختیار هنرآموزان قرار می‌گیرد. در این گام فرایند انتخاب، به جای انتخابات در موارد ضروری، سامان‌دهی شد. برای **گام ششم** جدول زمان‌بندی تعیین شد. در این گام استان‌ها باید متناسب با جدول زمان‌بندی فعالیت‌های خود را برنامه‌ریزی کنند. فرایند انتخاب استان و دبیرخانه به شرح زیر است:

۱. معاونت آموزش متوسطه استان‌ها، قبل از اتمام دوره هر دبیرخانه، می‌تواند درخواست میزبانی دبیرخانه راهبری کشوری را با ذکر دلایل کتبی به دفتر آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای و کاردانش ارسال کنند. بر اساس این درخواست‌ها و پس از بررسی، با عنایت به وجود شرایط و امکانات مناسب در استان، نسبت به انتخاب استان اقدام خواهد شد.

۲. پس از گرفتن تأییدیه رؤسای گروه تکنولوژی و بررسی محتوا، رؤسای ادارات شاخه‌های تحصیلی آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای و کاردانش دو نفر را از میان هنرآموزان فعال و علاقه‌مند که برگه درخواست عضویت را در سامانه تکمیل و بالاترین امتیاز را کسب کرده‌اند، به دفتر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش به عنوان نامزد دبیر دبیرخانه مربوط معرفی می‌کنند.

۳. دفتر آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای و کاردانش در صورت نیاز با انجام مصاحبه دبیر دبیرخانه راهبری تخصصی را انتخاب می‌کند.

اعضای دبیرخانه به پیشنهاد دبیر و با تأیید رئیس اداره فنی‌وحرفه‌ای و کاردانش و رئیس گروه تکنولوژی آموزشی و بررسی محتوا انتخاب می‌شوند. در **گام نهایی**، پس از آنکه معاونت آموزش متوسطه دستورالعمل اجرایی گروه‌های آموزشی تربیتی و دبیرخانه‌های راهبری کشور را در شاخه‌های تحصیلی فنی‌وحرفه‌ای و کاردانش ابلاغ کرد، دفتر در نشست حضوری با استان‌ها، به‌منظور اجرایی‌شدن این دستورالعمل، پیرامون بسیاری از موضوع‌ها، از جمله بازطراحی عنوان‌ها و تعداد دبیرخانه‌های راهبری کشوری، رشته‌های تحت پوشش در هر شاخه، تعیین تکلیف مدل تصمیم‌گیری در استان، مدل برنامه عملیاتی، نظارت و ارزشیابی و ... تصمیم‌گیری خواهد کرد.

برای تحقق اهداف این دستورالعمل چالش‌های بسیاری وجود دارند و پرواضح است که عملیاتی کردن این گام‌ها نیازمند هماهنگی و همکاری بین بخشی در سطح ستاد و صف است و مدیریت و راهبری آن به عهده معاونت‌های آموزشی است.

برخی از نیازمندی‌ها برای تحقق این امر در گام‌های آتی عبارت‌اند از:

۱. تخصیص میزان ساعت پیش‌بینی‌شده مطابق ماده ۶ آیین‌نامه گروه‌های آموزشی در زمان مناسب؛

۲. پیش‌بینی زیرساخت مبتنی بر فناوری اطلاعات و به صورت برخط برای تسهیل امور انتخابات، رصد هوشمند شاخص‌های تعیین‌شده داوطلبان عضویت، مدل‌های تخصیص ساعت به استان‌ها و مناطق، اجرای ارزیابی، کنترل هوشمند برنامه زمان‌بندی و...؛

۳. ارائه پیشنهادهای عملیاتی به‌منظور فرهنگ‌سازی و ترغیب نخبگان برای شرکت در انتخابات و فضای رقابت سالم؛

۴. ارائه گزارش‌های مدیریتی دوره‌ای و بازخورد به‌موقع به منظور اصلاح فرایندها.

تدوین این دستورالعمل گام مؤثری در راستای برقراری نظم آموزشی، پوشش تمامی رشته‌های موجود، نظارت و افزایش ساعات در این حوزه محسوب می‌شود. امیدواریم در جهت ارتقای جایگاه و فعالیت‌های دبیرخانه‌های راهبری کشوری گام‌های بیشتری برداشته شوند.

جدول ۱. ساختار دبیرخانه‌های راهبری کشوری شاخه‌های تحصیلی فنی‌وحرفه‌ای و کاردانش (سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰)

ردیف	نام دبیرخانه	استان	رشته‌های تحت پوشش
۱	مکاترونیک	اصفهان	مکاترونیک/ اتوماسیون صنعتی/ تعمیر ابزار دقیق
۲	صنایع شیمیایی		صنایع شیمیایی/ آبکاری فلزات/ پلاستیک کار
۳	آموزش همراه با تولید		تمامی رشته‌های موجود در شاخه‌های فنی‌وحرفه‌ای و کاردانش
۴	عمران و ساختمان	البرز	ساختمان / تزئینات داخلی ساختمان / سنگ کاری و کاشی کاری / کارهای فلزی ساختمان/ نقشه‌کشی ساختمان/ کارهای عمومی ساختمان/ خط و سازه‌های فنی راه‌آهن
۵	مکانیک خودرو		مکانیک خودرو / تعمیر خودروهای تجاری/ تعمیر موتور و برق خودرو/ دستیار فنی تعمیر و نگهداری هواپیما/ تعمیر ماشین‌های راهسازی/ تعمیرات ناوگان ریلی/ خدمات پس از فروش خودروهای سبک/ صافکاری و نقاشی خودرو
۶	معماری		معماری داخلی/ نقشه‌کشی معماری/ معماری داخلی
۷	کارآموزی و کارورزی		تمامی رشته‌های موجود در شاخه‌های فنی‌وحرفه‌ای و کاردانش
۸	صنایع چوب و مبلمان		صنایع چوب و مبلمان/ اپراتور CNC چوب/ بازسازی مبلمان/ تزئینات داخلی چوبی/ کابینت‌سازی چوبی/ میل‌سازی کلاسیک/ میل‌سازی مدرن/ در و پنجره‌سازی چوبی/ روکش کاری چوبی
۹	هنرهای نمایشی		پویانمایی (انیمیشن) / تولید برنامه تلویزیونی/ سینما/ نمایش/ دستبازی تهیه لباس‌های نمایشی(دوخت با ترمیم و تزئین) / دستبازی طراحی لباس (دوخت و ترمیم)/ چهره پردازی/ تصویربرداری
۱۰	هنر موسیقی		موسیقی - نوازندگی ساز جهانی/ موسیقی - نوازندگی ساز ایرانی/ آواز ایرانی/ آواز جهانی/ نوازندگی ساز ایرانی/ نوازندگی ساز جهانی/ سازسازی (سنتور و سه‌تار)/ سازسازی (سه‌تار و ساز ضربتی)/ سازسازی (سنتور و ساز ضربتی)
۱۱	هنرهای تجسمی	فتوگرافیک/ گرافیک/ نقاشی/ تصویرسازی و جلوه‌های ویژه رایانه‌ای/ چهره‌سازی/ صفحه‌آرایی/ طراحی بسته‌بندی/ گرافیک رایانه‌ای/ عکاسی/ عکاسی دیجیتال	
۱۲	رایانه	خراسان رضوی	شبکه و نرم‌افزار رایانه/ برنامه نویسی بازی‌های رایانه‌ای/ برنامه‌نویسی پایگاه داده/ تصویرسازی دیجیتالی/ تولید محتوای آموزشی الکترونیکی/ تولیدکننده چندرسانه‌ای/ عیب‌یابی و مونتاژ سیستم‌های رایانه‌ای/ تولیدکننده و توسعه‌دهنده پایگاه اینترنتی
۱۳	صنایع غذایی		صنایع غذایی/ تولید فرآورده‌های گوشتی/ فرآوری آبریان و تولید کنسرو و فرآورده‌های گوشتی/ بسته‌بندی و فروش گیاهان دارویی/ فرآوری گیاهان دارویی/ نان، شیرینی و شکلات/ فرآورده‌های لبنی
۱۴	شایستگی‌های غیر فنی		تمامی رشته‌های موجود در شاخه‌های فنی‌وحرفه‌ای و کاردانش
۱۵	برون‌سپاری		تمامی رشته‌های موجود در شاخه‌های فنی‌وحرفه‌ای و کاردانش
۱۶	الگوهای برتر تدریس		تمامی رشته‌های موجود در شاخه‌های فنی‌وحرفه‌ای و کاردانش
۱۷	تولید محتوای الکترونیکی		تمامی رشته‌های موجود در شاخه‌های فنی‌وحرفه‌ای و کاردانش
۱۸	امور اداری		خراسان شمالی
۱۹	ماشین‌های کشاورزی	خوزستان	ماشین‌های کشاورزی/ تعمیر ماشین‌های ثابت کشاورزی/ تعمیر موتورهای سبک کشاورزی/ مکانیک تراکتور/ خدمات گلخانه/ تعمیر و نگهداری تجهیزات پرورش دام و طیور/ کشت و کار مکانیزه
۲۰	تأسیسات	سمنان	تأسیسات مکانیکی/ تأسیسات بهداشتی ساختمان/ تأسیسات گازرسانی ساختمان/ تأسیسات گرمایشی/ تأسیسات سرمایشی/ تأسیسات مستقل ساختمان‌های مسکونی
۲۱	مدیران	شهر تهران	تمامی رشته‌های موجود در شاخه‌های فنی‌وحرفه‌ای و کاردانش

حسابداری / بورس و اوراق بهادار / حسابداری مالی	حسابداری	۲۲	
صنایع دستی - فرش / تراش سنگ‌های قیمتی / تراش و تزئین شیشه و کریستال / هنر فرش / خاتم‌سازی / خاتم‌کاری / سفال و لعاب / سفالگری / طلا و جواهرسازی / طراحی طلا و جواهر / طراحی و نقاشی فرش / قلم‌زنی روی فلز / منبت‌کاری / هنر معرق‌کاری / معرق‌کاشی / سراجی کیف / سراجی دوزنده کفش	شهرستان‌های تهران	صنایع دستی	۲۳
الکترونیک / الکترونیک صنعتی / تعمیر تلفن‌های رومیزی و همراه / سیستم‌های صوتی و تصویری / تعمیر دستگاه‌های اداری	فارس	الکترونیک	۲۴
صنایع فلزی / جوشکاری سازه‌های فولادی / جوشکاری لوله و مخزن		صنایع فلزی	۲۵
سرامیک / متالورژی / ریخته‌گری / مدل‌سازی		سرامیک و متالورژی	۲۶
چاپ / چاپ افست / ناظر فنی چاپ / چاپ باتیک و سیلک اسکرین / چاپ دستی / چاپ باتیک و قلمکار		چاپ	۲۷
صنایع نساجی / طراحی و دوخت / خیاطی لباس زنانه / خیاطی لباس شب و عروس / دوخت لباس‌های محلی / دوخت‌های سنتی / نساجی عمومی	قزوین	طراحی و دوخت	۲۸
تذهیب و تشعیر / کاشی‌سازی هفت‌رنگ / هنر آینه‌کاری / معماری آینه‌کاری / نقاشی ایرانی / نگارگری / کاغذسازی / صحافی و جلدسازی		هنرهای سنتی	۲۹
الکترونیک / برق ساختمان / برق صنعتی / تابلوسازی برق صنعتی / تعمیر لوازم خانگی برقی / ماشین‌های الکتریکی / نصب و سرویس آسانسور		الکترونیک	۳۰
معادن	کرمان	معادن	۳۱
امور زراعی / پرورش قارچ خوراکی / زراعت غلات و حبوبات / زراعت گیاهان علوفه‌ای و صنعتی / تولید گیاهان دارویی / تولید بذر گیاهان باغی و زراعی / محیط‌بانی / تولید محصولات ارگانیک زراعی و باغی		امور زراعی	۳۲
تربیت کودک / ایمنی و آتش‌نشانی / صنایع بازیافت مواد و انرژی / راهنمای گردشگری / بهیاری / مددکاری افراد با نیازهای ویژه / مددکاری سالمندان	کرمانشاه	تربیت کودک	۳۳
تربیت‌بدنی / دستیار طراح تمرین فوتبال		تربیت‌بدنی	۳۴
تمامی رشته‌های موجود در شاخه‌های فنی و حرفه‌ای و کار دانش		کار آفرینی	۳۵
امور باغی / ایجاد و نگهداری فضای سبز / پرورش درختان گرمسیری و نیمه‌گرمسیری / پرورش میوه‌های دانه‌دار و دانه‌ریز / پرورش میوه‌های هسته‌دار / تولید نهال و جنگل‌کاری / تولید و پرورش گل و گیاهان زینتی / طراحی و اجرای تراریوم / کشت بافت گیاهان باغی و زراعی / کشت بدون خاک (هیدروپونیک) / محصولات کشاورزی / بیابان‌زدایی و احیای مراتع / تولید و پرورش گیاهان جالبیزی	گلستان	امور باغی	۳۶
امور دامی / پرورش پرندگان زینتی / پرورش صنعتی دام / پرورش ماهیان گرم آب / تکثیر ماهیان گرم آب / پرورش میگو / پرورش و تولیدات زنبور عسل و کرم ابریشم / پرورش و نگهداری اسب / تکثیر و پرورش ماهیان سرد آب / بهداشت دام روستایی و عشایری / تکثیر و پرورش ماهیان خاویاری / پرورش صنعتی طیور	گیلان	امور دامی	۳۷
مدیریت و برنامه‌ریزی امور خانواده / مدیریت آشپزی و قنادی / مهمان‌داری هواپیما / هتلداری	مازندران	مدیریت و برنامه‌ریزی امور خانواده	۳۸
تمامی رشته‌های موجود در شاخه‌های فنی و حرفه‌ای و کار دانش		سنجش صلاحیت و توسعه شایستگی	۳۹
ماشین‌ابزار / نقشه‌کشی صنعتی به کمک رایانه / تراشکاری / تراشکاری CNC / فرزکار CNC / قالب‌سازی فلزی / ماشین‌ابزار / مکانیک صنایع / فرزکاری / تعمیر و نصب ماشین‌ابزار / مدل‌سازی	مرکزی	ماشین‌ابزار	۴۰
الکترونیک و مخابرات دریایی / مکانیک موتورهای دریایی / ناوبری / تعمیر موتور وسایل نقلیه دریایی / دریانوردی صیادی	هرمزگان	علوم و فنون دریایی	۴۱
حمل و نقل		حمل و نقل	۴۲

شمع راه رهروان

مهندس نعمت‌اله فصیح رامندی، هنرآموز رشته برق

اشاره

مهندس نعمت‌اله فصیح رامندی، هنر جو و هنرآموز رشته برق در هنرستان فنی طالقانی بوئین‌زهره از استان قزوین از خود می‌گوید. شرح زندگی و موفقیت‌های ایشان را با هم در ادامه می‌خوانیم.

کلیدواژه‌ها:
هنرآموز،
رشته برق،
هنرستان فنی

برادر بزرگم با مدیر مدرسه صحبت کرد و ماجرای مرا با ایشان در میان گذاشت و جالب‌تر اینکه من حتی بعد از گذشت دو سال خبر نداشتم که در امتحانات تجدیدی قبول شده‌ام! بالاخره با موافقت ایشان من به مدرسه بازگشتم. دو هفته پس از بازگشت مجدد من به مدرسه، امتحانات ثلث اول شروع شد و فکر می‌کنم من در همان سال تنها دانش‌آموزی بودم که بدون تبصره موفق به قبولی شدم و سوم راهنمایی را به پایان رساندم.

برای اینکه به کارهای فنی علاقه‌مند بودم، به هنرستان بوئین‌زهره آمدم و در رشته برق در «هنرستان فنی طالقانی» ثبت‌نام کردم. در سال چهارم هنرستان در مسابقه‌های مهارت فنی هنرستانی‌ها شرکت کردم و به‌عنوان نفر اول در سطح استان زنجان برگزیده شدم. آن سال‌ها قزوین بخشی از استان زنجان بود. همراه دبیر فنی هنرستان، آقای مهندس لیائی، در زمستان سال

اول خردادماه سال ۱۳۴۸ در شهر «دانسفهان» از توابع شهرستان بوئین‌زهره در استان قزوین به دنیا آمدم. تحصیلات ابتدایی و راهنمایی را در زادگاهم گذراندم. در زمان دفاع مقدس، برخی معلمان در جبهه حضور داشتند و ما با کمبود معلم روبه‌رو بودیم. خوب به‌خاطر دارم، با اینکه همیشه رتبه اول بودم، آن سال تجدید شدم. همین امر موجب شد دو سال ترک تحصیل کنم.

در خانواده ما، خواهر و برادرهای بزرگ‌ترم همیشه شاگرد اول بودند. پدرم به من گفت: «حالا که تجدید آوردی، اصلاً نمی‌خواهد به مدرسه بروی!»

من هم با خوش حالی گفتم: «چه خوب! مدرسه نمی‌روم.»

آن روزها پدرم مشغله زیادی داشت و به کشاورزی و دام‌پروری مشغول بود. کنار پدر ماندم و شغل پدر را تجربه کردم.

یک سالی از این ماجرا گذشت. همه دوستانم به مدرسه رفتند و من جا ماندم! تا اینکه در سال ۱۳۶۳ و در حالی که حدود ۵۰ روز از آغاز سال تحصیلی گذشته بود،

۱۳۶۷ به شهر تبریز رفتیم تا در مسابقه‌های مهارتی کشور شرکت کنیم. من در آن مسابقه‌ها به‌عنوان نفر دوم انتخاب شدم. پس از آن در امتحانات نهایی خرداد سال چهارم هنرستان به‌عنوان نفر اول در سطح استان زنجان برگزیده شدم.

پس از اتمام هنرستان در رشته دبیری برق در دانشگاه مازندران پذیرفته شدم و تا سال ۱۳۷۳ تحصیلات کارشناسی را تمام کردم. در پاییز سال ۱۳۷۴ به بوبین‌زهرها بازگشتم و در همان هنرستانی که خودم تحصیل کرده بودم، به‌عنوان هنرآموز مشغول تدریس شدم.

ماجرای پذیرش در دوره کارشناسی ارشد هم جالب است. در سال ۱۳۸۰ قرار بود یک دوره آموزش ضمن خدمت برای معلمان برگزار شود. من برای آن دوره آموزشی، حدود ۱۰ تا ۲۰ روزی مطالعه کردم و با خودم گفتم بهتر است که امسال در کنکور کارشناسی ارشد هم ثبت‌نام کنم. آن سال، من در آزمون ضمن خدمت آموزش و پرورش قبول نشدم، ولی در کنکور کارشناسی ارشد پذیرفته شدم! در سال ۱۳۸۰ برای ادامه تحصیل در دوره کارشناسی ارشد به «دانشگاه شهید چمران» اهواز رفتم و سال ۱۳۸۳ از آنجا فارغ‌التحصیل شدم. سال ۱۳۸۳ دوباره به هنرستان فنی طالقانی در بوبین‌زهرها بازگشتم و یک سال را در آنجا تدریس کردم. سال ۱۳۸۴ به شهر قزوین آمدم و در «هنرستان شهید چمران» مشغول تدریس شدم و تا امروز نیز در همین هنرستان در حال خدمت هستم. البته در کنار تدریس در هنرستان شهید چمران، در «دانشگاه آزاد» و «آموزشکده فنی شهید بابایی» نیز تدریس می‌کردم و از سال ۱۳۸۹ نیز به‌عنوان سرپرست کارگاه برق در هنرستان شهید چمران قزوین مشغول به خدمت هستم.

از دوران کودکی‌ام در خانواده‌ی ما همیشه علاقه به کتاب‌خوانی و مطالعه شعر و کتاب‌های تاریخی وجود داشت. حتی هنوز هم با وجود اینکه امکان مطالعه این کتاب‌ها از طریق گوشی‌های تلفن همراه و اینترنت وجود دارد، من ترجیح می‌دهم شعرها را از روی کتاب‌هایی مانند «شاهنامه» بخوانم. در گذشته، گاهی با توجه به روحیات درونی‌ام، شعرهایی به ذهنم می‌رسید و ابیاتی را می‌سرودم. مثلاً زمانی که در دانشگاه شهید چمران اهواز بودم، هنگام عبور از پل هوایی میان دانشگاه و خوابگاه، صحنه‌ای را دیدم که در آن یکی از دانشجویان خوابگاه، شاخه گلی

از محوطه باغچه کنده بود و لبخندزنان به سمت در ورودی خوابگاه می‌رفت تا با خانواده‌اش دیدار کند. در همان لحظه ناگهان این شعر به ذهنم رسید:

این دو گل تقدیم تو ای مهربان
تا که گردد گلستان این جمع‌مان
آن یکی را چیده‌ام از باغ گل
این دگر دانی که باشد زان دل^۱
چون گل لبخند در دل ریشه کرد
باغبان را غم نباشد سوز برد^۲
چون که مهرش نور و گرما می‌دهد
آب و خاکش هم دل ما می‌دهد
مهر او را هر زمان در دل بدار
تا بیابی یک دم آرام و قرار
بی‌قراران خود قرار عالم‌اند
عالمان این سخن چون دگر کم‌اند
ای کمان! من چون کمان گشتم همی
چون که با نامحرمان گشتم همی
گرچه سیمرغی، لیکن با شما
شاید آیم سوی تان اندر قفا
دیدن سیمرغ بس باشد شگفت
درس این ره از شما باید گرفت
هر کمانی را نباید زه کشید
بل کمان ابروان باید خرید
قیمتش را قیمت جان گفته‌اند
وان دلی کآن را به مزگان سفته‌اند
چون که دل دادی دگر جان را چه کار؟
آن بنه بر کف بیاور بهر یار

همیشه به همکاران فنی توصیه می‌کنم که ادبیات باید بخشی از زندگی‌شان باشد. به این دلیل که اولاً ادبیات از بین نرود و ثانیاً درک و فهم و روحیه ما با ادبیات فارسی ساخته شده است. اگر ما هنگام تدریس از شعرهای فارسی و ضرب‌المثل‌های مناسب استفاده کنیم، دانش‌آموزان هم ارتباط بهتری با ما برقرار می‌کنند و هم مطالب را بهتر می‌فهمند.

ما با این ادبیات رشد کرده و پرورش یافته‌ایم. بنابراین باید هم حامی ادبیات فارسی باشیم و هم از آن استفاده ببریم.

به‌خاطر می‌آورم در دانشگاه آزاد قزوین، وقتی درس کارگاه داشتیم، یک بار دانشجویان تا ساعت ۱۰ شب در کارگاه ماندند و کار می‌کردند. من هم نشسته بودم و آن‌ها را تماشا می‌کردم. ناگهان نگاهیان دانشگاه وارد کلاس شد و گفت: «نمی‌خواهید کلاس را تعطیل کنید؟»

گفتم: «بهتر است به دانشجویان بگویید!»

شمع ره گشتیم و بهر رهروان افروختیم
سوختیم از بهرشان تا راه عشق آموختیم

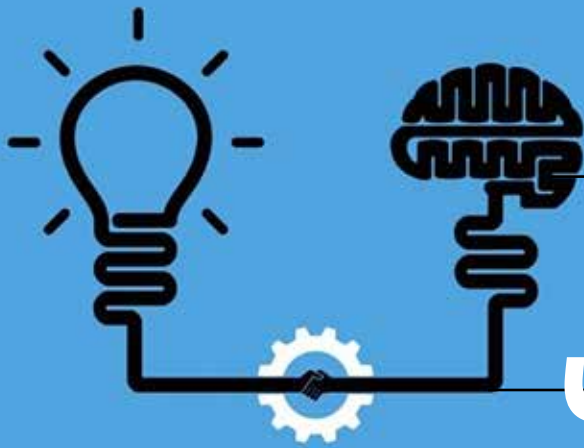

مشاهده فیلم

* پی‌نوشت‌ها

۱. گل لبخند دانشجو به خانواده‌اش

۲. برد: سرما

کارآفرینی

ارزش آفرین

حلقه مفقوده آموزش کارآفرینی

کلیدواژه‌ها:
کارآفرین،
آموزش،
یادگیری

فردی می‌شود. این کارآفرینی به صورت مستقیم روی خلق کسب‌وکار جدید تمرکز ندارد و هدف آن رشد شخصی و ارتقای مهارت‌هایی مانند پیشگام‌بودن، جست‌وجوگر فرصت‌ها بودن، مسئولیت‌پذیربودن، مشارکت‌جو بودن، داشتن اعتمادبه‌نفس، خالق بودن و ریسک‌پذیربودن در یادگیرندگان است [Axelsson, Hägglund & Sandberg, 2015].

در نظام آموزش و پرورش کشور پیشگامی مانند «فنلاند»، با فاصله گرفتن از انتقال مفهوم دانش صرف در دست‌بندی‌ها، به آموزش و پرورش مهارت‌ها، نگرش‌ها و ارزش‌ها پرداخته می‌شود [Seikkula & Leino, et al., 2010]. رویکرد آموزش کارآفرینی در فنلاند که کارآفرینی درونی را مدنظر دارد به ۲ بعد تقسیم می‌شود که یکی را گسترده و دیگری را محدود نام‌گذاری کرده‌اند. در تعریف محدود از آموزش کارآفرینی، کارآفرینی متضمن شناسایی فرصت، توسعه کسب‌وکار، خوداشتغالی و در نهایت تبدیل شدن به یک کارآفرین است [Lackeus, 2017] و رشد فردی به عنوان یک کارآفرین مدنظر است. اما طبق تعریف گسترده، کارآفرینی مشتمل بر توسعه فردی، خلاقیت، اعتمادبه‌نفس، ابتکارداشته‌تن، عمل‌گرایی و مجموعه‌ای متنوع از شایستگی‌ها و مهارت‌های عملی و کاربردی در فرد است [Safin, et al., 2016].

اینکه از کدام تعریف و رویکرد در آموزش کارآفرینی استفاده شود، عمیقاً تحت تأثیر سیاست‌ها و هدف‌های آموزشی، مخاطبان، محتوای دوره آموزشی، روش‌های تدریس و روش‌های ارزیابی دانش‌آموزان است و به ایجاد تنوع گسترده‌ای از رویکردهای انجامد. آموزش کارآفرینی در مدرسه‌ها (عموماً متوسطه)، با

طی دهه اخیر، «کارآفرینی» به عنوان پدیده‌ای اجتماعی، زندگی روزمره مردم جهان را تحت تأثیر قرار داده و به موضوعی داغ در جامعه تبدیل شده است. همچنین سیاستمداران و اقتصاددانان به علت تأثیر آن بر توسعه اقتصادی و ایجاد اشتغال، آن را یکی از عوامل کلیدی برای افزایش نوآوری و رشد اقتصادی معرفی کرده‌اند.

در بسیاری از کشورها، با توجه به اهمیت کارآفرینی در توسعه اقتصادی و برنامه‌ریزی‌های آموزشی، کارآفرینی به مرور قلمروهای جدیدی را در می‌نوردد و اخیراً به علت هدف‌های سیاسی، اقتصادی و فردی به محیط مدرسه وارد شده است [Axels-son, Hägglund & Sandberg, 2015]. از این رو کشورهای جهان با سوق‌دهی برنامه‌های درسی مدرسه‌های خود به سوی کارآفرینی، بر نرخ فعالیت‌های کارآفرینانه و مسیر توسعه اقتصادی اثر می‌گذارند [Raposo & Do Paço, 2011]. گرچه کارآفرینی دارای مفهومی وسیع‌تر و باارزش‌تر از اشتغال‌زایی است، متأسفانه واژه کارآفرینی که ترجمه‌ای از کلمه «Entrepreneurship» است، موجب شده که معنی ایجاد کار، درآمدزایی و یا اشتغال‌زایی از کارآفرینی تلقی شود. برداشت ناصحیح از این مفهوم و همچنین تورم نیروی انسانی بی‌کار در جامعه (به‌ویژه بین دانش‌آموختگان دانشگاهی) موجب شده است بسیاری از سیاست‌هایی که برای توسعه آن اتخاذ شده‌اند و حتی در بخش‌نامه‌ها و سخنرانی‌های مسئولان نیز متجلی است، صرفاً به اشتغال‌زایی محدود شوند و هرگز به کارآفرینی نرسند.

این طرز تلقی نادرست شاید اصلی‌ترین عامل دورماندن آموزش با نگاه کارآفرینانه در دوره‌های تحصیلی دوازده‌ساله و به‌خصوص دوره ابتدایی شده است. درحالی که کارآفرینی دارای پیامدهای مثبت و مهم دیگری همانند: بارورشدن خلاقیت‌ها، ترغیب به نوآوری، افزایش اعتمادبه‌نفس، ایجاد و توسعه فناوری، تولید ثروت در جامعه، افزایش «تولید ناخالص ملی»^۱ و افزایش رفاه عمومی است [مقیم‌ی و احمدپور داریانی، ۱۳۸۷]. به‌طور شفاف می‌توان گفت کارآفرینی به فرایند خلق ارزش جدید (مادی یا معنوی) از طریق یک تلاش متعهدانه با در نظر گرفتن خطرهای ناشی از آن اطلاق می‌شود.

یکی از مدخل‌های مناسب برای ورود به بحث کارآفرینی در تعلیم و تربیت، توجه به تمایز دو مفهوم «کارآفرینی بیرونی» و «کارآفرینی درونی» است. مفهوم کارآفرینی بیرونی به تدریس و یادگیری علم کارآفرینی، همچون اطلاعات دانشی و زمینه‌ای در دنیای کسب‌وکار، برنامه‌ریزی مالی، انتخاب بازار و موضوع‌هایی از این دست اشاره دارد [زنگنه، کاوسی و بهرامی: ۱۳۹۸]. اما مفهوم کارآفرینی درونی مربوط به توسعه نگرش‌ها و مهارت‌های کارآفرینانه است که شامل رشد صلاحیت‌های خاص

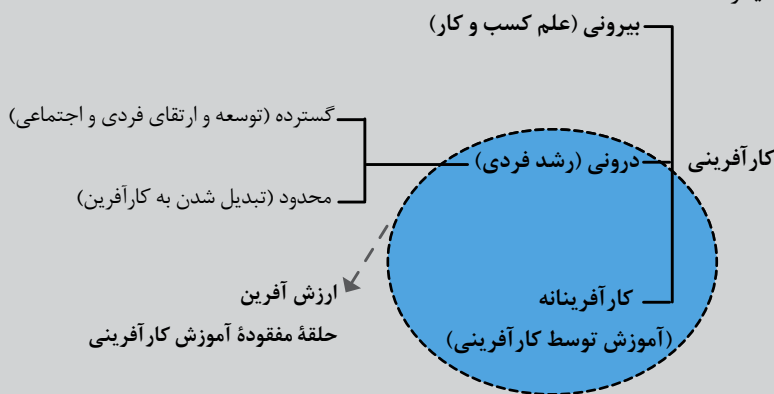
استفاده از تمایز بین سه رویکرد آموزشی شامل: آموزش در مورد کارآفرینی (کارآفرینی بیرونی)، آموزش برای کارآفرینی (کارآفرینی درونی) و آموزش توسط کارآفرینی انجام می‌شود.

در نظام آموزش و پرورش انگلستان و اروپا از آموزش مدیریت و تجارت عمدتاً استفاده شده و بیشتر بر پیشرفت شخصی، ذهنیت‌ها، مهارت‌ها، توانایی‌ها و مباحث مالی متمرکز است (رویکرد سوم). در حالی که آموزش کارآفرینی در نظام آموزش و پرورش آمریکا به صورت تمرکز بیشتر در زمینه راه‌اندازی یک شرکت و یا خوداشتغالی تعریف شده است (رویکرد دوم) [Axelsson, Hägglund & Sandberg, 2015].

در سوئد و بالکان اصطلاح «یادگیری کارآفرینی» غالباً معادل «آموزش مهارت تجارت» به کار برده می‌شود [Heder, Ljubic & Nola, 2011]. یافته‌ها نشان می‌دهند که حدود ۹۰ درصد مدرسه‌های متوسطه نروژ، آموزش کارآفرینی را متناسب با مناطق جغرافیایی همراه با انجام پروژه‌های محلی ارائه می‌دهند که توسعه فردی و گروهی را مدنظر دارد. در سوئد تحقیقات نشان داده‌اند اثرات طولانی مدت آموزش کارآفرینی تا دبیرستان، در عملکردهای کارآفرینانه دانش‌آموزان در دوران بعد از مدرسه همچنان وجود دارد [Binks, Starkey & Mahon, 2006]. بررسی‌ها نشان داده‌اند که رویکرد سوم آموزش کارآفرینی، پارادایمی جدید و نوآورانه برای آموزش در مدرسه ارائه می‌دهد [Elert, Andersson & Wennberg, 2015]. و به نظر می‌رسد که کمتر کشوری در جهان از رویکرد اول (کارآفرینی بیرونی) برای آموزش کارآفرینی استفاده می‌کند.

آکسیلون و همکارانش، در فعالیت‌های مربوط به مدرسه، در پرداختن به مفهوم کارآفرینی یادگیری کارآفرینانه (رویکرد سوم) معتقدند هدف از آموزش کارآفرینی به دانش‌آموزان این است که بتوانند خود را با جامعه رو به رشد و در حال پیچیده شدن وفق دهند و با آن سازگار شوند [Soare, 2017]. پژوهش‌ها در این زمینه نشان داده‌اند که تعلیم و تربیت کارآفرینی از این دیدگاه پشتیبانی می‌کند و خصیصه‌ها و مهارت‌های شخصی را به این مفهوم مرتبط می‌داند. بنابراین آموزش کارآفرینی شامل ایجاد، توسعه و بهبود در رفتار، مهارت‌ها و نگرش‌های فردی یا گروهی برای نوآوری و کمک به افراد و جوامع است. آموزش کارآفرینی باید ترکیبی از یادگیری تجربی، یادگیری ساختار مهارت (نه فقط

مهارت‌آموزی) و مهم‌تر از همه، تغییر نگرش را فراهم کند [Bager, 2011]. هنگامی که کارآفرینی وارد آموزش می‌شود، در طول زمان نظام آموزشی نیز به تغییر نیاز پیدا می‌کند. در آموزش کارآفرینی، دانش‌آموزان می‌توانند بسیار بانگیزه شوند و برای دیگران مبتنی بر دانشی که به دست می‌آورند، ارزش ایجاد کنند [طغرابی، میرواحدی، سیدسعید و هاشمی، ۱۳۹۸]. بنابراین با طرح این پرسش که در ایران کدامیک از رویکردهای مطرح شده در آموزش کارآفرینی غالب است؟ بیان می‌دارد که نگاه کارآفرینی ارزش‌آفرین که ترکیبی از آموزش برای کارآفرینی یا کارآفرینی درونی (رویکرد دوم) و آموزش توسط کارآفرینی است (رویکرد سوم) می‌تواند به آموزش صحیح منجر شود و به صورت کاربردی، عناصر دانش مورد بحث را نهادینه سازد. در این رویکرد، کارآفرینی هم خادم آموزش است و هم مخدوم آن. یعنی هم کارآفرینی درونی آموزش داده می‌شود، و هم کارآفرینی در خدمت تربیت دیگر ساحت‌هاست.

* پی‌نوشت

1. Gross Domestic Product (GDP)

* منابع

۱. زنگنه، حسین؛ کاوسی، علیرضا؛ بهرامی، زهرا (۱۳۹۸). «نگرش معلمان به روش‌های یاددهی - یادگیری آموزش کارآفرینی در دوره ابتدایی». مجله راهبردهای آموزش در علوم پزشکی. شماره ۱۲.
۲. طغرابی، محمدتقی؛ میرواحدی، سیدسعید؛ هاشمی، سمیه (۱۳۹۸). «طراحی الگوی آموزش کارآفرینانه در مدارس». مجله نوآوری‌های آموزشی. شماره ۱۸.
۳. مقیمی، سیدمحمد و احمدپور داریانی، محمود (۱۳۸۷). «آموزش کارآفرینی در کسب‌وکارهای کوچک و متوسط ایران: نیازها و راهکارها». نشریه توسعه کارآفرینی. شماره ۱.
4. Axelsson, K., Hägglund, S., & Sandberg, A. (2015). Entrepreneurial Learning in Education: Pre-school as a Take-Off for the Entrepreneurial Self. *Journal of education and training*, 2(2), 40-58.
5. Bager, T. (2011). The camp model for entrepreneurship teaching. *International entrepreneurship and management journal*, 7(2), 279-296.
6. Binks, M., Starkey, K., & Mahon, C. L. (2006). Entrepreneurship education and the business school. *Technology Analysis & Strategic Management*, 18(1), 1-18.
7. Elert, N., Andersson, F. W., & Wennberg, K. (2015). The impact of entrepreneurship education in high school on long-term entrepreneurial performance. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 111, 209-223.
8. Heder, E., Ljubic, M., & Nola, L. (2011). Entrepreneurial learning: A key competence approach. *ICSED Level*, 2(5), 6.
9. Lackeus, M. (2017). Does entrepreneurial education trigger more or less neoliberalism in education?. *Education+ Training*.
10. Raposo, M., & Do Paço, A. (2011). Entrepreneurship education: Relationship between education and entrepreneurial activity. *Psicothema*, 23(3), 453-457.
11. Safin, R. S., Shaidullina, A. R., Alikhanova, R. A., Muskhanova, I. V., Yusupkhadzhiyeva, T. V., Dzhamalhanova, L. A., ... & Akhmetov, L. G. (2016). Innovative entrepreneurship in education: A new look in the students training content and existing problems. *International Review of Management and Marketing*, 6(2S).
12. Seikkula & Leino, J., Ruskovaara, E., Ikavalko, M., Mattila, J., & Rytikola, T. (2010). Promoting entrepreneurship education: the role of the teacher?. *Education+ training*.
13. Soare, E. Fostering Entrepreneurial Learning in Teacher Education. Social & Behavioural Sciences Edu World 2016 7th International Conference. (2017). 183-187.

آموزش فنی و حرفه‌ای در استرالیا

ویژگی‌های مهم نظام آموزش فنی و حرفه‌ای استرالیا که امکان تحرک و انعطاف‌پذیری این نظام را در پاسخ‌گویی به نیازهای صنعت و همچنین توسعه و اصلاح مستمر آن فراهم می‌کند، عبارت‌اند از:

۱. استقلال سازمانی نظام آموزش فنی و حرفه‌ای

بخش آموزش فنی و حرفه‌ای استرالیا از ابتدا به صورت بخشی مستقل، مانند آموزش متوسطه و عالی، تأسیس شد. این استقلال برای آموزش فنی و حرفه‌ای فرصت‌هایی را به وجود آورد تا بتواند مورد توجه مستقیم دولت و مردم و بخش اقتصادی قرار گیرد و با بخش صنعت نیز ارتباط بگیرد. به این ترتیب که نظام اقتصادی کشور، برای انتخاب نیروی انسانی ماهر و آموزش کارگران، نیازمند آموزش فنی و حرفه‌ای شد.

از نظر اجتماعی هم نظام مزبور برای مردم و اولیای دانش‌آموزان شناخته شد، تا آن‌ها برای کسب مهارت و انتخاب شغل و حرفه، فرزندانشان را به این

استرالیا، بزرگ‌ترین کشور قاره اقیانوسیه و ششمین کشور بزرگ جهان، در نیم‌کره جنوبی زمین واقع شده است. در اواخر دهه ۱۹۸۰ استرالیا تصمیم گرفت، سیاست اقتصادی خود را از «حمایتی» به «رقابتی» تغییر دهد. این تغییر جهت اقتصادی، نیازمند نیروهای انسانی کارآمد و ماهر بود. از این رو «منشور اصلاحات آموزش فنی و حرفه‌ای» در سطح ملی تدوین شد. نکته مهم در این اصلاحات نگاه به اصلاح نظام آموزش فنی و حرفه‌ای در دایره بزرگ‌تر اصلاحات اقتصادی بود. به عبارت بهتر، هدف اصلاح آموزش فنی و حرفه‌ای در استرالیا، افزایش کارایی این نظام آموزشی برای کمک به اقتصاد این کشور بود تا بتواند، هم در بازار رقابت بین‌المللی (تجارت جهانی) حضور یابد و هم به افزایش استانداردهای زندگی از طریق افزایش کارایی نائل آید. این هدف‌ها نیز نیازمند سازمان‌دهی محیط کار، طبقه‌بندی جدید شغل‌ها، فراهم آوردن زمینه آموزش‌های چندمهارتی و انعطاف‌پذیری نیروی کار بود.

کلیدواژه‌ها:

مطالعه تطبیقی،
آموزش فنی و حرفه‌ای،
TAEF

نظام بسیارند. در نتیجه، نظام آموزش فنی و حرفه‌ای از طرف دولت حمایت شد و برنامه‌های خود را در سطح وسیع و به‌صورت بسیار متنوع توسعه داد. به همین دلیل تقاضا برای این آموزش‌ها از طرف مردم و بخش صنعت و خدمات افزایش یافت. این ویژگی، آموزش فنی و حرفه‌ای را به بخش بزرگ و عظیم آموزشی تبدیل کرد و مزایایی به شرح زیر برای این نظام فراهم آورد:

- دریافت بودجه به‌صورت مستقل و مستقیم از دولت؛

- ارتباط مستقیم و روشن با بخش صنعت؛

- جذب جوانان به‌عنوان پله‌ای برای رفتن به دانشگاه و کسب شغل؛

- برقراری رابطه برابر با سایر نظام‌های آموزشی؛

- امکان برگزاری دوره‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت. در واقع ویژگی استقلال سازمانی موجب شده است، نظام آموزش فنی و حرفه‌ای در استرالیا بتواند در پاسخ‌گویی به نیازهای در حال تغییر و تحول بخش‌های اقتصادی از خود انعطاف بیشتری نشان دهد.

۲. ارتباط مستمر با بخش خدمات و تولید از طریق سازمان‌های میانی

دومین ویژگی راهبردی نظام آموزش فنی و حرفه‌ای استرالیا برقراری پل ارتباطی با صنعت از طریق تأسیس سازمان‌های میانی است. با وجود وابستگی دو بخش آموزش و صنعت، ارتباط مستقیم میان این دو بخش بسیار دشوار بود. از این‌رو ضرورت داشت، سازمان‌هایی میانی برای هماهنگی و برقراری ارتباط ایجاد شوند. این سازمان‌ها می‌توانند با شناخت نیازهای صنعت پاسخ‌گوی آن‌ها باشند. ماهیت این سازمان‌ها نه کاملاً دولتی و نه کاملاً خصوصی است. بلکه به‌صورت سازمان‌های نمایندگی، شامل ترکیبی از نمایندگان دولت و صنعت هستند و از دهه ۱۹۹۰ توسعه یافته‌اند؛ مانند «سازمان اقتدار کارآموزی ملی استرالیا» که در سال ۱۹۹۲ تأسیس شد تا به تدوین توصیه‌ها و سیاست‌های آموزشی برای دولت و صنعت بپردازد.

۳. ایجاد مراکز پژوهشی و ارتباط با دانشگاه‌ها و مراکز علمی

سومین ویژگی نظام آموزش فنی و حرفه‌ای استرالیا که نقش بسیار مهمی در اصلاح و انطباق آن با نیازهای در حال تغییر دارد، ارتباط تعاملی

آن با مراکز پژوهشی و دانشگاه‌ها برای استفاده از یافته‌های پژوهشی و تولید علم در زمینه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و توسعه مبانی نظری این آموزش‌هاست.

سیاست‌ها، مفاهیم و روش‌های اجرایی در نظام آموزش فنی و حرفه‌ای در جریان بحث‌های دائمی میان کارشناسان و پژوهشگران اصلاح می‌شود و از نظر کمی و کیفی توسعه می‌یابد. این سازوکار موجب ارتقای پیوسته این نظام می‌شود که به مجموعه «اصلاحات ملی آموزشی» معروف است.

از مراکز مهم پژوهشی که در سال ۱۹۸۱ تأسیس شده است و تاکنون در این زمینه فعالیت می‌کند، «مرکز ملی تحقیقات آموزش فنی و حرفه‌ای»^۱ است که به‌صورت مؤسسه‌ای مستقل و غیرانتفاعی اداره می‌شود و هیئت مدیره آن ترکیبی از نمایندگان صنعت، مقامات آموزشی و دولت است.

به هر حال، پژوهش‌محور بودن نظام آموزشی فنی و حرفه‌ای استرالیا در مدت کوتاهی موجبات ارتقای این نظام را فراهم آورده و آن را به‌عنوان نظامی کارآمد در کنار نظام‌های آموزشی مهم دنیا، مانند «سیستم آموزش دوگانه آلمان» مطرح کرده است.

ساختار نظام آموزشی استرالیا

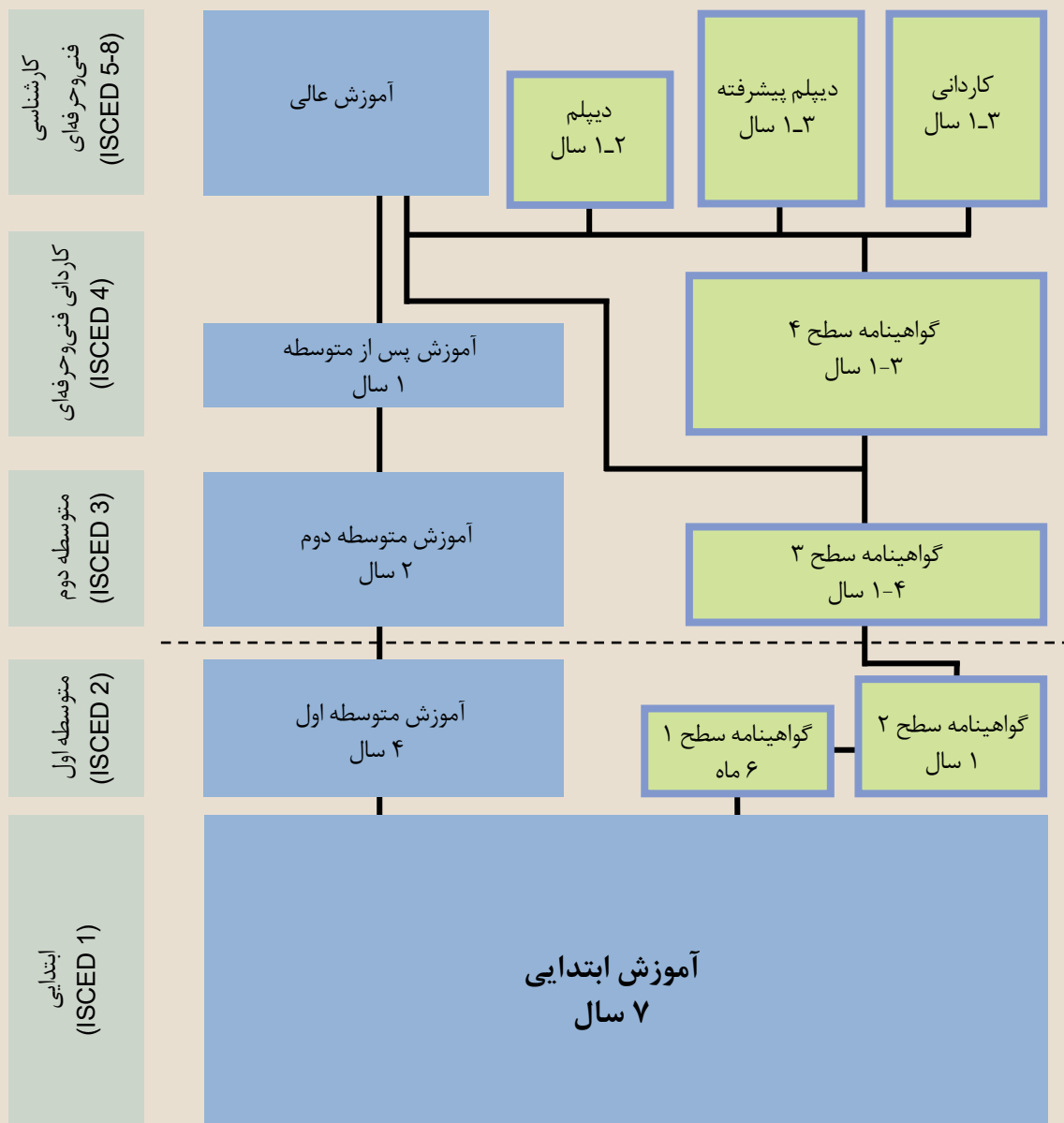
در کلیه مدارس استرالیا آموزش شامل سه مرحله پیش‌دبستانی (preschool)، ابتدایی (primary) و متوسطه (secondary) است. تحصیل در استرالیا تا سن پانزده سالگی و یا تا تکمیل سال دهم اجباری است. آموزش فنی و حرفه‌ای در دوره متوسطه و به صورت مستقل ارائه می‌شود. (نمودار ۱)

علاوه بر این، تعداد زیادی مؤسسات آموزش عالی خصوصی موسوم به (TAFE)^۲ به علاقمندان در زمینه‌های مختلف فنی و حرفه‌ای آموزش‌های لازم را ارائه می‌کنند. افراد در این دوره‌ها بیشتر تحت آموزش دروس عملی قرار می‌گیرند. همچنین بسیاری از دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی استرالیا در کنار دوره‌های تحصیلی خود دوره‌های TAFE را برگزار می‌کنند. این دوره‌ها معادل دوره‌های فنی و حرفه‌ای در کشور ایران محسوب می‌شوند. با این تفاوت که افراد بعد از ۱۸ سالگی و به پایان رساندن دوره دبیرستان وارد دوره‌های TAFE شده و پس از به پایان رساندن دوره در مقاطع مختلف و دریافت گواهینامه پایان دوره (Certificate) می‌توانند به آسانی جذب بازار کار شوند.

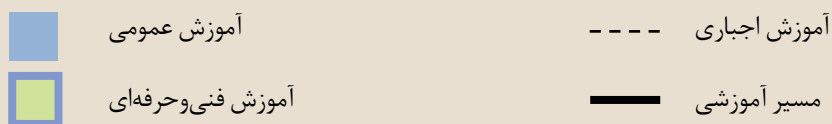
استقلال سازمانی
موجب شده است،
نظام آموزش
فنی و حرفه‌ای در
استرالیا بتواند در
پاسخ‌گویی به نیازهای
در حال تغییر و تحول
بخش‌های اقتصادی از
خود انعطاف بیشتری
نشان دهد

با وجود وابستگی
دو بخش آموزش
و صنعت، ارتباط
مستقیم میان این دو
بخش بسیار دشوار
بود. از این‌رو ضرورت
داشت، سازمان‌هایی
میانی برای هماهنگی
و برقراری ارتباط
ایجاد شوند

پژوهش‌محور بودن
نظام آموزشی
فنی و حرفه‌ای استرالیا
در مدت کوتاهی
موجبات ارتقای این
نظام را فراهم آورده
و آن را به‌عنوان
نظامی کارآمد در کنار
نظام‌های آموزشی
مهم دنیا، مانند
«سیستم آموزش
دوگانه آلمان» مطرح
کرده است

نمودار ۱. ساختار نظام آموزشی استرالیا

* منابع

- محمدعلی، محبوبه و صراف، حمید (۱۳۸۸). «وضعیت موجود آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در ایران و برخی کشورهای توسعه یافته». مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، دفتر مطالعات اجتماعی. بهمن‌ماه.
- TVET Country Profile Australia. Compiled in collaboration with the National Centre for Vocational Education Research (NCVER), Australia. November 2018.

* پی‌نوشت‌ها

- National Centre for Vocational Education Research
- Technical & Further Education

مشاهده نسخه مرجع

معرفی رشته صنایع فلزی

کلیدواژه‌ها:

آموزش فنی و حرفه‌ای،
رشته صنایع فلزی،
خوداشتغالی

تاریخچه رشته صنایع فلزی

تاریخچه آثار فلزی در ایران به دوره ایران باستان بازمی‌گردد و امروزه با رشد و پیشرفت صنعت، کسب مهارت در کار با فلز اهمیتی بیش از گذشته پیدا کرده است. بنابراین از آنجا که رشته صنایع فلزی پاسخ‌گوی نیازهای بنیادی در صنعت کشور است، یکی از اولین رشته‌هایی بود که در ساختار آموزش فنی و حرفه‌ای کشور تأسیس شد و امروزه با قدمتی ۹۰ ساله، یکی از قدیمی‌ترین رشته‌ها در این حوزه است. رشته صنایع فلزی در دو بخش مهم صنعتی به تربیت دانش‌آموزان (که در هنرستان به آن‌ها هنرجو اطلاق می‌شود) می‌پردازد. این دو بخش عبارت‌اند از: ورق‌کاری و جوش‌کاری. دانش‌آموختگان این رشته می‌توانند با توجه به نیاز محلی، منطقه‌ای و ملی در رشته‌های مهندسی مکانیک، مهندسی جوش و مهندسی صنایع به ادامه تحصیل بپردازند.

سوره مبارکه الحديد، با توجه به اهميت آهن و منافع آن مخصوصاً در امور نظامی و صنعتی نظر انسان را به تفکر و اندیشه در مورد فوايد آن و بهره‌برداري از اين عنصر طبيعي جلب مي‌کند. واژه حديد به معنی آهن، شش بار در قرآن کریم آمده است و هر بار به چند مورد از خواص و کاربردهای اين فلز مهم اشاره شده است. يکي از اين موارد صنعت نظامی است. زیرا بیشتر سلاح‌های نظامی از آهن ساخته می‌شوند

ارتباط رشته صنایع فلزی با حوزه کار

امروزه نظام آموزشی ایران در تلاش است، از طریق نزدیک کردن رابطه آموزش با صنعت، زیرساخت‌های آموزشی و اقتصادی در کنار هم رشد یابند و بالنده شوند. در همین راستا، اجرای قانون برنامه ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ایران در دستور کار قرار گرفته است. در این برنامه بر پاسخ‌گویی مراکز علمی، پژوهشی و آموزشی کشور به تقاضای اجتماعی، فرهنگی و صنعتی تأکید شده است. از این‌رو، ایجاد ارتباط بین صنعت و آموزش اهميت بسیاری یافته است.

ارتباط صنعت و آموزش فرایندی است که در طول زمان شکل می‌گیرد و برگرفته از نیازها و ضرورت‌های ملی در دوره‌های تاریخی، و سمت و سو و هدف‌های کاربردی مرتبط به آن است. ارتباط صحیح و مؤثر آموزش و صنعت می‌تواند موجب افزایش نوآوری و انتقال دانش و فناوری شود. تنها در صورت تعامل پایدار بین این دو نهاد، توسعه صنعتی و متعاقب آن توسعه اقتصادی و اجتماعی را می‌توان انتظار داشت. مهارت‌های مطرح در صنایع فلزی از جمله مهارت‌های بنیادی در صنعت هستند که با توجه به امکان راه‌اندازی کسب و کارهای سودده و زودبازده در آینده شغلی هنرجویان، می‌توانند در انتخاب این رشته با توجه به شناخت استعداد و علاقه‌مندی آن‌ها مؤثر باشند. از آنجا که دانش‌آموزان با این رشته و مهارت‌های مورد نیاز آن به‌طور روزمره برخورد ندارند، اهميت معرفی آن در دوره متوسطه اول و معرفی چشم‌اندازهای موفقیت در آن می‌تواند به پرورش استعدادهای کارآمد در آینده کمک کند. همچنین رویکرد تربیت هنری و خلاقیت بین هنرجویان این رشته نیز می‌تواند کارآمدی شغلی آینده آن‌ها را تضمین کند. چون بین آموزش هنر و به‌طور خاص نگاه هنری به فلز، با خلاقیت هنرجویان، رابطه معناداری وجود دارد، رویکردهای نوآورانه در آموزش‌ها می‌تواند مؤثر باشد. در همین راستا یکی از هدف‌های کتاب‌های این رشته نیز در ساختار نظام آموزشی نوین ایران، کشف خلاقیت در دانش‌آموز و ایجاد توانمندی و علاقه‌مندی در حرفه‌های مرتبط است.

پروژه‌های مرتبط با صنایع فلزی

فلز در صنعت یکی از مهم‌ترین و شاید بتوان گفت اصلی‌ترین معیارهای تشخیص توانمندی یک کشور

در صنعت است. فلز و مباحث فلزکاری و به‌ویژه آهن و فولاد، از جمله مهم‌ترین مباحث این رشته هستند که کاربردهای آن‌ها و مهارت‌های مورد نیاز برای کار با آن‌ها، پایه‌های آشنایی و کسب مهارت در این رشته را فراهم می‌کنند. به عبارت دیگر، فلز و یکی از زیرمجموعه‌های آن، یعنی آهن، قرن‌هاست که نقشی اساسی در اقتصاد و صنعت ایفا می‌کند و همین بس که در کتاب آسمانی‌مان سوره‌ای به این نام آورده شده است (سوره مبارکه الحديد).

هنرجویان در طول دوره دوم متوسطه مهارت کار با این ماده اولیه جذاب و پیچیده را پیدا می‌کنند و می‌توانند شکل‌های هندسی فلزی را به‌خوبی طراحی و اجرا کنند. همچنین در طول تحصیل سعی می‌شود، مهارت طراحی و تولید محصولاتی را نیز که کاربرد روزمره دارند، فراگیرند. در این زمینه برای مثال می‌توان از وسایلی مثل غش‌گیر کتاب، درپوش‌های فلزی چاه‌های سرباز، جامدادی و حتی وسایل ورزشی داخل پارک‌ها نام برد.

در این میان نباید فراموش کرد که کاربرد فلز و فولاد تنها در جنبه‌های کاربردی آن‌ها خلاصه نمی‌شود و لازم است در هنرجویان قوه تخیل و به دنبال آن خلاقیت و نوآوری نیز تقویت شود تا بتوانند محصولاتی را تولید کنند که جنبه زیبایی‌شناختی و هنری آن‌ها نسبت به سایر کاربردهایشان رجحان داشته باشد. از این‌رو باید به‌منظور افزایش سطح خلاقیت و تشویق به نوآوری در هنرجویان برای آن‌ها محیطی فراهم شود که بتوانند ایده‌های نوآورانه خود را پیاده کنند و محصولاتی را نیز طراحی و تولید کنند که جنبه تزئینی و زیباسازی دارند؛ محصولاتی مانند جاشمعی یا حجم‌های هنری.

در نهایت آنچه رشته صنایع فلزی را در زمره رشته‌های رو به رشد قرار می‌دهد، آن بخش از کار با فلزات است که می‌تواند به تولید محصولاتی بپردازد که علاوه بر رفع نیاز، چشم‌نواز باشد و زیبایی را در دل خود بپروراند. در این خصوص می‌توان به پل طبیعت که در سال‌های گذشته در کلان‌شهر تهران اجرا شده و توانسته است دو پارک بزرگ شهر را بر فراز بزرگراه به هم مرتبط کند و در عین حال موجب سرزندگی و پویایی شهر، زیست‌شعبانه و ارضای حس زیبایی‌شناختی رهگذران شود، اشاره کرد.

بنابراین می‌توان گفت سرفصل‌های آموزشی این رشته نیز به‌گونه‌ای تنظیم شده‌اند که باعث می‌شوند فارغ‌التحصیلان بتوانند با پروژه‌ها و شغل‌های زیادی

مرتبط شوند و با به‌کارگیری آموزش‌ها و مهارت‌های کسب‌شده در حوزه‌های صنعتی و خوداشتغالی مانند تولید محصولات فلزی کاربردی و یا تولید محصولات فلزی هنری وارد کار شوند.

در پایان لازم به تأکید است که با توجه به نیاز کشور به افراد متخصص و متعهد، ورود دانش‌آموزان کوشا و خلاق که در این زمینه علاقه و استعداد دارند، هم برای آینده خود دانش‌آموز و هم برای آینده صنعت کشور می‌تواند مفید باشد.

به‌طور خلاصه، هنرجویان این رشته پس از کسب شایستگی‌های لازم می‌توانند توسعه حرفه‌ای خود را مانند نمودار زیر در این مسیر طی کنند:

۱. فن‌ورز

مسیر توسعه حرفه‌ای رشته صنایع فلزی

این بوکسور خوش‌آتیۀ کشور، در فینال، با توجه به آسیب‌دیدگی و بازی پایاپای در مقابل حریف تاجیکستانی، بازی را واگذار کرد و موفق به دریافت مدال نقره آسیا شد.

استان تهران

افتتاح رشته نان، شیرینی و شکلات دختران برای اولین بار در منطقه ۱۸ شهر تهران

مدیرکل وقت دفتر آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای، در مراسم افتتاح این رشته اعلام کرد: «متناسب‌سازی آموزش‌ها با نیاز بازار در راستای سیاست وزارت آموزش‌وپرورش است و اولویت اصلی وزارت، مهارت‌آموزی و کارآفرینی است.»

سیدمصطفی آذرکیش افزود: «حضور بخش خصوصی و خیرین در امر مهارت‌آموزی مصداق دقیق آزمایش الهی یک کار خوب است و تقویت بخش خصوصی و بنگاه‌های اقتصادی و مشارکت در فرایند آموزش امری مهم است.»

وی در بخش دیگری از سخنان خود گفت: «در تمام دنیا همه تولیدات باکیفیت نتیجه نیروی انسانی ماهر است و نیروی انسانی ماهر هم در هنرستان‌ها و با مشارکت بنگاه‌های اقتصادی، اتحادیه‌ها، اصناف و مؤسسه‌های تولیدی و خدماتی آموزش می‌بیند.» لازم به ذکر است، این رشته جزو رشته‌هایی است که در مسابقات جهانی ۲۰۲۲ شانگ‌های چین به رقابت گذاشته می‌شود و این هنرجویان می‌توانند با تلاش و پشتکار جزو تیم ملی ما باشند.

استان تهران

افتخارآفرینی هنرجوی رشته تربیت‌بدنی در مسابقات آسیایی ازبکستان

بیبتا فکری، هنرجوی رشته تربیت‌بدنی هنرستان فدک از شهرستان ورامین (شهرستان‌های استان تهران)، موفق به کسب عنوان قهرمانی در مسابقه‌های دوومیدانی در ماده پرتاب چکش شد. او توانست با پرتاب ۵۵ متر و ۹۷ سانتی‌متر عنوان قهرمانی در این ماده را از آن خود کند.

این هنرجوی قهرمان، تمرین‌های خود را در این رشته پنج سال پیش آغاز کرده و تاکنون موفق به کسب عنوان‌های متفاوتی، از جمله کسب مدال طلای نونهالان کشور، کسب چهار مدال برنز در مسابقه‌های تیمگان (لیگ) بزرگسالان تهران و کسب طلای انتخابی آسیا در «شهرکرد» شده است.

استان اصفهان

موفقیت هنرجویان رشته تربیت‌بدنی استان اصفهان در مسابقه‌های آسیایی

محمد عبد شهری، هنرجوی رشته تربیت‌بدنی هنرستان قهرمانان اصفهان، توانست مدال طلای مسابقه‌های قهرمانی نوجوانان آسیا را در رشته ۱۵۰۰ متر دوومیدانی کسب کند.

این دوندۀ شایسته دوهای نیمه‌استقامت نوجوانان ایران، در بخش ۱۵۰۰ متر مسابقه‌ها قهرمانی نوجوانان و جوانان آسیای میانه، با ثبت رکورد ۴:۰۴:۷۹، به‌عنوان نخست و مدال طلای این دوره از مسابقه‌ها دست یافت.

در خبری دیگر، هنرجوی رشته تربیت‌بدنی «هنرستان سماي دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرضا» مقام نایب‌قهرمانی مشت‌زنی (بوکس) آسیا را کسب کرد.

علی اصغر افشاری، هنرجوی رشته تربیت‌بدنی هنرستان سماي دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرضا، با شرکت در مسابقه‌های آسیایی بوکس در کشور امارات متحده عربی، موفق به کسب مدال نقره آسیا شد.

افشاری، هنرجوی سال یازدهم سماي شهرضا، سال گذشته با کسب موفقیت‌های استانی و کشوری توانست اعتماد مربیان تیم ملی بوکس کشور را به خود جلب کند و با حضور در جمع اعضای تیم ملی بوکس ایران، با غلبه بر حریفان ازبک و نیپالی خود، به مرحله نهایی (فینال) برسد.

تأثیر آموزش گروهی خودکارآمدی بر افزایش کارآفرینی و پیشرفت تحصیلی هنرجویان دختر

چکیده

«خودکارآمدی» یکی از متغیرهای مهم در شکل‌گیری احساس شایستگی و موفقیت در انسان‌هاست. احساس خودکارآمدی می‌تواند از طریق شیوه تفکر و یادگیری تغییر کند. پژوهش حاضر به تأثیر آموزش گروهی خودکارآمدی بر افزایش کارآفرینی و پیشرفت تحصیلی هنرجویان دختر می‌پردازد. طرح این مطالعه نیمه‌آزمایشی از نوع پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه گواه بود. جامعه آماری شامل همه هنرجویان دختر هنرستان‌های ناحیه ۲ شهرستان ساری به تعداد ۱۴۰۰ نفر بود. از میان این افراد، تعداد ۳۰ هنرجو به‌عنوان نمونه و «شیوه نمونه‌گیری در دسترس» انتخاب شدند و به‌طور تصادفی به دو گروه ۱۵ نفره آزمایش و گواه تقسیم شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه استاندارد جامع کارآفرینی و ارزیابی عملکرد درسی هنرجویان استفاده شد. پس از اجرای پرسش‌نامه‌ها در هر دو گروه، جلسات آموزش گروهی خودکارآمدی براساس مفاهیم بنیادی نظریه بندورا، در قالب هشت جلسه ۹۰ دقیقه‌ای برای گروه آزمایشی ارائه شد. نتایج تحلیل آزمون کوواریانس نشان داد که آموزش گروهی خودکارآمدی، کارآفرینی و پیشرفت تحصیلی هنرجویان را به‌طور معناداری افزایش می‌دهد. این یافته‌ها حاکی از آن است که آموزش گروهی خودکارآمدی روش مؤثری برای افزایش کارآفرینی و پیشرفت تحصیلی هنرجویان است.

مقدمه

امروزه، بیکاری و بحران اشتغال، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین چالش‌های اجتماعی، توجه بسیاری از پژوهشگران و سیاست‌گذاران را به خود جلب کرده است. این در حالی است که توجه به موضوع کارآفرینی، راهی معمول برای برون‌رفت از بیکاری است و نقش مهمی در اشتغال‌زایی و ایجاد کسب‌وکارها ایفا می‌کند. مطابق با «گزارش شاخص جهانی کارآفرینی» (۲۰۱۶)، بوم‌سازگان (اکوسیستم) کارآفرینی در ایران ضعیف است [ریاحی و همکاران، ۱۳۹۵]. زنان در کشورهای در حال توسعه امید اول برای ارتقای خانواده‌ها و رشد و توسعه کشورهای خود هستند. اما نتایج تحقیقات بیانگر آن است که زنان ایرانی در توسعه کارآفرینی با موانع جدی روبه‌رو هستند [گلرد، ۱۳۸۴].

با وجود این، کمبود توجه دانش‌آموختگان به مقوله کارآفرینی نشان از ضعف نظام آموزشی در ایجاد روحیه کارآفرینی است، زیرا که همه پیشرفت‌های شگفت‌انگیز انسان در دنیای امروز زاینده یادگیری است. انسان از طریق یادگیری رشد فکری پیدا می‌کند و توانایی‌های ذهنی‌اش به فعلیت می‌رسد تا سرانجام به‌صورت عملکرد و پیشرفت تحصیلی سنجیده شود. به همین دلیل، موضوع پیشرفت تحصیلی یکی از دغدغه‌های مهم خانواده‌ها و جامعه را تشکیل می‌دهد. از طرف دیگر، این روزها پیشرفت تحصیلی تنها خواندن،

کلیدواژه‌ها:

خودکارآمدی، کارآفرینی، پیشرفت تحصیلی

فرد تنها هنگامی می تواند کسب و کاری ایجاد کند یا رفتاری کار آفرینانه از خود نشان دهد که دارای خود کار آمدی بالا و تصور مناسب از توانایی ها و قابلیت های خود باشد

نوشتن، حساب کردن و دانستن محفوظات نیست، بلکه مفهوم پیشرفت در تحصیل اکنون به توانایی تحلیل و ارزشیابی اطلاعات، توانایی انجام یک طرح پژوهشی، توانایی برقراری ارتباط مؤثر با دیگران، توانایی همکاری در گروه های مختلف فرهنگی، پذیرش مسئولیت تصمیم های گرفته شده و خودانگیزی گسترش یافته است.

بر همین اساس، «باورهای خود کار آمدی» از نظر بندورا^۱ (۱۹۹۷) یکی از مهم ترین و اصلی ترین عوامل در تعیین رفتارهای انسانی است. زیرا یک ساختار شناختی است که در هر کاری، از جمله شغل و حرفه، به عنوان یک واسطه بین نگرش و تبدیل آن ها به رفتار و عمل، ایفای نقش می کند. این باورها افراد را قادر می سازند، با استفاده از مهارت های خود در برخورد با موانع کارهای فوق العاده ای انجام دهند. مطابق نظر بندورا، باورهای خود کار آمدی افراد می تواند به وسیله چهار منبع اصلی مؤثر ایجاد و تقویت شوند: «تجربه های مستقیم» (مؤثرترین روش)، «تجربه های جانشینی»، «اقناع کلامی» و «حالت های فیزیولوژیک و هیجانی».

پژوهش تورس و اسپینوزا^۲ (۲۰۱۷) نشان داد: یکی از عوامل مؤثر بر قصد کار آفرینی، «سرمایه روان شناختی» است. سرمایه روان شناختی عاملی کلیدی در پیش بینی فعالیت های کار آفرینی است، به این مفهوم که چه کسی هستید، و چه کسی می خواهید بشوید. سرمایه روان شناختی شامل چهار مؤلفه خود کار آمدی، امیدواری، خوش بینی و تاب آوری است [شیخ الاسلامی و همکاران، ۱۳۹۸].

فولر^۳ و همکارانش (۲۰۱۸) دریافتند: یکی از منابع بالقوه برای کار آفرینان، یادگیری خود کار آمدی است و با عملکرد مثبت ارتباط دارد. فرد تنها هنگامی می تواند

آموزش فنی و حرفه ای در کشور به صورت جزیره ای و گسیخته در دستگاه های مختلف صورت می گیرد. بنابراین لازم است که در سطح مدیریت کلان، حاکمیت این آموزش ها را سامان دهی و نظام مند کند و فعالیت های پراکنده به هم وصل شوند

کسب و کاری ایجاد کند یا رفتاری کار آفرینانه از خود نشان دهد که دارای خود کار آمدی بالا و تصور مناسب از توانایی ها و قابلیت های خود باشد. بندورا معتقد است: معمولاً دانش آموزان دارای خود کار آمدی بالا، شاهد موفقیت های چشمگیری در موقعیت های تحصیلی خود هستند. زیرا پایداری شان برای تکمیل تکلیف ها بیشتر است. آن ها حواسشان را روی تکلیف یادگیری بیشتر متمرکز می کنند، از راهبردهای تازه تری استفاده می کنند، از زمان استفاده بهینه می برند، و هرگونه فعالیت انطباقی که برای پیشبرد یادگیری شان لازم باشد، انجام می دهند [سیف، ۱۳۹۵].

کلری^۴ و زیمرمن^۵ (۲۰۰۴) در مطالعه ای دریافتند: یکی از علل مهم نبود موفقیت تحصیلی، خود کار آمدی پایین است. زیرا یادگیری دانش آموزانی که در طول تحصیل خود احساس خود کار آمدی نمی کنند، احتمالاً سرشار از احساسات حقارت و بی کفایتی است. به همین دلیل، به ندرت به سطح بالایی از موفقیت می رسند. مشکل اینجاست که آن ها توانایی انجام آنچه را که می دانند، ندارند. بنا بر آنچه که گفته شد، به نظر می رسد احساس خود کار آمدی در افراد می تواند از طریق شیوه تفکر و یادگیری تغییر کند. بر همین اساس فرضیات زیر پیشنهاد می شوند:

۱. آموزش گروهی خود کار آمدی بر افزایش کار آفرینی هنرجویان دختر مؤثر است.
۲. آموزش گروهی خود کار آمدی بر افزایش پیشرفت تحصیلی هنرجویان دختر مؤثر است.

یافته های پژوهش

در جدول ۱، ۲ و ۳ یافته های پژوهش نمایش داده شده است.

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد پیش آزمون و پس آزمون کار آفرینی و پیشرفت تحصیلی

متغیرها	گروه	میانگین پیش آزمون	میانگین پس آزمون	انحراف استاندارد پیش آزمون	انحراف استاندارد پس آزمون
کار آفرینی	آزمایش	۲۶/۴	۳۶/۰۷	۴/۰۸۵	۶/۸۰۳
	کنترل	۳۶/۴۷	۳۴/۸	۶/۰۸۱	۵/۴۹۳
پیشرفت تحصیلی	آزمایش	۱۴/۷۳	۱۷/۳۳	۲/۱۲	۲/۲۲۵
	کنترل	۱۴/۹۳	۱۵/۷۳	۱/۲۲۲	۱/۴۸۶

جدول ۲. نتایج تحلیل کوواریانس مقایسه گروه‌ها از لحاظ متغیرهای کارآفرینی در پس‌آزمون با کنترل اثر پیش‌آزمون

مراحل	متغیرها	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری	ضریب اتا
پس‌آزمون	استقلال‌طلبی	۴/۴۴۰	۱	۴/۴۴۰	۶/۰۵۵	۰/۰۲۲	۰/۲۰۸
	خلاقیت	۱۰/۰۳۶	۱	۱۰/۰۳۶	۹/۷۰۴	۰/۰۰۵	۰/۲۹۷
	عزم و اراده	۲۰/۴۷۷	۱	۲۰/۴۷۷	۱۳/۶۵۴	۰/۰۰۱	۰/۳۷۳
	خطرپذیری	۲۰/۵۷۰	۱	۲۰/۵۷۰	۱۷/۲۹۰	۰/۰۰۰	۰/۴۲۹
	توفیق‌طلبی	۱۰/۴۴۵	۱	۱۰/۴۴۵	۱۰/۸۹۵	۰/۰۰۳	۰/۳۲۱

* پی‌نوشت‌ها

1. Bandura
2. Torres, C. D., Espinosa, J.
3. Fuller
4. Cleary
5. Zimmerman

جدول ۳. نتایج تحلیل کوواریانس (آنکوا) اثر آموزش خودکارآمدی بر پیشرفت تحصیلی

منبع تأثیر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری	ضریب اتا
الگوی تصحیح‌شده	۵۵/۳۵۷	۲	۲۷/۶۷۸	۱۱/۶۵۷	۰/۰۰۰	۰/۴۶۳
پیش‌آزمون	۲۶/۱۵۹	۱	۳۶/۱۵۷	۱۵/۲۲۷	۰/۰۰۱	۰/۳۶۱
گروه	۲۲/۴۰۱	۱	۲۲/۴۰۱	۹/۴۳۴	۰/۰۰۵	۰/۲۵۹
خطا	۶۴/۱۱۰	۲۷	۲/۳۷۴			
مجموع	۸۳۲۰	۳۰				
کل اصلاح‌شده	۱۱۹/۴۶۷	۲۹				

* منابع

۱. ریاحی، پرسا؛ امیری، معصومه؛ صادقی، سولماز؛ خدای، ملیحه؛ بهبودی، مطهره (۱۳۹۵). «پایش و بهبود نظام کارآفرینی ایران، معاونت توسعه کارآفرینی و اشتغال». گزارش اول. کد گزارش: ۹۵۰۹۰۱.
۲. سیف، علی‌اکبر (۱۳۹۵). روانشناسی پرورشی نوین: روانشناسی یادگیری و آموزش. نشر دوران. تهران. ویرایش هفتم.
۳. شیخ‌الاسلامی، علی؛ کریمیان‌پور، غفار؛ کیانی، عارفه (۱۳۹۸). «پیش‌بینی قصد کارآفرینی دانشجویان براساس سرمایه روان‌شناختی و انطباق‌پذیری مسیر شغلی». فصلنامه پژوهش در نظام‌های آموزشی. دوره ۱۳.
۴. گلرد، پروانه (۱۳۸۴). «عوامل مؤثر در توسعه کارآفرینی زنان ایرانی». پژوهش زنان. دوره ۳۳.
5. Bandura, A. (1997). "Self-efficacy: toward a unifying theory of behavior change". *Psychological Review*(84), 191-215
6. Cleary, T. J., & Zimmerman, B. J. (2004). Self-regulation empowerment program: A school based program to enhance self-regulated and self-motivated cycles of student learning *Psychology in the Schools*, 41, 537-550
7. Fuller, B., Liu, Y., Bajaba, S., Marler, L., Pratt, J. (2018). "Examining how the personality, self-efficacy, and anticipatory cognitions of potential entrepreneurs shape their entrepreneurial intentions", *Personality and Individual Differences* 120-125.
8. Torres, C. D., Espinosa, J. C. (2017). *Examining the Relationship between Psychological Capital and Entrepreneurial Intention: An Exploratory Study*.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج آزمون فرضیه اول، بیانگر نقش مهم باورهای شناختی و شخصی و تأثیر متغیرهای روان‌شناختی نظیر خودکارآمدی بر رفتارهای کارآفرینانه است. اگر شخص به این باور برسد که می‌تواند در کارآفرینی و امور مربوط به آن موفقیت‌آمیز عمل کند، خواه‌ناخواه به این نتیجه خواهد رسید که می‌تواند باورهای تحت کنترل خود را عملی سازد. چنانچه پرداختن هنرجویان به کار و فعالیت‌های خوداشتغالی و تولید انواع محصولات خانگی، هنری و کشاورزی، اعم از خوراک و پوشاک، تزئینات و زیورآلات، پرورش گل و گیاه و تبدیل آن‌ها به درآمد و رسیدن به سوددهی، گواه بر این امر بوده است. بنابراین می‌توان چنین استنباط کرد که اشخاص دارای خودکارآمدی بالا به کار و افزایش تلاش خود علاقه ذاتی و تمایل دارند. همچنین نتایج آزمون فرضیه دوم بیانگر آن است که خودکارآمدی، بر فرایندهای توجه و

تفکر تأثیرگذار است و می‌تواند مقدمه انگیزش و پیشرفت شخصی باشد. به نظر می‌رسد جلسه‌های آموزش گروهی خودکارآمدی، شیوه‌ها و راهبردهای مناسبی را برای دستیابی به اهداف و مقابله با موانع و دشواری‌ها در اختیار هنرجویان قرار داده است. برای مثال، انجام تکلیف‌های خانگی، توصیف زنجیره‌ای از موفقیت‌های پیشین، روبه‌رو کردن هنرجویان با الگوهای مناسب، ارزش‌گذاری توانمندی‌ها، تمرین استفاده از تشویق‌های کلامی و تقویت روحیه خودکنترلی، از جمله اقدامات رفتاری برای بهبود خودکارآمدی آن‌ها بوده است.

تغییر نگرش هنرجویان به احتمال زیاد دربرگیرنده دریافت‌های خودکارآمدی آن‌ها در مرحله آزمایشی بوده است. یعنی این نگرش‌ها، از باورهای «من می‌توانم» آن‌ها سرچشمه می‌گیرد. به عبارت دیگر، برنامه آموزش گروهی خودکارآمدی احساس داشتن کنترل بر بدن، ذهن و زندگی و رویکرد «من می‌توانم» را در هنرجویان دختر تقویت کرده است.

نتایج آزمون فرضیه اول، بیانگر نقش مهم باورهای شناختی و شخصی و تأثیر متغیرهای روان‌شناختی نظیر خودکارآمدی بر رفتارهای کارآفرینانه است. اگر شخص به این باور برسد که می‌تواند در کارآفرینی و امور مربوط به آن موفقیت‌آمیز عمل کند، خواه‌ناخواه به این نتیجه خواهد رسید که می‌تواند باورهای تحت کنترل خود را عملی سازد. چنانچه پرداختن هنرجویان به کار و فعالیت‌های خوداشتغالی و تولید انواع محصولات خانگی، هنری و کشاورزی، اعم از خوراک و پوشاک، تزئینات و زیورآلات، پرورش گل و گیاه و تبدیل آن‌ها به درآمد و رسیدن به سوددهی، گواه بر این امر بوده است. بنابراین می‌توان چنین استنباط کرد که اشخاص دارای خودکارآمدی بالا به کار و افزایش تلاش خود علاقه ذاتی و تمایل دارند. همچنین نتایج آزمون فرضیه دوم بیانگر آن است که خودکارآمدی، بر فرایندهای توجه و

آموزش فنی و حرفه‌ای در شرایط کرونا

مقدمه

هنرستان‌ها تقریباً غیرممکن است آموزش‌های مجازی درس‌های کارگاهی در دوران تعطیلی مدرسه‌ها، بتواند تأثیری مستقیم و غیرمستقیم در تمایل دانش‌آموزان به این رشته‌ها داشته باشد. آموزش‌های فنی و حرفه‌ای فعالیت‌هایی هستند که فرد را برای احراز شغل، حرفه و کسب و کار آماده می‌کنند و یا کارایی و توانایی او را در انجام آن‌ها افزایش می‌دهند [مقصودی، ۱۳۹۳]. براساس آمار، ۳۰ درصد آموزش مهارت‌های فنی و حرفه‌ای نظری (تئوری) و ۷۰ درصد عملی است. در شرایط کرونا، برای اینکه دانش‌آموزان فراگیری بهتری داشته باشند و در عین حال از لحاظ سلامت فیزیکی با مشکلی روبه‌رو نشوند، جهاد آموزشی معلمان از یادگیری ترکیبی بهره گرفت که نقطه عطفی در نظام تعلیم و تربیت در این برهه حساس محسوب می‌شود. هنرجویان کلاس‌های برخط (آنلاین) را به کمک معلمان خود دنبال می‌کنند. در این کلاس‌ها نه تنها درس‌های نظری، بلکه درس‌های رشته‌های فنی و حرفه‌ای و هنری هم که به خلاقیت‌های بیشتر و کار عملی نیاز دارند، به همین شکل برگزار می‌شوند. ضرورت پیگیری آموزش‌های نوین مهارتی در

تعطیلی ناخواسته مدرسه‌ها با شیوع کرونا، مدرسه‌ها را وارد فضای جدیدی از آموزش کرد که با آموزش به روش‌های سنتی کاملاً متفاوت است و اقتضات آن با کلاس‌های درسی سنتی، اختلاف بسیاری دارد. قبل از شروع کرونا آموزش ایران آمادگی لازم را برای شیوه آموزش از راه دور نداشت. تقریباً مانند اکثر کشورها در این زمینه با مشکل مواجه شد و ورود یکباره نظام آموزش کشورها به فضای دیجیتال، معضلاتی را برای همه به وجود آورد. از طرف دیگر، یکی از عوامل و مؤلفه‌های عمده رشد و توسعه اقتصادی و اجتماعی هر جامعه، تربیت نیروی انسانی کارآمد است و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای نیز یکی از راهکارهای تربیت‌کننده نیروی انسانی متخصص به‌شمار می‌رود. به نظر می‌رسد در شرایط کرونا، به دلیل ماهیت آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، همچنان بیشترین چالش‌ها متوجه تکمیل فرایند آموزشی رشته‌های فنی و حرفه‌ای و مهارتی است. در واقع نمی‌توان اطمینان حاصل کرد که فارغ التحصیلانی با مهارت، خروجی این رشته‌ها باشند. با توجه به ماهیت کارگاهی آموزش

کلیدواژه‌ها:

آموزش از راه دور، کرونا، آموزش فنی و حرفه‌ای

✓ راه‌اندازی «بخش (دپارتمان) آموزش‌های نوین مهارتی» در مرکز مهارت‌های پیشرفته به صورت مجازی؛
 ✓ ارائه ضمن خدمت معلمان در جهت برآورده‌سازی نیازهای آموزش و پرورش، از جمله آموزش مهارت تولید محتوا و سواد دیجیتال در آموزش؛
 ✓ ارائه آموزش‌های مجازی معلمان به دو صورت برخط زنده و پخش ویدیوهای از پیش ضبط‌شده؛
 ✓ همکاری و اقدام مشترک با دیگر نهادها و بخش خصوصی برای اثرگذاری بیشتر مهارت‌های فنی و حرفه‌ای و ارتقای کیفی آموزش و امکانات فنی و حرفه‌ای، به طوری که هر واحد تولیدی و صنعتی به پایگاه مهارت‌آموزی تبدیل شود؛
 ✓ تأکید بر آموزش مهارت‌های لازم در عرصه‌های گوناگون توسط سازمان فنی و حرفه‌ای، متناسب با نیازهای منطقه و جامعه، مانند مهارت بازاریابی الکترونیکی، بازاریابی در فضای مجازی و غیره؛
 ✓ برگزاری حضوری درس‌های کارگاهی که زیر ۱۰ نفر دانش‌آموز دارند و فاصله‌گذاری بین دانش‌آموزان میسر است؛
 ✓ در نظر گرفتن درسنامه، تهیه فیلم و اسلاید، و استفاده از بستر فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی در بحث محتوای فنی و حرفه‌ای و کار دانش؛
 ✓ استفاده از سامانه شاد برای تدریس و رفع اشکالات درس‌های کارگاهی.

نتیجه‌گیری

تشویق مدرسه‌ها برای استفاده از نرم‌افزارهای رایانه‌ای، در سال‌های اخیر به یکی از اهداف وزارت آموزش و پرورش تبدیل شده است. از همین رو لازم است، جدا از فرایند عمومی تعلیم و تربیت و راه‌حل‌های معمول مثل آموزش مجازی، دستورالعمل‌های بهداشتی جدی‌تری برای آموزش حضوری و جریان آموزشی در هنرستان تعریف کرد و این مهم را به صورت شفاف‌تری با خانواده‌ها در میان گذاشت. از طرف دیگر، یادگیری سواد دیجیتال و فراگیری مقولات این حوزه در زندگی امروزی و در شرایط کنونی برای شهروندان مثل آب و غذا واجب است. همچنین لازم است مسئولان برای برگزاری برخط کلاس‌ها، از فراهم بودن امکان دستیابی همه دانش‌آموزان به فناوری‌های مورد نیاز شرکت در کلاس‌های برخط مطمئن شوند تا شاهد هیچ‌گونه تبعیضی در این زمینه نباشیم.

فضای مجازی در شرایط کنونی، نیاز جامعه به یادگیری مهارت‌های مربوط به تولید محتوا و سواد دیجیتال، و شیوع کرونا و غیرحضور شدن آموزش‌ها موجب شد تا راهکارهای زیر برای بهبود تربیت و پرورش دانش‌آموزان با مهارت کافی به جامعه پیشنهاد شود:
 ✓ به دنبال تعطیلی مدرسه‌ها، فراهم‌سازی هرچه سریع‌تر نرم‌افزارهایی برای تحصیل دانش‌آموزان، توسط نظام آموزشی؛
 ✓ ایجاد امکان دسترسی به بستر (پلتفرم) آموزش برخط (مجموعه‌ای از امکانات نرم‌افزاری و سخت‌افزاری) برای دانش‌آموزان؛
 ✓ ایجاد امکان دسترسی دانش‌آموزان، معلمان و کادر مدرسه به امکانات و تجهیزات لازم برای آموزش مجازی؛
 ✓ بهبود شایستگی‌های مورد نیاز بازار کار اینترنتی و زمینه‌سازی برای تقویت کسب و کار دیجیتالی و فروش مجازی آثار هنرجویان؛
 ✓ تدارک و ارائه آموزش‌های سفارش‌محور یا تقاضامحور در سطوح فنی و حرفه‌ای منطبق بر نیاز بازار کار [زین‌آبادی و قاسم‌زاده، ۱۳۹۴].

در شرایط کرونا، برای اینکه دانش‌آموزان فراگیری بهتری داشته باشند و در عین حال از لحاظ سلامت فیزیکی با مشکلی روبه‌رو نشوند، جهاد آموزشی معلمان از یادگیری ترکیبی بهره گرفت که نقطه عطفی در نظام تعلیم و تربیت در این برهه حساس محسوب می‌شود

* منابع

۱. زین‌آبادی، حسن‌رضا و قاسم‌زاده، رسول (۱۳۹۴). «مقایسه تطبیقی نظام تربیت و گزینش مربیان فنی و حرفه‌ای و مهارتی رسمی ایران با برخی از کشورهای موفق دنیا». نشریه مهارت‌آموزی، شماره ۴.
۲. مقصودی، فرشته (۱۳۹۳). «نقش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در اقتصاد کشور و توسعه کسب و کار». ماهنامه اجتماعی، اقتصادی، علمی و فرهنگی کار و جامعه، شماره ۱۷۳.

در مسیر توسعه حرفه‌ای

محمد رضا کریمی نژاد

هنرجوی رشته شبکه و نرم افزار رایانه

اشاره

با محمد رضا کریمی نژاد، دانش آموخته رشته شبکه و نرم افزار رایانه، دارای مدال طلای مسابقه برنامه نویسی جشنواره ملی دانش آموزی ابن سینا در سال ۱۳۹۸، بیشتر آشنا شویم.

کلیدواژه‌ها:
انتخاب رشته،
رشته شبکه و
نرم افزار رایانه،
آموزش
فنی و حرفه‌ای

وقتی پایه نهم را به پایان رساندم، باید با انتخاب رشته، مسیر تحصیلی، شغلی و حتی مسیر آینده زندگی‌ام را تعیین می‌کردم. خانواده‌ام اصرار داشتند در رشته تجربی تحصیل کنم. متأسفانه در کشور ما، به دلیل بهایی که برای رشته پزشکی قائل هستند، خانواده‌ها فرزندان‌شان را به سمت رشته پزشکی سوق می‌دهند.

تصمیم‌گیری برایم سخت بود. بر سر دوراهی رشته تجربی و جراح قلب شدن و رشته رایانه که بسیار به آن علاقه‌مند شده بودم، و البته کمی هم تجربه کار در آن حوزه داشتم، قرار گرفته بودم. کدام را باید انتخاب می‌کردم؟ با کمی تحقیق در خصوص رشته‌های شاخه فنی و حرفه‌ای به این نتیجه رسیدم که در هنرستان بیشتر می‌توانم مهارت‌هایم را ارتقا دهم. دوست داشتم زودتر با علوم و مفاهیم تخصصی رایانه آشنا شوم و طاقتم نداشتم تا دانشگاه صبر کنم. هنرستان تنها محلی بود که احساس می‌کردم برای تحصیل من، رسیدن به خواسته‌هایم و کسب مهارت‌های فنی مناسب است. بالاخره تصمیم نهایی را گرفتم و در رشته «شبکه و نرم افزار رایانه» ثبت‌نام کردم. محیط دل‌نشین هنرستان، فضای کارگاه‌ها، آوازه

محمد رضا کریمی نژاد هستم، متولد ۲۲ اردیبهشت ۱۳۸۰ در روستای کریم‌آباد شهر یاسوج، مرکز استان کهگیلویه و بویراحمد. در دوران کودکی و نوجوانی بسیار بازیگوش و کنجکاو بودم. از پایه سوم به کلاس آموزش زبان انگلیسی رفتم. در همان سال بود که رایانه خریدم و سعی کردم همه چیز را در مورد آن یاد بگیرم. زمانی که زبان انگلیسی را تا حدودی یاد گرفتم، با پدرم به داروخانه می‌رفتم و نسخه‌خوانی را هم آموختم و به ایشان در داروخانه کمک می‌کردم. برخلاف علاقه‌ام به رایانه، در آن زمان آرزو داشتم در آینده جراح قلب شوم. وقتی پایه ششم بودم دچار ریزش موی شدید شدم، به طوری که تمام موهای سر و صورتم شروع به ریزش کرد. سال بعد، به خاطر مشکلات روحی ناشی از بیماری که به آن مبتلا شده بودم و تغییرات ظاهری که در من به وجود آمده بود، نمی‌توانستم به مدرسه بروم و می‌خواستم ترک تحصیل کنم، اما با تلاش خانواده، مراجعه به مشاور و لطف خداوند به حالت عادی برگشتم و مجدداً به مدرسه رفتم. در پایه هشتم، وقتی با برنامه‌نویسی آشنا شدم و کدنویسی‌های ساده انجام می‌دادم، برایم جالب و جذاب بود که رایانه دستورات ما را اجرا می‌کند. از آن روز عاشق دنیای برنامه‌نویسی و علوم رایانه شدم و کم‌کم آرزوی جراح قلب شدن از ذهنم محو شد.

مؤسسه «مکتبخونه»، یکی از بزرگ‌ترین مؤسسه‌های آموزش دیجیتال ایران هستیم. همین‌طور پروژه‌های دانشجویان رشته رایانه را تصحیح می‌کنم. البته پیشنهادهایی هم برای کار در خارج از کشور با دستمزدهای بسیار بالا داشتم که تاکنون به‌خاطر علاقه‌ام به ماندن در کشور نپذیرفته‌ام.

در پایان توصیه‌ام به دانش‌آموزانی مانند خودم این است که مهم‌ترین عنصر، تلاش خود فرد است. اگر تلاش نباشد، هر قدر هم شرایط خوب و عالی باشد، دستیابی به هدف‌ها میسر نخواهد شد.

پیامم برای مسئولان هم این است که کم‌لطفی نسبت به هنرستان‌ها و هنرستانی‌ها سبب شده است، به مهارت‌اندوزی توجه شایسته‌ای نشود. این دیدگاه و فرهنگ ناصحیح که هنرجویان هنرستان‌ها از نظر سطح علمی ضعیف هستند، باید در جامعه و بین دانش‌آموزان اصلاح شود. هر چند سطح امکانات و تجهیزات هنرستان‌های استان‌های کمتر برخوردار، با استان‌های برخوردار قابل مقایسه نیست، اما استعدادهای بالقوه خوبی در این استان وجود دارند که با توجه بیشتر مسئولان می‌توانند در راه پیشرفت و تعالی خود و کشور بالفعل شوند.

از پدر، مادر و خواهرم که همواره مشوق و حمایتگر فعالیت‌هایم بوده‌اند، سپاسگزاری می‌کنم. همچنین قدردان رهنمودهای ارزشمند پسرعمه عزیزم، دکتر علی اکبری هستم که در دوره دکترای دانشگاه هاروارد مشغول تحصیل در رشته رایانه است. راهنمایی‌های ارزشمندشان در این سال‌ها نقشه راهم را برای رسیدن به هدف‌هایم ترسیم کرد.

و البته قدردان مدیر هنرستان آیت‌الله طالقانی یاسوج، آقای مهدی نیک‌بخت، هنرآموزان رشته شبکه و نرم‌افزار رایانه و بیشتر از همه، معاونت فنی و مهارتی آقای سید محمد فرجی‌زاده هستم که به‌عنوان استاد راهنما و مشاور در این مسیر به من کمک‌های فراوانی کردند.

هنرآموزان، دبیران و مدیریت «هنرستان آیت‌الله طالقانی» مرا مجذوب و بیش از پیش راغب به ادامه تحصیل در هنرستان کرد. از همان ابتدا شور و شوق زیادی به یادگیری مباحث تخصصی جدید داشتم. تقریباً با بیماری و شرایط ظاهری که داشتم کنار آمده بودم، بسیار مطالعه می‌کردم و همیشه کلاس را به چالش می‌کشیدم. سطح معلوماتم به دلیل مطالعه زیاد فراتر از محتوای کتاب‌های درسی بود. هنرآموزان و دبیران همیشه مرا تشویق می‌کردند. آن‌ها به من انگیزه مضاعف می‌دادند. در تمام طول تحصیل نفر اول رشته در هنرستان بودم.

در آغاز فکر می‌کردم همه‌چیز در برنامه‌نویسی خلاصه می‌شود، ولی کم‌کم مشاغل بیشتر حوزه علوم رایانه و حرفه شبکه و نرم‌افزار رایانه را شناختم. وقتی در درس دانش فنی تخصصی با هوش مصنوعی آشنا شدم، علاقه زیادی به این موضوع درخودم احساس کردم. رتبه‌هایی که تاکنون کسب کرده‌ام عبارت‌اند از:

- مدال طلای مسابقه‌های ملی برنامه‌نویسی ابن‌سینا در سال ۱۳۹۸
- رتبه ۱۸ آزمون سراسری کاردانی رایانه در سال ۱۳۹۸
- برترین معدل دانشگاه شمس‌پور تهران در سال ۱۴۰۰
- رتبه ۱ در آزمون سراسری کاردانی به کارشناسی در سال ۱۴۰۰ و قبولی در دوره تحصیلی کارشناسی دانشگاه شمس‌پور تهران
- رتبه سوم مسابقه‌های توسعه «وب‌گاه» (وب‌سایت) دانشگاه صنعتی شریف در سال ۱۴۰۰

به جرئت می‌توانم بگویم همه این موفقیت‌ها از هنرستان شروع شدند. با حمایت‌های بی‌دریغ استاد فرجی‌زاده موفق شدم در ماراتون برنامه‌نویسی «جشنواره ملی دانش‌آموزی ابن‌سینا»، بین حدود ۱۰۰ شرکت‌کننده از سراسر کشور، مدال طلای این مسابقه و جواز شرکت در مسابقه‌های بین‌المللی را کسب کنم. پس از این موفقیت مسیر جدیدی پیش رویم باز شد. از همان زمان به‌عنوان پشتیبان علمی دوره‌های برنامه‌نویسی کار خودم را شروع کردم و کوشیدم با آموزش دانشجویان و علاقه‌مندان علوم رایانه، هم درآمد کسب کنم و هم خودم مفاهیم بیشتری را فرا بگیرم.

در حال حاضر به‌عنوان توسعه‌دهنده و تحلیل‌گر داده در شرکت «نوبیتکس»، به‌عنوان بزرگ‌ترین صرافی برخط ایران، در بخش توسعه نظام پشتیبانی و طراحی یک نظام جدید، اشتغال دارم. همچنین پشتیبان و مدرس چندین دوره تخصصی در

در پایه هشتم، وقتی با برنامه‌نویسی آشنا شدم و کدنویسی‌های ساده انجام می‌دادم، برایم جالب و جذاب بود که رایانه دستورات ما را اجرا می‌کند. از آن روز عاشق دنیای برنامه‌نویسی و علوم رایانه شدم و کم‌کم آرزوی جراح قلب شدن از ذهنم محو شد

هنرستان تنها محلی بود که احساس می‌کردم برای تحصیل من، رسیدن به خواسته‌هایم و کسب مهارت‌های فنی مناسب است

تربیت هنرجوی موفق و کارآمد

کلیدواژه‌ها:
تفکر هم‌گرا،
تفکر واگرا،
خلاقیت

هم به مرور باعث افزایش خلاقیت می‌شود. یاددهی هنر در عصر جدید از ارائه محتوا به سمت یاددهی تفکر تغییر جهت داده است و تفکر هنرمندانه دارای پیچیدگی همراه ایده‌پردازی و ارتباط فرارشته‌ای است.

دوره اول متوسطه در ایران، شروع آموزش رسمی هنر و مطابق برنامه‌ریزی مدون آموزشی است و از همین طریق با کشف استعداد و علاقه دانش‌آموزان زمینه هدایت و راهیابی آنان به آموزش فنی و حرفه‌ای فراهم می‌شود. علم تعلیم و تربیت به این باور رسیده است که یادگیری همراه با عمل بهترین نتیجه را دارد و این اتفاقی است که در شاخه فنی و حرفه‌ای می‌افتد. به‌طور کلی یاددهی هنر در دوره دوم متوسطه در چهار زمینه قابل بررسی و پیگیری است:

۱. قدرت اجرا در تولید هنرهای تزئینی کاربردی؛
۲. توانایی نقد و تحلیل هنری؛
۳. درک زیبایی‌شناسی؛
۴. اطلاعات تاریخ هنر.

وظیفه هنرآموز هدایت تفکر هنرجو به سمت خلاق بودن و ایجاد مهارت‌های فنی است. اصل قطعیت بر این تفکر استوار است که برای هر پرسش تنها یک پاسخ درست وجود دارد و بقیه پاسخ‌ها غلط هستند [خوبی، ۱۳۹۸]. اما هنرجو باید به این باور برسد که در هنر جواب‌های درست زیادی وجود دارند و اغلب محدودیت‌ها فقط ذهنی هستند.

از دیرباز بهره‌گیری مناسب از سال‌های تحصیل، ایجاد مهارت و توانایی انجام صحیح کار و ایجاد شغل، از جمله سیاست‌ها و هدف‌های برنامه‌ریزی در نظام فنی و حرفه‌ای بوده و هست. برخی روش‌های متداول یادگیری عبارت‌اند از: **یادگیری دیداری یا بصری**^۱: استفاده از تمرینات و وسایل کمک آموزشی بصری، نمودارها، مدل‌ها، تصویرها و یادداشت‌برداری.

یادگیری شنیداری یا سمعی^۲: پرسش و پاسخ و تدریس مدرسین.
یادگیری جنبشی لمسی^۳: مفاهیم نمایشی، مشارکت گروهی، برجسته‌سازی مطالب مهم.

یادگیری خواندنی و نوشتنی^۴: در کلاس و کارگاه انجام می‌گیرد. این روش‌ها هنوز در اکثر کلاس‌ها دنبال می‌شوند. یعنی غالباً تفکر به شیوه «هم‌گرا»^۵ (تفکر قالبی و غیرقابل انعطاف و روش استدلال منطقی و وجود تنها یک جواب درست) را القا می‌کنند. اما روش تفکر «واگرا»^۶ روش خلاق حل مسئله و تصمیم‌گیری با پاسخ‌های متعدد را رشد می‌دهد. نوع تفکر واگرا بهترین روش اندیشیدن است که به کمک آن فرد می‌تواند راه‌های جدیدی را ابداع و انتخاب کند (سلیمی و عصاره، ۱۳۹۱). پاول گیلفورد در کتاب ماهیت هوش انسانی در سال ۱۹۶۷ اولین بار به تفکر هم‌گرا و واگرا اشاره کرد. همچنین، خلق و آفرینش در دسته‌بندی سطوح یادگیری بلوم در بالاترین درجه قرار دارد.

بر این اساس هدف، ارزش و اهمیت یاددهی هنر در قرن ۲۱ این است که هنرجویی با تفکر هنرمندانه، خلاق، کنج‌کاو و ایده‌پرداز پرورش یابد. خلاقیت موضوعی است که نه تنها در هنر باعث رشد می‌شود، بلکه پایه بسیاری از اختراعات و پیشرفت‌های زندگی بشر است. از آنجا که خلاقیت تأثیر مستقیم روی رشد هنر دارد و ثابت شده، فعالیت هنری در پرورش ذهن خلاق مؤثر است، فعالیت هنری در نظام آموزشی جهان جایگاه ویژه‌ای یافته است.

در حقیقت بین هنر و خلاقیت ارتباط مستقیم وجود دارد و هر دو باعث رشد یکدیگر می‌شوند. خلاقیت ذاتی باعث ایجاد هنر ناب می‌شود و آموزش هنری

ماهیت هنر با اصل قطعیت در تضاد است و هنرجو در فعالیت هنری از آزادی عمل بالایی برخوردار است. در حقیقت، هنری که فقط یک نتیجه و شکل نهایی داشته باشد و با دخالت مستقیم یاددهنده شکل بگیرد، مردود است.

ذهن هنرجو یک ماشین تخیل شگفت‌انگیز است. می‌توان با سؤال‌های درست و یاددهی خوب خلاقیت او را شکوفا کرد. هنرآموز خوب با استفاده از روش‌های یاددهی درست و مناسب سطح کلاس، سختی کار را برای هنرجویان آسان می‌کند تا از سرخوردگی و ناامیدی آن‌ها جلوگیری کند و همچنین کارهای ساده را طوری چالش‌برانگیز می‌کند که خسته‌کننده نباشند.

کم‌بازده‌ترین کلاس‌ها آن‌هایی هستند که هنرجویانشان مشغول انجام وظایف تکراری و از پیش تعیین شده هستند. آن‌ها فقط در تلاش‌اند نمره قبولی کسب کنند. می‌توان از طریق حق انتخاب برای آن‌ها انگیزه ایجاد کرد. فرصت تسلط بر کار و انتخاب موضوع و همچنین توجه به پیشرفت آن‌ها تأثیر مثبتی بر روند پیشرفتشان دارد. در حقیقت روش تعیین وظیفه مستقیم با آموزش گام‌به‌گام و راهنمایی و رفع اشکال در هر مرحله برای هنرجویانی که خلاقیت کمی دارند، جواب می‌دهد. وقتی هنرآموز شروع به تغییر عادت‌های تفکر می‌کند، تأثیری مادام‌العمر دارد. پس خوب است هنرجویان برای خودشان کار کنند و کمتر به سبک معلم هنری خود وابسته شوند.

چند راهبرد مؤثر برای تدریس در کارگاه در جهت رشد تفکر خلاق

۱. همواره هنرجو این سؤال را دارد که کاربرد این درس‌ها و تمرین‌ها چیست؟ لازم است هنرجویان درک کنند چگونه این درس‌ها می‌توانند در بازار کار و دنیای بیرون از کلاس مفید و کاربردی باشند. این کار با نمایش نمونه‌هایی از کاربرد درس‌ها و پاسخ‌گویی به چرایی ذهن هنرجو انجام می‌گیرد.

۲. مهارت تخیل اساسی‌ترین مهارت هنری است که می‌توان آن را به کمک نمایش عکس و فیلم تقویت کرد. هر پروژه هنری باید تا حدی قدرت تخیل را تقویت کند. از آنجا که بخش اعظم یادگیری هنر از طریق دیداری صورت می‌گیرد، نمایش و تحلیل تصویرهای متفاوت راه بسیار مناسبی برای تقویت قدرت تخیل است.

۳. گاهی حتی پس از ورود به دانشگاه هم اهمیت ارتباط و پیوستگی درس‌ها توسط هنرجو درک نمی‌شود. آن‌ها آموخته‌ها را به صورت پوشه‌های جداگانه در ذهن دارند. بهتر است به هنرجو تأکید کنیم، با یادآوری و به‌کارگیری ترکیبی از تمام درس‌ها، مثل داشتن یک نقشه راه و مسیر یاب، با سرعت بیشتر و خطای کمتری می‌تواند به نتیجه برسد.

۴. خوب است هنرجویان دفترچه یادداشتی برای ثبت ایده‌های ناگهانی داشته باشند. خلاقیت گاهی در ساعت‌های غیر کاری و حتی غالباً قبل از خواب و هنگام خستگی به ذهن خطور می‌کند. با داشتن چنین دفترچه‌ای می‌تواند از ایده‌هایی که قبل تر به ذهنشان رسیده است، استفاده کند.

۵. هر چند در بعضی موارد خاص و محدود لازم است هنرجو تجربه کار در ابعاد بزرگ را داشته باشد، اما بهتر است برای بهره‌گیری هر چه بیشتر از زمان و تنوع تجربیات، ابعاد بیشتر کارها کوچک باشد.

۶. هنگام رفع اشکال توسط یاددهنده نباید مستقیم در اثر هنرجو دست برد و آن را اصلاح کرد، زیرا دست‌بردن روی کار هنرجو از او سلب مالکیت می‌کند. روش‌های دیگری وجود دارند. بهترین کار این است که ابتدا خودمان یک نمونه پروژه کوچک انجام دهیم و اگر لازم است موردی را ترسیم کنیم، روی کاغذ خودمان باشد. بهتر است با او بینیم و جزئیات بیشتری در مورد اثرش را توضیح دهیم و از آنچه می‌اندیشد سؤال بپرسیم تا از قدرت تخیلش بیشتر استفاده کند و با طرح سؤال‌های دقیق کمک کنیم موضوع بهتر در ذهنش ترسیم شود.

۷. بهترین قسمت اثر هنرجو را پیدا کنیم و دلایل خوب و مناسب بودن آن را شرح دهیم. از تعریف و تمجید کلی و بی‌دلیل هم پرهیز کنیم.

۸. استفاده از امکانات رایج و در دسترس دیجیتال و نرم‌افزاری در فرایند یاددهی - یادگیری سرعت و دقت در اجرای پروژه را بالا می‌برد. همچنین هنگام بارش فکری ایده‌ها، استفاده از مداد و کاغذ برای ثبت ایده و طراحی اولیه ضروری است.

۹. رفع اشکال و توضیح و نقد عمومی پروژه‌ها بسیار مفید است. این کار می‌تواند باعث بالابردن سطح کلاس و مشارکت هنرجو در تجربیات دیگران همراه با ریزینی شود.

۱۰. گاهی کپی‌کاری برای شروع کار بد نیست، اما برای رسیدن به توانایی ابداع و خلق، هنرجو نباید به تقلید کار دیگران عادت کند. هر کسی دارای سبک منحصر به فردی برای انجام کار است و هنرجو باید با تمرین و آزمایش و البته با هدایت درست هنرآموز، سبک شخصی خود را پیدا کند.

۱۱. در نظام سنجش و ارزشیابی پودمانی، هدف کسب مهارت و یادگیری هنرجوست. تقسیم‌بندی کل محتوا به زیربخش‌ها، فرصت اصلاح، تقویت و تمرین بیشتر در کاهش نقاط ضعف را به یادگیرنده می‌دهد. ارزشیابی بر اساس آنچه تغییر می‌کند استوار است، نه آنچه که ثابت می‌ماند. نمره نباید بر اساس کار نهایی باشد، بلکه بر اساس پیشرفت کار هنرجو باید به او تعلق گیرد؛ یعنی چیزی که آموخته است. بالاترین نمره مخصوص کسی است که از کلاس بهره برده، آموخته و پیشرفت کرده است. برای نمره‌دهی عادلانه می‌توان دشواری آزمون را با سطح رشد هنرجو مطابقت داد. با نوعی مهندسی معکوس می‌توان از ابتدا از هنرجو خواست کاری انجام دهد و بر اساس توانایی و آموخته‌هایش برای هر پودمان نقطه هدفی جداگانه مشخص ساخت و بر اساس آن نمره‌دهی کرد. در پایان، هر هنرآموز بر اساس موقعیت جغرافیایی، سطح رفاه و امکانات هنرجویان می‌تواند از این تجربیات و موارد دیگر بهره بگیرد.

* پی‌نوشت‌ها

1. visual
2. auditory
3. kinesthetic
4. reading writing
5. convergent thinking
6. divergent thinking

* منابع

۱. خوبی، سمینه (۱۳۹۸). «هنر و تفکر خلاق». رشد آموزش هنر.
۲. سلیمی، لیلا و عصاره، علیرضا (۱۳۹۱). «تحلیل محتوای کتاب درسی علوم تجربی سال دوم راهنمایی بر اساس عوامل خلاقیت گیلفورد». مرکز مطالعات علمی.

تأسیس و راه‌اندازی ۹ هنرستان ریلی در ۹ استان کشور

کمرئی گفت: «امیدواریم با تأسیس این شش هنرستان، زمینه مؤثر در توسعه نیروی انسانی فراهم آمده باشد تا تربیت‌یافتگان این حوزه، ضمن برخورداری از صلاحیت‌های حرفه‌ای مورد انتظار، آشنایی لازم را با فرهنگ سازمانی این بخش کسب کنند و تعلق حرفه‌ای آن‌ها قبل از ورود به عرصه شغلی شکل گیرد.»

وی افزود: «در صورتی که هنرستان‌ها در تربیت نیروی انسانی موفق عمل کنند، صنعت حمل‌ونقل ریلی از نیروی انسانی قابل توسعه‌تری برخوردار می‌شود و علاوه بر آن، خزانه صنعت ریلی کشور از حیث نیروی انسانی شایسته برای اشتغال، در آینده غنی‌تر خواهد شد.»

شایان ذکر است، در دو سال گذشته هنرستان‌های وابسته در وزارت جهاد کشاورزی از ۸ هنرستان به ۴۰ هنرستان و فرهنگ و ارشاد اسلامی از ۳۳ هنرستان به ۵۳ هنرستان و در وزارت بهداشت و درمان از ۲۲ هنرستان به ۲۷ هنرستان افزایش یافته است که این امر بیانگر توسعه فرصت‌های همکاری دوجانبه بین دستگاه‌ها برای همکاری در توسعه آموزش‌های مهارتی است.

معاون وقت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش از تأسیس و راه‌اندازی شش هنرستان ریلی در شش استان کشور خبر داد.

علیرضا کمرئی، در جمع مدیران شرکت راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران، با اشاره به سیاست‌های کشور و نظام آموزشی در لزوم توسعه «آموزش‌های مهارتی» گفت: «شرایط کشور ایجاب می‌کند، برنامه‌های توسعه آموزش‌های مهارتی، مورد حمایت و پشتیبانی جدی همه دستگاه‌های اجرایی کشور قرار گیرد.»

معاون آموزش متوسطه افزود: «راه‌اندازی شش هنرستان ریلی در امتداد تفاهم‌نامه وزارت آموزش و پرورش با وزارت راه و شهرسازی در اسفند ۱۳۹۹ شکل گرفته است. خوش‌یختانه با پیگیری شرکت راه‌آهن و معاونت آموزش متوسطه، به فوریت کارگروه‌های تخصصی برای تعریف استانداردها در سه رشته تشکیل شدند و در شهریورماه ۱۴۰۰، شش استاندارد مربوط به دو رشته نهایی در شورای عالی آموزش و پرورش به تصویب رسید. در سریع‌ترین زمان ممکن هم با همکاری دوجانبه در سطح استان‌ها، شش هنرستان برای اولین بار در صنعت حمل‌ونقل ریلی، پا به عرصه نظام آموزشی گذاشتند.»

دبیرخانه راهبری کشوری شایستگی‌های غیرفنی

کلیدواژه‌ها:

آموزش مبتنی بر شایستگی،
رویکرد تلفیقی، شایستگی‌های غیرفنی

تغییر سریع ترکیب نیروی انسانی بازار کار و افزایش رقابت در محیط کار از جمله مؤلفه‌هایی است که آموزش این شایستگی‌ها را به‌صورت تلفیقی یا مستقل پراهمیت می‌سازد. در برخی موارد حوادث و صدمات شغلی در محیط کار نیز از نبود چنین شایستگی‌هایی حکایت دارند. از طرف دیگر ارتقای شغلی و حرفه‌ای نیز به این توانایی‌ها در محیط کار وابسته است.

در نظام جدید آموزش دوره دوم متوسطه، شایستگی‌های غیرفنی با دو رویکرد تلفیقی و مستقل آموزش داده می‌شوند. در رویکرد تلفیقی، شایستگی‌های غیرفنی با شایستگی‌های فنی تلفیق شده‌اند و در هدف‌ها، محتوا، و ارزشیابی کتاب‌های درسی در کارگاه‌ها و درس‌های رشته‌های گوناگون شاخه فنی و حرفه‌ای و کار دانش مورد توجه قرار گرفته‌اند. در رویکرد مستقل، پنج درس شایستگی‌های غیرفنی، شامل الزامات محیط کار، نوآوری و کارآفرینی، کاربرد فناوری‌های نوین، مدیریت تولید و اخلاق حرفه‌ای، در خوشه این شایستگی‌ها و در جدول درس‌های پایه‌های ۱۰، ۱۱ و ۱۲ هنرستان و در تمامی رشته‌ها در نظر گرفته شده‌اند. علاوه بر این، درسی نیز به نام «کارآفرینی و تولید» به‌صورت انتخابی برای دانش‌آموزان دوره متوسطه نظری در ادامه درس «کار و فناوری» پیشنهاد شده است.

در دهه اخیر پدیده‌های نوظهوری همچون افزایش بیکاری، مقابله با فقر، رکود اقتصادی، تغییرات فناوری، پیچیدگی‌های شغلی، جهانی شدن، رقابت‌پذیری و اقتصاد دانش‌بنیان سبب شده‌اند آموزش و تربیت نیروهای انسانی به‌منظور ارتقای دانش، مهارت و نگرش متناسب با نیاز بازار کار، مورد اهتمام سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان آموزشی قرار گیرد. در نهادها و سازمان‌های بین‌المللی، از جمله سازمان جهانی کار، یونسکو و آیسسکو، کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه به اجرای آموزش مبتنی بر شایستگی برای توسعه سرمایه‌های انسانی محور بسیار توصیه شده است. کشور ایران نیز به‌منظور رسیدن به هدف‌های سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی در افق بیست‌ساله، این مهارت‌ها و شایستگی‌ها را به شکل دیگری در بهره‌وری و شکل‌گیری سرمایه نیروی انسانی دنیای کار مورد توجه قرار داده است.

در این مقاله به مواردی همچون ماهیت این شایستگی‌ها و ضرورت تلفیق این مهارت‌ها در برنامه‌های درسی و آموزشی اشاره شده است. مهارت‌هایی از قبیل تفکر نظام‌مند (سیستمی)، کسب اطلاعات، اخلاق حرفه‌ای، مدیریت منابع، کار تیمی، تفکر انتقادی، کارآفرینی و ... از جمله این مهارت‌ها و شایستگی‌ها هستند. تغییرات سریع فناوری، پیچیدگی‌های دنیای کار،

دبیرخانه راهبری کشوری شایستگی‌های غیرفنی مستقر در استان خراسان رضوی

از هدف‌های مهم در آموزش و پرورش، مأموریت ایجاد، بهبود و توسعه کیفیت بخشی آموزشی در ابعاد گوناگون است. دبیرخانه‌های راهبری مجموعه‌هایی هستند که وظیفه دارند تجربه‌ها و صلاحیت‌های تخصصی هنرآموزان را با استفاده از دانش و فناوری نوین بهبود بخشند و زمینه رشد و ارتقای دانش، بینش، نگرش و مهارت هنرجویان را با همکاری هنرآموزان، مدیران و مسئولان اجرایی فراهم سازند.

آموزش کیفی آموزشی است که با تنوع استعدادها و نیازهای کودکان و نوجوانان و با انتظارات جامعه معاصر مطابقت داشته باشد. آموزشی که به ایجاد و تقویت ارزش‌ها، نگرش‌ها و مهارت‌هایی در یادگیرندگان منجر شود که رشد اجتماعی، توان خودآموزی و توان درک مفاهیم توسط آنان را آسان سازد و هنرجویان را به کسب توانمندی‌های کلی، مانند به‌کارگیری آموخته‌ها در زندگی روزمره، تشویق کند. البته نتایجش باید قابل اندازه‌گیری و در حیطه شناخت همگان قرار داشته باشد.

بر اساس سند تحول بنیادین، درس‌های الزامات محیط کار، نوآوری و کارآفرینی، فناوری و تولید، مدیریت تولید، و اخلاق حرفه‌ای در سبد برنامه درسی در دو شاخه فنی و حرفه‌ای و کاردانش، به‌عنوان درس‌های شایستگی‌های غیرفنی دنیای کار، به برنامه درسی اضافه شده‌اند تا در کنار درس‌های تخصصی، با نگاه به تعمیم مهارت‌ها در دنیای کار و زندگی و تطبیق با تغییرات دنیای کار و تربیت نیروی کار فناورانه در برنامه درسی قرار بگیرند.

با توجه به اهمیت درس‌های شایستگی‌های

آموزش مبتنی بر شایستگی

شایستگی، توانایی انجام کار برابر استاندارد است که از درهم‌تنیدگی دانش، مهارت و نگرش همراه با تجربه حاصل می‌شود.

رویکردی در آموزش فنی و حرفه‌ای و کاردانش است که بر شایستگی‌های حرفه‌ای تمرکز دارد. شایستگی‌ها را به‌عنوان پیامدهای آموزشی در نظر می‌گیرند و فرایند نیازسنجی، طراحی و تدوین برنامه درسی و ارزشیابی بر اساس آن‌ها انجام می‌شود. از این رو، در طراحی و تدوین برنامه‌های درسی شاخه‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش، چند دسته شایستگی‌های عمومی، پایه، فنی (در یک حرفه یا مجموعه‌ای از حرفه‌ها) و غیرفنی (مهارت‌های فردی و اجتماعی) لحاظ شده‌اند. رسیدن فراگیرندگان به حداقلی از همه شایستگی‌ها، به‌عنوان هدف آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی، در این رویکرد مورد توجه قرار می‌گیرد.

در دهه‌های اخیر بحث‌های مربوط به شایستگی‌های غیرفنی به‌عنوان یک موضوع اصلی آموزش و مورد نیاز دنیای کار در قلمرو آموزش‌های فنی، حرفه‌ای و مهارتی مطرح و در سطح گسترده‌ای بین کشورهای گوناگون به آن‌ها پرداخته شده است. در کشور ما، پس از ابلاغ برنامه درسی ملی ایران و تغییرات نظام آموزشی دوره دوم متوسطه، این شایستگی‌ها به‌صورت تلفیقی و مستقل در برنامه‌های درسی رشته‌های متفاوت فنی و حرفه‌ای و کاردانش گنجانده شده‌اند.

با توجه به اهمیت فراوان و جدید بودن این کار، پیچیدگی رویکرد آموزش، و نبود نظام تربیت مربی و هنرآموز برای این شایستگی‌ها، ضرورت تربیت مربیان مربوطه و توجه جدی به صلاحیت‌های حرفه‌ای آنان دوچندان شده است.

تغییرات سریع فناوری، پیچیدگی‌های دنیای کار، تغییر سریع ترکیب نیروی انسانی بازار کار و افزایش رقابت در محیط کار از جمله مؤلفه‌هایی است که آموزش این شایستگی‌ها را به‌صورت تلفیقی یا مستقل پراهمیت می‌سازد

در نظام جدید آموزش دوره دوم متوسطه، شایستگی‌های غیرفنی با دو رویکرد تلفیقی و مستقل آموزش داده می‌شوند

مشاهده فیلم

غیرفنی، به‌عنوان شایستگی‌های محوری دنیای کار و اهمیت فراگیری آن‌ها در اشتغال‌پذیری پایدار و موفقیت‌های شغلی و در راستای تأکید بر اجرای شیوه‌نامه ارزشیابی مبتنی بر شایستگی، «دبیرخانه راهبری کشوری شایستگی‌های غیرفنی» برای اولین بار در سال ۱۳۹۸ به میزبانی خراسان رضوی در «مشهد مقدس» شروع به فعالیت کرد. اکنون با گذشت بیش از دو سال از شروع به کار آن، با کسب تجربه‌های مفید و ارزنده در سال تحصیلی جدید این هدف‌ها را دنبال می‌کند: شایسته‌محوری و تخصص‌گرایی، مشارکت‌پذیری و مشارکت‌جویی، پژوهش‌محوری و خلاقیت‌مداری، رقابت‌پذیری سالم و اثربخش، مسئولیت‌پذیری و پاسخ‌گویی.

از **اولویت‌های دبیرخانه** می‌توان به آموزش همکاران، توسعه، گسترش و پیاده‌سازی طرح تلفیق مبتنی بر شایستگی‌های فنی و غیرفنی در هنرستان‌های پایلوت، تهیه و تدوین نمونه فیلم آموزش تلفیقی، و نگارش «کتابچه همراه هنرآموز» برای تشریح شیوه‌های پیاده‌سازی طرح تلفیق اشاره کرد.

همچنین هنرآموزان محترم می‌توانند از بسته‌های آموزشی شایستگی‌های غیرفنی که شامل کتاب‌های درسی و راهنمای هنرآموز، فیلم‌های آموزشی، طرح درس، سنجش عملکردی، مقالات، دوره‌های برگزار شده، مصداق‌های آموزشی، ویدئوها، مسابقه‌ها و جشنواره‌ها و ... است و در شبکه شاد به نشانی <http://shad.ir/dabirkhane.gheyrfani> بارگذاری شده است، استفاده کنند.

کووید ۱۹؛ تجربه‌ای گران‌سنگ در آموزش‌های فنی و مهارتی

کلیدواژه‌ها:

کووید ۱۹، آموزش مجازی، آموزش‌های فنی و مهارتی

(بررسی چالش‌ها، فرصت‌ها و میزان اثربخشی آموزش‌های مجازی در دوران همه‌گیری کرونا)

مقدمه

از اواخر سال ۱۳۹۸ و به دنبال شیوع و همه‌گیری ویروس کرونا، همه ارکان زندگی مردم جهان، به‌خصوص از جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تحت تأثیر قرار گرفت. در این بین یکی از کارکردهای ملی که به‌شدت از این بحران اثر پذیرفت، آموزش است.

به گونه‌ای که نهادها و سازمان‌های بین‌المللی، نظیر «سازمان بهداشت جهانی»^۱ و «یونیسف»^۲ هم برای تدوین برنامه‌ی درسی و دستورالعمل‌ها و راهنماهای آموزشی و تربیتی برای این شرایط به تکاپو وادار شدند. یکی از برنامه‌های بسیار مهم و جدی که در تمام کشورها مطرح و انجام شد، «آموزش الکترونیک»^۳ یا همان آموزش از طریق فضای مجازی است.

نگاهی به حوزه آموزش و پرورش ایران و قبل از همه‌گیری کرونا نشان می‌دهد که با وجود تأکید بر هوشمندسازی مدرسه‌ها پیشرفت‌های چشم‌گیری در بسترسازی و ارائه آموزش‌های مجازی و به‌خصوص در آموزش‌های مهارتی حاصل نشده بود. اما با شروع همه‌گیری کووید ۱۹، برای اینکه آموزش دانش‌آموزان و هنرجویان در طول دوره فاصله‌گذاری اجتماعی دچار وقفه نشود و برنامه‌های درسی طبق برنامه از قبل مشخص شده، تداوم داشته باشد، آموزش مجازی مورد توجه قرار گرفت. در این راستا، آموزش از طریق تلویزیون (مدرسه تلویزیونی) و با همکاری شبکه‌های چهار و آموزش در دستور کار قرار گرفت و ۱۸۳۵ جلسه برنامه تخصصی آموزش فنی و حرفه‌ای و کاردانش با هدف رعایت عدالت آموزشی ضبط و پخش شد.

هر چند با توجه به تنوع رشته‌های تحصیلی شاخه‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش، عملاً امکان ارائه همه درس‌ها به شکل آموزش تلویزیونی میسر نشد. در همین راستا برنامه کاربردی در بستر شبکه اجتماعی با عنوان «شبکه اجتماعی دانش‌آموزان» (شاد) طراحی شد و آموزش‌ها در این بستر ارائه شدند.

۱۶۷۰ کانال آموزشی برای بارگذاری محتوای رسمی ۱۰۲ رشته فنی و حرفه‌ای و کاردانش در آن ایجاد شد و بیش از ۲۰۰۰۰ محتوای الکترونیکی (فیلم، پادکست، پی‌دی‌اف، پاورپوینت و ...) توسط بیش از ۱۱۴۰ هنرآموز سراسر کشور با همکاری گروه‌های آموزشی و دبیرخانه‌های راهبری کشوری در آن بارگذاری شد و بدین ترتیب توانست رضایت نسبی هنرآموزان و هنرجویان را جلب کند.

بی‌تردید وقت آن رسیده است که به جای افزایش کمی دوره‌های آموزش مجازی به کیفیت آن توجه شود. بدین لحاظ باید ضمن بررسی چالش‌ها و فرصت‌های ایجادشده به سنجش اثربخشی آموزش‌های ارائه‌شده پرداخت و چنانچه از اثربخشی لازم برخوردار نیستند، برای آن تدبیری اندیشید و معایب آن را رفع کرد تا در آینده بتوان به بهترین شکل از مزایای آن بهره‌مند شد.

براساس تحقیقات کتابخانه‌ای و میدانی انجام گرفته از هنرآموزان شهرستان‌های استان تهران، چالش‌ها و فرصت‌های ایجاد شده در زمان همه‌گیری کرونا در آموزش مجازی در سه سطح کلان، میانی و خرد قابل طبقه‌بندی است. (جدول ۱ و ۲)

جدول ۱. چالش‌های مطرح‌شده در مصاحبه‌ها

مقوله‌ها	چالش‌ها
ضعف ساختار تصمیم‌گیری در نظام آموزشی کشور	سطح کلان
نگرش جزمی و خطی مدیران نظام آموزشی در زمینه برنامه‌ها و طرح‌ها	
در اولویت نبودن آموزش و پرورش به‌خصوص در اختصاص بودجه برای مواجهه با بحران‌های اجتماعی و سیاسی و ...	
وجود نظام آموزشی متمرکز و یک‌سویه در برنامه‌ریزی‌های آموزشی و درسی	
ارائه نکردن راهکارهای کاربردی برای مواقع بحرانی در اسناد بالادستی	
نبودن زیرساخت مناسب فناوری اطلاعات	
آماده نبودن زیرساخت‌های اینترنتی جامع و سرعت پایین و هزینه بالای خدمات اینترنتی	
نبودن نظارت بر اجرای صحیح طرح‌های آموزش و پرورش	
پیروی نکردن از یک رویه مشخص و منظم برنامه‌ریزی آموزشی	
نبودن مدیریت بحران در نظام آموزشی کشور	سطح میانی
یک‌طرفه بودن آموزش‌ها از طریق تلویزیون و رسانه‌های ملی	
ممکن نبودن انتقال کامل همه مطالب درسی از طریق آموزش مجازی	
مشکل بودن آموزش مجازی برای درس‌های مهارتی که باید در کارگاه و با نظارت هنرآموز آموزش داده شود	
مدیریت متمرکز و وجود سیستم دستوری در نظام آموزشی کشور	
نداشتن حق مشارکت در تصمیم‌گیری	
ایجاد سردرگمی بین نظام اداری، آموزشی و اقتصادی در شرایط کرونا	
ابلاغ طرح‌های گوناگون و نامناسب به آموزش و پرورش و اصرار بر انجام آن‌ها بدون در نظر گرفتن کاربردی بودن طرح	
نبودن نظارت دقیق و درست آموزش و پرورش روی تدریس و عملکرد هنرآموزان در فضای مجازی	
ممکن نبودن بازخورد دقیق از نتایج ارائه محتوای آموزشی، آزمون‌ها و پیشرفت تحصیلی	سطح خرد
مشخص نبودن شیوه‌های ارزشیابی درست در دوره‌های تحصیلی گوناگون	
نبودن امکان برگزاری کلاس‌های عملی، حضور در کارگاه‌ها و آزمایشگاه‌ها	
ممکن نبودن صحت‌سنجی و واقعیت‌انگاری از ارزشیابی‌های انجام شده	
ممکن نبودن شبیه‌سازی فضای آموزشی متناسب با محتوای درسی	
نبودن رابطه دوطرفه بین هنرآموز و هنرجویان و دریافت نکردن بازخوردهای لازم	
لزوم تهیه محتوای الکترونیکی هنرآموزان (که بسیار زمان‌بر است)	
کاهش مهارت‌های هنرجویان در زمینه فعالیت‌های کارگاهی	
تمرکز نداشتن هنرجویان روی موضوع درسی در فضای مجازی	
کاهش یادگیری هنرجویان به علت تکرار و مرور نکردن درس‌ها	خانواده
گسسته شدن ارتباط هنرجویان با هم	
همکاری نکردن خود فرزندان در امور درسی با والدین (جدی نگرفتن فضای آموزش از راه دور)	
دسترسی نداشتن همه اعضای خانواده (اعم از روستایی و عشایری) به امکانات سمعی و بصری هوشمند	
نداشتن مهارت لازم بسیاری از خانواده‌ها برای آموزش فرزندان خود در خانه	

جدول ۲. فرصت‌های مطرح‌شده حاصل از مصاحبه‌ها

مقوله‌ها	فرصت‌ها
تغییر و بازنگری در برنامه‌های آموزشی و سرفصل‌ها	کلان
ایجاد تغییرات عمیق در نظام آموزشی و هدایت آن به سوی یکپارچگی آموزشی و ترک روش‌های سنتی کم‌بازده	
ایجاد چشم‌انداز دقیق‌تر برای آموزش و پرورش در بحث انتقال مطالب و یادگیری از راه دور	
توجه به جایگاه و نقش مهم آموزش و پرورش و بهبود زیرساخت‌های اینترنتی	توجه به برنامه‌ریزی راهبردی
فعال شدن آموزش‌های مجازی و تلویزیونی	سطح میانی
استفاده از تمام جوانب آموزش مجازی مانند تدریس برخط (صوتی، تصویری، صداها و ...) و ارتباطات خصوصی	
استفاده از توانایی و امکانات سازمان‌ها و ارگان‌ها مانند صداوسیما، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	
همسان شدن شرایط آموزشی برای هنرجویان در کل کشور	
ساخت و معرفی برنامه‌های داخلی برای استفاده عموم هنرجویان	
فراهم کردن فرصتی جدید برای خلق نوآوری و ایجاد روش‌های خلاقانه آموزشی	
درگیر شدن به تفکر و تأمل در تمام سطوح و لایه‌های آموزش و پرورش درباره نحوه بهتر شدن آموزش از راه دور	فرصت خلق نوآوری آموزشی
ایجاد زمینه ارتباط بیشتر بین هنرجویان و خانواده‌ها	خانواده
فراهم شدن فرصت بیشتر برای درگیری بیشتر اولیا با آموزش	
کم شدن دغدغه‌های جانبی خانواده مثل ایاب و ذهاب، خطرات خارج از منزل و ...	
افزایش مهارت‌های دیجیتالی والدین	سطح خرد
استفاده مفید و حداکثری از زمان کلاس و بهره‌گیری از روش‌های نوین سمعی و بصری	
ایجاد ارتباط مستمر بین اولیای هنرجویان با هنرآموزان	
ارتقای مهارت‌های دیجیتالی هنرآموزان	
افزایش مهارت‌های دیجیتالی هنرجویان	
ایجاد اعتماد به نفس برای تدریس و به اشتراک گذاشتن در گروه کلاسی	هنرجویان

است. با وجود این و با توجه به اطلاعات به‌دست‌آمده، میزان اثربخشی دوره مجازی در عناصر فعالیت‌های یاددهی - یادگیری، کمک‌رسانی به دانش هنرجویان، توانایی ایجاد انگیزه در هنرجویان و روش‌های ارزشیابی در حد نامطلوب بوده است. لذا می‌توان چنین استنباط کرد که از نظر هنرجویان و اولیای آن‌ها، اثربخشی دوره آموزش مجازی در حد متوسط است.

راهکارهای افزایش اثربخشی آموزش‌های مجازی درس‌های مهارتی

به‌منظور افزایش اثربخشی دو مؤلفه فعالیت‌های یاددهی - یادگیری و ارزشیابی (که از اثربخشی لازم برخوردار نیستند) توصیه می‌شود اقداماتی به شرح زیر انجام گیرند:

الف. فعالیت‌های یاددهی - یادگیری: با فناوری‌های امروزی اغلب درس‌های عملی و کارگاهی را می‌توان با کیفیتی بسیار خوب بر بستر آموزش‌های الکترونیکی پیاده کرد.

بررسی اثربخشی آموزش مجازی درس‌های مهارتی

گریک کیرسلی^۴ (۲۰۰۰، به نقل از رحمانی، ۱۳۸۴)، در کتاب خود با عنوان «آموزش برخط»^۵ به ۱۰ عنصر اساسی تشکیل‌دهنده آموزش مجازی اشاره کرده است: ۱. محتوا؛ ۲. فعالیت‌های یاددهی - یادگیری؛ ۳. طراحی صفحات؛ ۴. سازمان‌دهی مواد آموزشی؛ ۵. بازخورد؛ ۶. انعطاف‌پذیری؛ ۷. حجم کار؛ ۸. کمک‌رسانی؛ ۹. انگیزه؛ ۱۰. روش‌های ارزشیابی.

در این تحقیق، اجزای تشکیل‌دهنده آموزش مجازی از نظر گریک کیرسلی به‌عنوان مؤلفه‌های آموزش مجازی در نظر گرفته شد و برای مشخص ساختن اثربخشی آموزش مجازی درس‌های مهارتی به بررسی آن‌ها پرداخته شد.

بررسی‌ها و مصاحبه‌های انجام‌گرفته نشان می‌دهند، از نظر بیش از ۸۵ درصد هنرآموزان، عناصر محتوا، طراحی صفحات، سازمان‌دهی مواد آموزشی، انعطاف‌پذیری، حجم کاری و روش‌های ارزشیابی از اثربخشی مطلوبی برخوردارند، اما عناصر فعالیت‌های یاددهی - یادگیری، بازخورد ارائه‌شده، کمک‌رسانی به هنرجویان و توانایی ایجاد انگیزه در آن‌ها در حد متوسطی از اثربخشی قرار دارند. لذا چنین نتیجه گرفته می‌شود که از نظر هنرآموزان اثربخشی دوره آموزش مجازی نسبتاً مطلوب است.

از طرف دیگر، بررسی نظرات هنرجویان و اولیای آن‌ها نشان می‌دهد که عناصر محتوا، طراحی صفحات و حجم کاری از اثربخشی مطلوبی برخوردارند، اما اثربخشی عناصر سازمان‌دهی مواد آموزشی، بازخورد ارائه‌شده و انعطاف‌پذیری در سطح متوسط

برای این منظور و در راستای تدوین فعالیت‌های یاددهی-یادگیری درس‌های مهارتی باید به تفاوت‌های ذاتی آن‌ها توجه داشت. در یک نگاه دقیق درس‌های مهارتی را می‌توان در گروه‌های زیر طبقه‌بندی کرد:

۱. درس‌هایی که با نرم‌افزارهای رایانه‌ای هستند، مانند درس‌های رشته‌های رایانه؛
۲. درس‌هایی که کار با تجهیزاتی هستند که هم‌اکنون هم به‌صورت دستی و هم به‌صورت رایانه‌ای اجرا می‌شوند، مانند درس نقشه‌کشی؛
۳. درس‌های آزمایشگاهی و کارگاهی که صرفاً اتصال قطعاتی الکترونیکی و مکانیکی هستند و در نهایت با جریان برق فرمان می‌گیرند، مثل کارگاه برق یا آزمایشگاه‌های قطعات الکترونیکی و غیره؛
۴. درس‌های کارگاهی که به کار با دستگاه‌ها و تجهیزاتی نیاز دارند که ممکن است هیچ ارتباطی با رایانه نداشته باشند، مانند تراشکاری، جوشکاری، نجاری، سفال‌سازی، تعمیر موتور و غیره؛
۵. درس‌های عملی که به کار کامل بدنی یا حضور در محیط خاص نیاز دارند، مثل شنا، تشریح و فیزیولوژی و غیره؛
۶. درس‌های عملی میدانی مثل کاشت، داشت و برداشت در مزرعه‌ها و باغ‌ها و یا فعالیت‌های دام‌پروری؛
۷. درس‌های کارورزی و کارآموزی؛
۸. سایر درس‌های عملی خاص که در دسته‌بندی‌های فوق‌نگینند.

نحوه مدیریت هر یک از این گروه‌ها متفاوت است. برای اغلب گروه‌های فوق‌الذکر می‌توان براساس مدل‌های موجود در دنیا و نیز تحولات فناورانه قطعی آینده روش‌های غیرحضوری پیشنهاد داد. یکی از این پیشنهادها آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های مبتنی بر وب است.

آزمایشگاه‌هایی را که بر مبنای نرم‌افزار و شبیه‌سازی‌های آموزشی تشکیل می‌شوند **آزمایشگاه مجازی** می‌گویند. در محیط آزمایشگاه مجازی، علاوه بر شبیه‌سازی‌های متداول، می‌توان از فناوری‌های به‌روز گسترده‌ای همچون «واقعیت افزوده»^۶ و «واقعیت مجازی»^۷ هم استفاده کرد.

در مقابل آزمایشگاه‌های واقعی که از طریق شبکه به کاربر متصل می‌شوند **آزمایشگاه از راه دور** گویند. یعنی یک دستگاه از طریق شبکه و از راه دور مورد استفاده قرار می‌گیرد. این آزمایشگاه‌ها در بسیاری اوقات نه تنها قابلیت رقابت با روش‌های سنتی را دارند، بلکه امکانات بهتری برای کار از طریق شبکه و نظارت بر (مانیتور کردن) داده‌ها فراهم می‌کنند. به بیانی دیگر، پیشرفت‌های صورت گرفته در زمینه خدمات اینترنتی امکان دیده‌بانی و کنترل از راه دور یک سیستم را به

وجود آورده که این موضوع به ایجاد آزمایشگاه‌های از راه دور متعددی در سراسر دنیا منجر شده است.

در تمام گروه‌های ۱ تا ۴ طبقه‌بندی فوق‌الذکر را می‌توان به کمک آزمایشگاه‌های مبتنی بر وب اجرایی کرد. موارد ۵ تا ۸ این طبقه‌بندی را هم می‌توان به‌صورت ترکیبی (نمایش فیلم و حضوری فشرده‌شده) عملیاتی کرد.

اما در ساده‌ترین حالت برای همه این گروه‌ها می‌توان دوره حضور فیزیکی را فشرده و با تعداد ساعات بالاتر در روز و حتی در صورت لزوم با تعداد شرکت‌کنندگان کمتر اجرا کرد. برای مثال، اگر یک کارگاه برق یا سفال را هرچو به مدت ۱۰ هفته و هر هفته ۴ ساعت اجرا می‌کرده است، می‌توان آن دوره عملی را به‌صورت پنج روز فشرده با تعداد ساعت بیشتر در روز اجرا کرد و حتی به دلیل حفظ فاصله فیزیکی، در چند گروه با تعداد کمتر، در تابستان به اجرا در آورد. این کار نزدیک به دو دهه گذشته در دوره‌های آموزش الکترونیکی کشورهای متفاوت به‌خوبی تجربه شده است.

ب. ارزشیابی: عمده‌ترین نقدی که بر ارزشیابی مجازی مطرح شده، تقلب احتمالی در آزمون‌هاست. تاکنون امکان برگزاری آزمون به شکل‌های متفاوتی در سامانه‌های آموزش مجازی مهیا شده است و هنرآموزان مختار هستند امتحان را به شکل دلخواه برگزار کنند. اما در این بین کیفیت برگزاری امتحانات به‌صورت چهارگزینه‌ای به شکل مناسبی ارتقا یافته است. طرح سؤال تصادفی و فراهم نبودن امکان بازگشت به سؤال‌های قبل، از جمله موضوع‌هایی هستند که در فرایند آزمون‌های چهارگزینه‌ای موجب برقراری امنیت در آزمون‌ها شده‌اند.

البته توجه به این موضوع ضروری است که ارزشیابی باید در خدمت آموزش باشد نه ابزاری برای سنجش آموزش. با این دیدگاه، بخش اصلی نمره هنرجویان به‌واسطه فعالیت‌هایی که در طول سال تحصیلی انجام می‌دهند، به آن‌ها تعلق می‌گیرد و سهم نمره امتحان پایانی در ارزیابی‌ها به حداقل ممکن خواهد رسید و از دغدغه‌های مطرح‌شده در زمینه امنیت ارزشیابی‌های مجازی کاسته خواهد شد.

نتیجه‌گیری

بررسی چالش‌ها و فرصت‌های مطرح‌شده نشان می‌دهد، گرچه همه‌گیری جهانی کرونا مشکلات زیادی را به تمام شاخص‌های جامعه، از جمله سلامت مردم، تحمیل کرد، اما به شکوفایی برخی قابلیت‌ها در کشور منجر شد که از آن جمله می‌توان به فراگیر شدن و رونق یافتن آموزش مجازی در سراسر کشور اشاره کرد. به نظر می‌رسد که آموزش مجازی در کشور ما وارد فاز جدیدی شده و توجه بیشتری به آموزش‌های مجازی مطوف شده است. از طرف دیگر، مسئولان امر نیز بیش از پیش بر اهمیت آموزش از راه دور و آموزش‌های مبتنی بر یادگیری الکترونیکی واقف شده‌اند.

بنابراین انتظار می‌رود که با رفع چالش‌ها، توسعه زیرساخت‌های لازم از قبیل توسعه شبکه سراسری اینترنت و افزایش سرعت آن، تولید نرم‌افزارهای آموزشی تعامل محور و استفاده از فرصت‌ها و تجربه‌های کسب‌شده در این همه‌گیری جهانی، شاهد رونق روزافزون آموزش مجازی در کشور باشیم و حتی بعد از پایان یافتن شیوع کرونا، این نوع آموزش در کنار آموزش حضوری تداوم داشته باشد. بدون شک تداوم آموزش مجازی در کنار آموزش حضوری، بر اقتصاد خانواده (کاهش هزینه‌های رفت و آمد)، هزینه‌های تحمیلی به آموزش و پرورش (تجهیز کارگاه‌ها برای تعداد نفرات بالا)، و هم در بحث مدیریت کلان‌شهری، (کاهش حجم ترافیک و آلودگی هوا) اثرگذار باشد.

* پی‌نوشت‌ها

1. The World Health Organization
2. UNICEF
3. E-Learning
4. Greg Kearsley
5. On Line
6. Augmented Reality
7. Virtual Reality

* منبع

۱. رحمانی، بهاء‌الدین (۱۳۸۴). «بررسی تحلیل محتوای برنامه‌های آموزشی دوره آزمایشی مجازی دانشکده علوم حدیث شهری براساس اهداف از پیش تعیین شده». پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبائی.

چالش‌های آموزش استانداردهای مهارتی شاخه‌گردانش

مطالعه موردی استان چهارمحال و بختیاری

مقدمه

کلیدواژه‌ها:
برون‌سپاری،
آموزش،
مؤسسه‌های
ارائه‌دهنده
آموزش،
هنرستان،
آموزش و پرورش،
استاندارد مهارت

پژوهش حاضر بر آن است که با توجه به جایگاه ویژه آموزش در آموزش و پرورش و به تبع آن، برون‌سپاری آموزش استانداردهای مهارت‌های شاخه‌گردانش، ضمن مطالعه جامع مبانی نظری و پژوهشی، به بررسی این موضوع بپردازد که مزایا و معایب برون‌سپاری آموزش استاندارد مهارت چیست و چه راهکارهایی برای بهبود برون‌سپاری آموزش استاندارد مهارت‌ها از دید مدیران هنرستان‌های گردانش و کارشناسان فنی و حرفه‌ای مناطق آموزشی وجود دارد. به عبارت دیگر هدف از این پژوهش بررسی چالش‌های برون‌سپاری از دیدگاه مدیران هنرستان‌های گردانش و کارشناسان فنی و حرفه‌ای و گردانش استان چهارمحال و بختیاری براساس چارچوب نظری مسئله است. برای بررسی این مسئله پرسش‌های زیر مطرح شدند:

۱. ادراکات مدیران و کارشناسان آموزش فنی و حرفه‌ای و گردانش ادارات آموزش و پرورش مناطق استان از خدمات مؤسسه‌های ارائه‌دهنده آموزش استاندارد مهارت چگونه است؟
۲. دیدگاه مدیران هنرستان‌های گردانش و کارشناسان نسبت به برون‌سپاری آموزش استاندارد مهارت چگونه است و چه تفاوتی بین مدیران و کارشناسان براساس متغیرهای جمعیت‌شناسی (دموگرافیک) وجود دارد؟
۳. نقاط قوت سپردن آموزش استاندارد مهارت به مؤسسه‌های ارائه‌دهنده آموزش از دیدگاه مدیران و کارشناسان آموزش کدام‌اند؟
۴. نقاط ضعف سپردن آموزش استاندارد مهارت به مؤسسه‌های ارائه‌دهنده آموزش از دیدگاه مدیران و کارشناسان کدام‌اند [۱، ۲، ۳]؟

روش تحقیق

در این پژوهش از روش توصیفی - پیمایشی استفاده شده است. جامعه آماری همه مدیران هنرستان‌های گردانش و کارشناسان آموزش فنی و حرفه‌ای و گردانش آموزش و پرورش استان چهارمحال و بختیاری بوده است. با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده ۵۴ نفر به‌عنوان نمونه مناسب انتخاب شدند. برای گردآوری اطلاعات از پرسش‌نامه محقق ساخته استفاده شد. این پرسش‌نامه مشتمل بر ۴۰ پرسش بسته‌پاسخ بود که ادراکات مدیران و کارشناسان از خدمات مؤسسات آموزش‌دهنده استاندارد مهارت، دیدگاه مدیران و کارشناسان آموزش نسبت به برون‌سپاری آموزش، نقاط قوت، نقاط ضعف و در نهایت راهکارهای بهبود برون‌سپاری آموزش استاندارد مهارت را از دیدگاه مدیران و کارشناسان می‌سنجد.

روایی پرسش‌نامه با استناد به نظر متخصصان امر مورد تأیید قرار گرفت و برای تعیین پایایی ابزار اندازه‌گیری پژوهش حاضر، از آزمون «آلفای کرونباخ» استفاده کردیم. بدین منظور پرسش‌نامه‌ها روی ۲۰ نفر از مدیران و کارشناسان ادارات آموزش و پرورش استان اجرا شد و آلفای کرونباخ پرسش‌نامه ادراکات مدیران و کارشناسان آموزش از خدمات مؤسسه‌های ارائه‌دهنده آموزش ۷۵ درصد، دیدگاه مدیران و کارشناسان نسبت به برون‌سپاری آموزش استاندارد مهارت ۷۶ درصد، نقاط قوت برون‌سپاری استاندارد مهارت ۷۴ درصد، نقاط ضعف برون‌سپاری آموزش استاندارد مهارت ۸۰ درصد و راهکارهای بهبود برون‌سپاری آموزش ۷۸ درصد محاسبه شد و مورد تأیید قرار گرفت.

گویه‌های پرسش‌نامه در مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت بود و نمره‌دهی آن‌ها، به‌صورت (۱. کاملاً موافقم، ۲. موافقم، ۳. نظری ندارم، ۴. مخالفم، ۵. کاملاً مخالفم) بود. پس از جمع‌آوری و تلخیص داده‌ها، به‌منظور تحلیل و تفسیر پرسش‌های در سطح آمار توصیفی، از شاخص‌هایی مانند جدول‌های توزیع فراوانی، میانگین و انحراف استاندارد، و در سطح آمار استنباطی از آزمون‌هایی همچون «کلموگروف - اسمیرنوف»، «ت تک نمونه‌ای»، «ت مستقل»، تحلیل واریانس و فریدمن به کمک نرم‌افزار SPSS استفاده شده است [۴، ۹، ۱۰].

یافته‌ها و روش‌های آماری

ابتدا به توصیف ویژگی‌های آماری و توزیع فراوانی متغیرهای جمعیت‌شناسی پرداخته می‌شود. در تحقیق حاضر حجم نمونه آماری ۵۴ نفر بود. بررسی سطح تحصیلات پاسخ‌گویان نشان داد، بیش از دوسوم از اعضای نمونه را افراد دارای مدرک تحصیلی کارشناسی تشکیل می‌دادند (۳۶ نفر). از نظر سمت سازمانی،

۲۱ درصد (۱۱ نفر) افراد نمونه کارشناس آموزش فنی و حرفه‌ای و کار دانش، ۸ درصد (۴ نفر) کارشناس مسئول و ۷۱ درصد (۳۸ نفر) مدیر هنرستان‌های کار دانش بودند. در نهایت بررسی سابقه خدمت نشان داد که بیشترین فراوانی مربوط به افرادی بود که بین ۱۵ تا ۲۰ سال سابقه خدمت داشتند. قبل از هر چیز لازم بود آزمون آماری مناسبی برای تجزیه و تحلیل داده‌ها انتخاب شود.

در این زمینه یکی از پیش‌شرط‌های اساسی برای انتخاب آزمون‌های آماری پارامتریک، نرمال بودن توزیع داده‌ها براساس متغیر مورد بررسی است. با این رویکرد ابتدا به‌منظور بررسی نرمال بودن توزیع متغیرهای پژوهش از آزمون کلموگروف - اسمیرنوف تک نمونه‌ای استفاده شد. در آزمون کلموگروف - اسمیرنوف تک نمونه‌ای، فرض صفر بیانگر نرمال بودن توزیع داده‌ها و فرض خلاف بیانگر غیرنرمال بودن آن است. براساس نتایج جدول ۱، مقادیر سطح معناداری تمام مؤلفه‌های پژوهش، بزرگ‌تر از ۰/۰۵ بود. لذا فرض نرمال بودن توزیع داده‌ها تأیید و فرض خلاف مبنی بر غیرنرمال بودن توزیع داده‌ها رد می‌شود. بنابراین با توجه به نرمال بودن توزیع داده‌ها، در تحلیل‌های آماری بعدی از آزمون‌های پارامتریک استفاده شد [۵، ۶، ۷].

پرسش اول: ادراکات مدیران و کارشناسان ادارات آموزش و پرورش مناطق استان از خدمات مؤسسه‌های ارائه‌دهنده آموزش استاندارد مهارت چگونه است؟

اولین متغیری که در پژوهش حاضر مورد بررسی قرار گرفت، ادراکات مدیران و کارشناسان از خدمات مؤسسه‌های ارائه‌دهنده آموزش بود. به‌منظور ارزیابی این ادراکات از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شد. نتایج حاکی از آن بود که میانگین ادراکات از خدمات مؤسسه‌های آموزش‌دهنده برابر با ۳/۶۱ و میانگین مورد انتظار (نظری) نیز برابر با ۳ بود. مقدار t برابر ۱۳/۰۱ و سطح معناداری حاصل نیز ۰/۰۰۱ گزارش شد ($p < 0/04$). با توجه به اینکه مقدار t در سطح خطای کمتر از ۰/۰۴ معنی‌دار بود، لذا می‌توان گفت که تفاوت معنی‌داری بین میانگین تجربی و میانگین مورد انتظار وجود دارد.

همچنین از آنجا که میانگین تجربی بزرگ‌تر از میانگین نظری بود، بنابراین نتیجه گرفته می‌شود که از نظر مدیران و کارشناسان، کیفیت خدمات مؤسسه‌های ارائه‌دهنده آموزش، در سطح مطلوبی بوده است. نتایج آزمون t تک نمونه‌ای پیرامون بررسی میزان رعایت هر یک از شاخص‌های بیانگر کیفیت خدمات

مؤسسه‌های ارائه‌دهنده آموزش نشان داد که میانگین همه شاخص‌ها بزرگ‌تر از میانگین مورد انتظار و مقادیر t متناظر با آن‌ها نیز در سطح خطای کمتر از ۰/۰۴ معنی‌دار بود. بنابراین می‌توان گفت که همه شاخص‌های کیفیت خدمات مؤسسه‌های ارائه‌دهنده آموزش، به‌طور معنی‌داری در سطح مطلوبی بوده است.

پرسش دوم: دیدگاه مدیران و کارشناسان ادارات آموزش و پرورش استان نسبت به برون‌سپاری آموزش‌های استاندارد مهارت چگونه است؟ هدف از این پرسش، بررسی دیدگاه کلی افراد نمونه در مورد مفهوم برون‌سپاری آموزش‌های استاندارد مهارت بود. برای ارزیابی این دیدگاه از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شد. نتایج حاکی از آن بود که میانگین دیدگاه افراد برابر با ۳/۴۷ و میانگین مورد انتظار (نظری) نیز برابر با ۳ بود. مقدار t برابر ۴/۰۱ و سطح معناداری حاصل نیز ۰/۰۰۱ گزارش شد ($p > 0/05$). با توجه به اینکه مقدار t در سطح خطای کمتر از ۰/۰۵ معنی‌دار بود، و نیز از آنجا که میانگین مشاهده شده بزرگ‌تر از میانگین نظری بود، لذا می‌توان گفت که مدیران و کارشناسان، دیدگاه مثبتی در مورد برون‌سپاری آموزش‌های مهارتی دارند.

پرسش سوم: نقاط قوت سپردن آموزش استاندارد مهارت به مؤسسه‌های ارائه‌دهنده آموزش از دیدگاه مدیران و کارشناسان آموزش کدام‌اند؟ شاخص‌های بیانگر نقاط قوت سپردن آموزش استاندارد مهارت به مؤسسه‌های آموزش‌دهنده استاندارد مهارت در قالب چهار مؤلفه کاهش هزینه‌ها، تمرکز بر اهداف و فرایندهای اصلی، توسعه منابع و امکانات، و بهبود عملکرد دسته‌بندی شدند. در ادامه به‌منظور بررسی اینکه: «آیا می‌توان این ویژگی‌ها را به‌عنوان نقاط قوت برون‌سپاری آموزش استاندارد مهارت قلمداد نمود یا خیر؟» از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شد. نتیجه اینکه میانگین مشاهده شده در مورد همه ابعاد مورد بررسی بزرگ‌تر از میانگین مورد انتظار ۳ بود. همچنین مقدار t متناظر با همه ابعاد در سطح خطای کمتر از ۰/۰۵ معنی‌دار بود ($p > 0/05$). بنابراین از دیدگاه مدیران و کارشناسان، کاهش هزینه‌ها، تمرکز بر اهداف و فرایندهای اصلی، توسعه منابع و امکانات، و بهبود عملکرد را می‌توان به‌عنوان نقاط قوت برون‌سپاری استاندارد مهارت در مؤسسه‌های آموزش‌دهنده تلقی کرد.

برون‌سپاری ابزار
قدرتمندی است که
در صورت استفاده
درست از آن می‌تواند
بسیار مفید باشد. اما
چنانچه در استفاده
از این ابزار قدرتمند
دقت و تأمل کافی
صورت نگیرد،
نه تنها هیچ یک از
منافع مورد انتظار
حاصل نمی‌شود،
بلکه آسیب‌ها
و خسارت‌های
جبران‌ناپذیری بر
منافع وارد می‌شود

پرسش چهارم: نقاط ضعف سپردن آموزش استاندارد مهارت به مؤسسه‌های ارائه‌دهنده آموزش از دیدگاه مدیران و کارشناسان کدام‌اند؟

در بخش دیگری از پژوهش حاضر، نقاط ضعف سپردن آموزش استاندارد مهارت به مؤسسه‌های ارائه‌دهنده آموزش مورد مطالعه قرار گرفت. برای شناسایی نقاط ضعف برون‌سپاری از آزمون t تک‌نمونه‌ای استفاده شد. نتایج نشان داد که مقادیر t در مورد چهار شاخص «افزایش منابع مورد نیاز مدیریت تماس و روابط»، «از دست دادن مزایای رقابتی»، «دشواری در تغییر به سمت مؤسسه‌ها و سازمان‌های جدید» و «نداشتن اطلاعات کافی در خصوص آنان»، مثبت و در سطح خطای کمتر از ۵٪ معنی‌دار بودند (p > ۰.۰۵). بنابراین می‌توان این شاخص‌ها را به‌عنوان نقاط ضعف برون‌سپاری آموزش استاندارد مهارت قلمداد کرد.

همچنین مقدار t در مورد شاخص واکنش منفی کارکنان بخش آموزش، در سطح خطای کمتر از ۵٪ معنی‌دار نبود و لذا نمی‌توان این شاخص را جزو نقاط ضعف برون‌سپاری آموزش استاندارد مهارت قلمداد کرد. در نهایت، اگرچه مقدار t در مورد شاخص‌های اشتباهات بالای پیمانکاران آموزش، تناسب نداشتن کیفیت آموزش‌ها با تعهدات قبلی، تناسب نداشتن هزینه آموزش‌ها با تعهدات قبلی، و نداشتن مهارت کافی از جانب آموزشگاه‌ها و سازمان‌ها، در سطح خطای کمتر از ۵٪ معنی‌دار بود. اما از آنجا که میانگین این شاخص‌ها کمتر از میانگین حد انتظار بود، لذا نمی‌توان این شاخص‌ها را به‌عنوان نقاط ضعف برون‌سپاری آموزش استاندارد مهارت تلقی کرد [۱، ۸، ۱۰].

نتیجه‌گیری

نتایج حاکی از آن بود که میزان رعایت همه شاخص‌های بیانگر کیفیت خدمات مؤسسه‌های ارائه‌دهنده آموزش، به‌طور معنی‌داری در سطح بالایی بوده است. بنابراین دیدگاه مدیران هنرستان‌های کاردانش استان چهارمحال و بختیاری و کارشناسان آموزش فنی و حرفه‌ای و کاردانش، کیفیت آموزش‌های ارائه شده در سطح مطلوبی بوده است و این سازمان‌ها و آموزشگاه‌های آزاد به تضمین آموزش و صرفه‌جویی در هزینه متعهد بوده‌اند. همه مدیران و کارشناسان نیز نسبت به برون‌سپاری آموزش استاندارد‌های مهارتی دیدگاه مثبتی دارند. مزایای حاصل از برون‌سپاری آموزش استاندارد مهارت بیش از مخاطرات آن است و در نهایت، برون‌سپاری آموزش استاندارد مهارت موجب خلق ارزش افزوده شده است. لذا مدیران و کارشناسان آموزش طرف‌داری و حمایت خویش را از توسعه برون‌سپاری آموزش اعلام کردند.

نقاط قوت برون‌سپاری آموزش‌های استاندارد مهارت شاخه کاردانش از دیدگاه مدیران هنرستان‌ها و کارشناسان آموزش را می‌توان چنین برشمرد: کاهش هزینه‌ها؛ تمرکز بر اهداف و فرایندهای اصلی؛ توسعه امکانات؛ بهبود عملکرد. اگر برون‌سپاری آموزش‌های استاندارد مهارت به درستی صورت پذیرد، ابزار قدرتمندی برای اداره کل آموزش و پرورش استان است.

نقاط ضعف برون‌سپاری آموزش‌های استاندارد مهارت به ترتیب عبارت‌اند از: نداشتن اطلاعات کافی درباره مؤسسه‌های ارائه‌دهنده آموزش؛ دشواری در تغییر به سمت پیمانکاران جدید؛ از دست رفتن مزایای رقابتی؛ افزایش منابع مورد نیاز مدیریت و روابط. در نهایت مهم‌ترین راه کارهای بهبود برون‌سپاری به ترتیب عبارت‌اند از: رعایت اخلاق حرفه‌ای از جانب طرفین؛ مطالعه دقیق کادر آموزشی مؤسسه‌های ارائه‌دهنده آموزش استاندارد مهارت؛ بررسی رزومه سازمان‌ها و آموزشگاه‌های

ارائه‌دهنده آموزش؛ وجود فرایندی برای حل و فصل دعاوی؛ مقایسه مؤسسه‌ها و آموزشگاه‌های ارائه‌دهنده آموزش؛ ملزم ساختن مؤسسه‌ها به حفظ اطلاعات؛ در نظر گرفتن تضمین برای آموزش؛ نظارت بر فعالیت‌ها در تمام مراحل برون‌سپاری؛ ایجاد رابطه بر مبنای مشارکت و ملزم ساختن پیمانکار به ارائه گزارش ماهانه.

برون‌سپاری ابزار قدرتمندی است که در صورت استفاده درست از آن می‌تواند بسیار مفید باشد. اما چنانچه در استفاده از این ابزار قدرتمند دقت و تأمل کافی صورت نگیرد، نه تنها هیچ یک از منافع مورد انتظار حاصل نمی‌شود، بلکه آسیب‌ها و خسارت‌های جبران‌ناپذیری بر منافع وارد می‌شود. بنابراین سازمان‌های سپارنده آموزش باید با توجه به ملاک‌های ذکر شده، پیمانکار یا همان مؤسسه‌ها و آموزشگاه‌های ارائه‌دهنده آموزش را انتخاب کنند و قرارداد معتبری را با مؤسسه انتخاب شده منعقد سازند. لازم به ذکر است، برون‌سپاری‌های آموزش استاندارد‌های مهارتی که به‌عنوان اقدامی راهبردی آثار کوتاه‌مدت و بلندمدت مربوط به خود را به دنبال خواهد داشت، باید با مجموعه چشم‌اندازها، اهداف و سیاست‌های اداره کل آموزش و پرورش استان هماهنگ باشد [۴].

* منابع

۱. الوانی، سیدمهدی و اشرف‌زاده (۱۳۸۷). مدیریت برون‌سپاری. انتشارات مبتکران. تهران.
۲. چشم‌به‌راه، محسن و مرتضوی، محسن (۱۳۸۹). مدیریت برون‌سپاری اثربخش. نشر کتاب مهربان. تهران.
۳. خراسانی، اباصلت و حسن‌زاده‌بارانی، سوادیه (۱۳۸۶). راهبردها و استراتژی‌های نیازسنجی آموزشی. مرکز آموزش تحقیقات صنعتی ایران. تهران.
۴. قهرمانی، محمد و مرادی، ترگس (۱۳۸۶). «دوین الگوی برون‌سپاری آموزش سازمانی». نشریه پیام مدیریت، شماره ۲۵.
۵. کرمی، امیر. (۱۳۸۸). بررسی عوامل موفقیت در کسب مدیریت ریسک برون‌سپاری پروژه‌های تجاری سیستم‌های اطلاعاتی در بانک‌های ایران. به راهنمایی عباس آسوشه. دانشگاه تهران (کارشناسی ارشد مدیریت فناوری اطلاعات).
6. Bailey, W., Masson, R., Raeside, R. (2002). Outsourcing in Edinburgh and the Lothians, European Journal of Purchasing and Supply Management 8(2), 82-95.
7. Bahrami, B. (2009). A Look at Outsourcing Offshore. International Business Journal of Competiveness Review, (193), 212-223.
8. Beebe, L., Meyers, B. (1998). Outsourcing: Planning for Strategic Partnerships. A White Paper. Hanover, P A: The Sheridan Press Publication.
9. Brown, T. (2004). Outsourcing the Training Function, Learning Solution Alliance.
10. Kakabadse, A., Kakabadse, N. (). Trends in: Outsourcing USA and Europe. Journal of European Management, 20(2), 189-198.

بررسی و مقایسه نظام‌های آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای در برخی از کشورهای جهان

گردآورنده: مهدی اسماعیلی
ناشر: مؤسسه کار و تأمین اجتماعی
سال نشر: ۱۴۰۰
تعداد صفحه‌ها: ۶۷۲

و کمی بر اساس شاخص‌های نظام آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای مورد تأکید قرار گرفته است. هر فصل شامل گزارش‌ها و ابتکارهای ملی و بین‌المللی کشورها، نتیجه‌گیری و پیشنهادهاست. در نتیجه‌گیری، نتایج بررسی و مقایسه کیفی به صورت مجموعه نکته‌ها خلاصه شده است. همچنین در پیشنهادها مواردی برای کشور خود براساس تجربه‌های نویسندگان و تحلیل‌های صورت گرفته، بیان شده است. در این کتاب از حدود ۱۹۰ تصویر و نمودار، و ۸۰ جدول در فصل‌های متفاوت استفاده شده است. عنوان‌های فصل‌ها به شرح زیر است:

بخش اول: چارچوب مفهومی و تحلیل کیفی

فصل اول: چارچوب مفهومی بررسی و مقایسه

فصل دوم: بررسی و مقایسه تحلیلی نظام‌های آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای - یونیوک

فصل سوم: بررسی و مقایسه تحلیلی چارچوب صلاحیت حرفه‌ای ملی و منطقه‌ای

فصل چهارم: بررسی و مقایسه تحلیلی نظام‌های آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای - سدفوپ

بخش دوم: تحلیل کمی و شایستگی‌های غیر فنی

فصل پنجم: بررسی و مقایسه شاخص‌های نظام آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای کشورها - یونیوک

فصل ششم: بررسی و مقایسه شاخص‌های اتحادیه اروپا - سدفوپ

فصل هفتم: بررسی و مقایسه شاخص‌های سازمان همکاری اقتصادی و توسعه - اوئی سی دی

فصل هشتم: بررسی و مقایسه شایستگی‌های غیر فنی - نهاد‌های بین‌المللی

یکی از ویژگی‌های آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای، همان‌طور که در قانون نظام جامع آموزش و تربیت فنی، حرفه‌ای و مهارتی به همراه سیاست‌های کلی کشور اشاره شده، اهداف متعدد آن در بازار کار است. گرچه هدف اصلی را می‌توان آماده‌سازی جوانان برای کار دانست، اما این امر به شکل یادگیری و توسعه مهارت‌های مرتبط با کار و تسلط بر دانش و اصول علمی مرتبط است. کاهش فاصله سطح شایستگی نیروی کار کشور با سطح استاندارد جهانی و همچنین مشارکت بین‌المللی در این آموزش‌ها از جمله مواردی است که در این قانون مورد توجه قرار گرفته است. کاهش فاصله و ارتقای سطح شایستگی نیروی کار در کشور، نیازمند بررسی، تحلیل، مقایسه و بهره‌گیری از تجارب و ابتکارات نظام آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای دیگر کشورهاست. مقایسه‌های بین‌المللی روش متداولی برای ارزشیابی عملکرد این نظام‌ها در سطح ملی و بین‌المللی محسوب می‌شوند.

نویسنده با نگاهی کلی به نظام‌های آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و مؤلفه‌های آن در سطح کشورهای مختلف، برخی از مقایسه‌ها را بر اساس چارچوب‌ها یا شاخص‌ها ارائه کرده است. از طرف دیگر، می‌توان نقش زمینه‌یابی برای پژوهش و مطالعات مقایسه‌ای بیشتر نظام‌های مذکور در سطح بین‌المللی را برای این اثر در نظر گرفت.

کتاب در هشت فصل مستقل و در دو بخش با ساختار پودمانی سازمان‌دهی شده است. در بخش‌های اول و دوم به ترتیب بررسی و مقایسه به صورت کیفی

چند نکته و تجربه آموزشی برای تدریس برون خط (آفلاین)

می‌گیرد و انگیزهٔ بهتری برای فعالیت پیدا می‌کند.

۲. از تصویر، فیلم و صوت‌های مرتبط و متنوع برای تعمیق یادگیری استفاده کنید.

۳. هنگام فیلم‌برداری زاویهٔ دوربین را در بهترین حالت تنظیم کنید و بکوشید صدای شما یکنواخت نباشد. صدای خود را بالا و پایین ببرید و از زبان بدن استفاده کنید. به دست‌ها، چهره، نوع نشستن یا ایستادن و ... خود توجه داشته باشید.

۴. در تهیهٔ فیلم کوتاه (کلیپ) و مثال‌ها از نام‌های خود هنرجویان استفاده کنید و گاهی در فیلم از شخص خاصی بخواهید که سؤال شما را جواب دهد. تکرار این موضوع باعث خواهد شد که هنرجویان خود را ملزم به دیدن فیلم‌ها کنند.

۵. در فیلم کوتاه از آن‌ها بخواهید عکس‌العمل داشته باشند. مثلاً بگویید: «اگر تا اینجا درس را فهمیده‌اید، علامت + را در تماس شخصی برای بنده بفرستید.»

۶. از هنرجویان بخواهید که حتماً خلاصهٔ فیلمی

اشاره

اکنون که در پیچهٔ ارتباط ما با هنرجویان به تهیهٔ فیلم و صفحهٔ کوچک گوشی تلفن همراه و ... محدود شده است، برای بازدهی بیشتر لازم است تدابیری اندیشیده شود.

بسیاری از ما هنرآموزان برای آموزش بهتر هنرجویان باید از قبل محتواهای لازم را آماده سازیم و در موعد مقرر در گروه‌های دانش‌آموزی قرار دهیم. ضمن اینکه اطمینان هم نداریم که آیا هنرجو فیلم‌ها را واقعاً می‌بیند یا فقط با کپی کردن جواب‌های دیگران، وانمود می‌کند که مطالب را فهمیده است.

در این نوشتار بخشی از تجربیات شخصی خود را در اختیار همکاران بزرگوار قرار می‌دهیم. امید است که مورد استفاده قرار گیرد.

۱. در تهیهٔ فیلم برای کلاس خودتان فعال باشید و از محتواهای آماده استفاده نکنید. هنرجو وقتی تلاش معلم خود را می‌بیند، با او ارتباط بهتری

کلیدواژه‌ها:
آموزش مجازی،
اینترنت،
تولید محتوا

با او هم‌دردی کنید و به او بگویید اگر کمکی بخواهد دریغ نمی‌کنید. مطمئن باشید این هنرجو دیگر سر کلاس شما غیبت نمی‌کند.

۱۳. روی هنرجویان حساب باز کنید و از آن‌ها بخواهید تدریس بخشی از مطلب را به عهده بگیرند. گاهی بررسی کردن تمرین‌ها را به دو یا سه نفر واگذار کنید. در این صورت، هم هنرجو لذت می‌برد و هم کار شما راحت‌تر می‌شود.

۱۴. از شب قبل محتواها را برای هنرجویان بفرستید تا مشکل دانلود در طول تدریس پیش نیاید. ضمن اینکه برخی از هنرجویان طبق گفته خودشان از اینترنت رایگان شبانه استفاده می‌کنند.

۱۵. آموزش استفاده از نرم‌افزارهای اسکرین برای ارسال تکلیف‌ها می‌تواند مفید باشد؛ به‌خصوص که کیفیت دوربین بسیاری از هنرجویان ممکن است پایین باشد و استفاده از این ابزار تا حدودی نگرانی آن‌ها را رفع خواهد کرد.

۱۶. کاربرگی برای همه اقدامات خود در کلاس در نظر بگیرید و تمام مواردی را که قرار است انجام شوند، در کاربرگ بگنجانید. مثلاً پاسخ به سؤال‌های موردی، حل کار عملی، خلاصه‌نویسی و ... کاربرگ را ابتدای سال به‌صورت کلی و در پایان هر جلسه کلاسی با نمره، در معرض دید هنرجویان قرار دهید.

۱۷. نکته پایانی و مهم این است که هنرجویان هم مانند ما طی این مدت با آموزش مجازی سروکار داشته‌اند. عواطف، احساسات و حالات روحی آن‌ها را در هر لحظه در نظر داشته باشید و بکوشید با سعه‌صدر و آرامش و بیانی نیکو با آن‌ها صحبت کنید. به‌دلیل اینکه در فضای مجازی امکان استفاده از لحن و زبان بدن میسر نیست، کلمات ما اهمیت بیشتری پیدا می‌کنند.

را که دیده‌اند، برای شما بفرستند و حتماً در همان لحظه آن را مورد بررسی کوتاهی قرار دهید و اگر جایی اشتباه بود، گوشزد کنید.

۷. اگر می‌حس شما چند بخش دارد، از ارائه تصویرهایی از طبیعت زیبای ایران بین فصل‌ها که مورد پسند هنرجویان است، و جملات قصار بزرگان غافل نشوید.

این مورد را هر زمان که احساس کردید هنرجو خسته شده است، می‌توانید اجرا کنید. مثلاً می‌توانید بگویید: «برای دو دقیقه همه چشم‌هایتان را ببندید و به این موسیقی گوش دهید...»

۸. به عنوان تمرین، انجام دو یا سه کار عملی را در فیلم همان جلسه از هنرجویان بخواهید. از تمرین‌های کوتاه و باهدف استفاده کنید که هنرجو خسته نشود و شما نیز اطمینان حاصل کنید که مطلب را یاد گرفته است. البته فرصت بررسی در همان لحظه را هم باید داشته باشید.

۹. برای تنوع در کلاس، فیلم‌های کوتاهی از خودتان تهیه کنید، چند کلام خودمانی با آن‌ها صحبت کنید و نظرشان را بخواهید. این‌گونه موارد باعث صمیمیت بیشتر شما می‌شوند و انگیزه یادگیری را در آن‌ها بالا می‌برند.

۱۰. بهتر است در ابتدای سال تاریخ تولد هنرجویان را بخواهید و در موعد هر تولد، در ابتدای کلاس تولدشان را تبریک بگویید.

۱۱. در برنامه‌ریزی سالانه خود از گپ‌وگفت خودمانی و جلسه دورهمی و آزاد با هنرجویان غافل نشوید. نگویید وقت نمی‌شود. اگر این‌گونه جلسه‌ها باهدف باشند، بازدهی کار شما را به‌شدت بالا می‌برند.

۱۲. در هر لحظه شرایط خاص هنرجو را در نظر بگیرید و اگر در یک جلسه هنرجویی مشکل داشت،

سخنی با مخاطبان

همکاران گرامی شما نیز می‌توانید با ارسال تجربیات تدریس خود و یا نقد و بررسی مطالب بخش قلم تجربه در غنی‌سازی آن مشارکت کنید.

هنرستان دخترانه مأده بندرگز استان گلستان

بتول حجتی
کارشناسی ارشد رایانه

بومی از چالش‌های اساسی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش است. تبیین مؤلفه‌هایی کارآمد برای هنرستان‌ها برای قرار گرفتن در مسیر کارآفرینی، وابستگی زیادی به درک فرصت‌های منطقه‌ای دارد و این فرایند به هوشمندی و نگرش مدیریت هنرستان در طراحی برنامه‌های راهبردی مرتبط است. از این منظر، هنرستان دخترانه مأده بندرگز، طی برنامه‌ای مبتنی بر تحول و با تقویت رشته‌های مهارتی، تأکید بر مهارت‌های نرم و شایستگی‌های غیرفنی، در طول سه سال به همراه پالایش رشته‌ها توانسته است در این راه به موفقیت‌های چشمگیری دست یابد.

از منتهی‌الیه شرقی دریای خزر در شمال ایران به شهری هزاررنگ می‌رسیم که دروازه ورودی استان گلستان است: «شهرستان بندرگز» شهری پر از جاذبه‌های طبیعی در مجاورت کوه و جنگل و دریا. قدمت این شهرستان به ۵۰۰ سال می‌رسد. بندرگز از دوره قاجار به سبب دسترسی دریایی به کشور روسیه و به لحاظ تجاری و سیاسی، شهر و بندری بااهمیت بوده است.

اولین مدرسه دخترانه ایران در زمان قاجار توسط بی‌بی‌خانم استرآبادی در تهران تأسیس شد. این بانو از اهالی بخش «نوکنده» از توابع شهرستان بندرگز بود. ویژگی مهم این مدرسه آموزش مهارتی و هنرهای دستی هم‌زمان با تدریس مفاهیم نظری بود. وارد شهر می‌شویم. چشم‌انداز هر بیننده به فانوسی دریایی در ساحل. ختم می‌شود که از سال‌های دور نماد بندری پر جنب و جوش بوده و امروز سال‌هاست از رونق آن کاسته شده است. شهرستان بندرگز با تعداد زیادی ساختمان‌های قدیمی و تاریخی اداری به‌جا مانده از آن دوران، به دلیل وجود روستاها و بیلاق‌های کوهستانی، از مراکز مهم کشاورزی، دامداری و صنعتی است. دانش‌آموزان روستاهای اطراف و شهر از قوم‌های مختلف برای ادامه تحصیل هر ساله وارد مدارس شهرستان بندرگز می‌شوند و هرکدام به امید ایجاد کار و کسب و ادامه تحصیل و برحسب علاقه‌ها و ذوق خود رشته تحصیلی انتخاب می‌کنند. رشته‌های هنرستانی به علت داشتن آموزش‌های مهارت‌محور بااهمیت هستند؛ آن هم در شهرستانی با ظرفیت‌های بالای گردشگری و کشاورزی و وجود شهرک صنعتی. زدودن فاصله میان آموزش‌های مدرسه و بازار کار

کلیدواژه‌ها:

آموزش‌های مهارت‌محور، کارآفرینی، کار و کسب مجازی

**در سال تحصیلی
۱۴۰۰-۱۳۹۹ هنرجویان
هنرستان موفق به کسب
رتبه برتر جشنواره
کاروکسب مجازی
استان شدند و هم‌زمان
هنرستان مائده به‌عنوان
یکی از هنرستان‌های
کارآفرین‌محور در کشور
انتخاب شد**

مشاهده‌فیلم

**نمایشگاه
عکس‌های
قدیمی
بندرگز**

به مناسبت میلاد حضرت فاطمه
سزدهمین و سی‌ونهمین سالگرد
پیدایش بانوی کونین
موزه و یادمان بانو
بندرگز

گفتمان مشترک همهٔ این رشته‌ها کارآفرینی است. بر این اساس، ایجاد بازارچه‌های دستاوردهای هنرجویی به همراه دوره‌های طراحی و پیاده‌سازی کاروکسب‌های مجازی، به مناسبت‌های مختلف ملی و جهانی، از جملهٔ این رویدادهاست. در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ هنرجویان هنرستان موفق به کسب رتبهٔ برتر جشنوارهٔ کاروکسب مجازی استان شدند و هم‌زمان هنرستان مائده به‌عنوان یکی از هنرستان‌های کارآفرین‌محور در کشور انتخاب شد.

با شیوع بیماری و در ایام قرنطینه، فرصت فعالیت‌های برخط فراهم شد تا هنرجویان از طریق شبکه‌های مجازی طیف جدیدی از فعالیت‌های کارآفرینی را ادامه دهند. همچنین برنامه‌های ویژه‌ای برای آموزش تولید محتوا، عکاسی و بازاریابی در فضای مجازی تدارک دیده شد تا هنرجویان پس از فارغ‌التحصیلی قادر به ادارهٔ فعالیت‌های تجاری خود در بازار مجازی باشند.

به منظور انتخاب آگاهانه و جذب هنرجویان مستعد، هرساله از طریق ارتباط مؤثر با مراکز فرهنگی و شهرداری شهرستان و مشارکت فعال خانواده‌ها، در رشته‌های کشاورزی و صنایع غذایی، خانواده‌ها در کارگاه‌های آموزشی هنرستان حضور می‌یابند و با صنایع تبدیلی، انواع کاشت و برداشت، و تبدیل محصولات خام به محصولات قابل فروش و نگهداری آشنا می‌شوند. این ارتباط خانواده‌ها با برنامه‌های هنرستان سبب تقویت ارتباط هنرجویان با دنیای تجارت منطقهٔ بومی می‌شود.

گسترش رشته‌های صنایع غذایی و گردشگری با توجه به ظرفیت‌های شهرستان از اهداف توسعه‌ای هنرستان است.

چشم‌انداز و برنامهٔ راهبردی هنرستان مائده، اجرای نظام آموزشی مبتنی بر شعار «هر دانش‌آموزی، موفق است» بنا نهاده شده است.

منطقه هم‌خوانی دارد، این هنرستان می‌تواند سبب رونق ظرفیت‌های تجاری و فرهنگی شهر شود. هنرستان مائده با مدیریت موفق خانم مهندس زینب کاویان که دانش‌آموختهٔ رشتهٔ معماری است، از سال ۱۳۹۷ آغاز به کار کرد. تجربه‌های کاری و فعالیت‌های خارج از آموزش و پرورش مدیریت هنرستان در حوزهٔ معماری، با تکیه بر عنصر خلاقیت، کمک شایانی به شکل‌گیری فضای کاری هنرستان کرده است.

رشد و ارتقا توانمندی‌های فردی و خودشناسی از مهم‌ترین اولویت‌های برنامه‌های آموزشی هنرستان است. تقویت خلاقیت و نوآوری، گرایش به یادگیری مهارت‌های کارآفرینی و برنامه‌ریزی هدفمند از ویژگی‌های مورد توجه در تربیت سه‌سالهٔ هنرجویان هنرستان مائده است. گرایش هنرجویان روستاهای اطراف که از خانواده‌های کشاورز و پارچه‌باف هستند، برنامه‌ریزی مدیریت هنرستانی را بر آن داشت تا پلایش و توسعهٔ رشته‌ها را طوری صورت دهد که هنرجویان هم بتوانند در کنار خانواده چرخ زندگی را بچرخانند. خانم مهندس کاویان با بررسی برنامهٔ درسی نظام آموزشی مدارس موفق ملی و بین‌المللی، در کنار گذراندن دوره‌های آموزشی کارآفرینی و روان‌شناسی مختص نوجوانان، مدیریت موفق را در هنرستان رقم زده است. ایجاد فضای رقابتی و پویا در قالب رویدادهای هنرستان سبب شده است، هنرجویان با کسب مهارت‌های کارآفرینی و تسلط نسبی، از طریق شرکت در مسابقات محلی و ملی، با تقویت روحیهٔ کارآفرینی و پرورش ویژگی‌های شخصی، مانند اعتمادبه‌نفس، کار تیمی و خطرپذیری، فرصت‌ها و چالش‌های محل زندگی خود را درک کنند و پس از فارغ‌التحصیلی آمادهٔ ورود به جامعه و بازار کار شوند.

در حال حاضر در هنرستان مائده، رشته‌های صنایع غذایی، شبکه و نرم‌افزار رایانه، طراحی جواهرات، طراحی و دوخت، راهنمای گردشگری و معماری داخلی با نگاه به ظرفیت تجاری منطقه دایر است.

معرفی وبگاه و برنامه کاربردی

رایگان این برنامه سپر امنیتی قدرتمند با قابلیت رهگیری انواع ویروس‌های تروجان، «اسپای‌ویر» و «ورم» است. دیگر ویژگی اویرا وجود امکان تصمیم کاربر در نحوه برخورد با فایل‌های مخرب است. شما می‌توانید به نرم‌افزار پس از یافتن فایل مخرب دستور دهید، چه تصمیمی برای آن بگیرید.

<https://www.avira.com>

Viva Cut

«ویوا کات» در دنیای امروز به شدت مورد توجه قرار گرفته است. این بلاگر با تولید محتواهای متنی، تصویری و شنیداری در رسانه‌های اجتماعی، بخشی از جریان‌های کسب‌وکار در دنیا را به خود اختصاص می‌دهد. اگر به تولید ویدیو با جلوه‌هایی ویژه و هنری نیاز دارید، از برنامه کاربردی ویوا کات بهره بگیرید. این برنامه با محیطی کاربرپسند و ساده، بیشترین امکانات از قبیل برش، ایجاد جلوه (افکت) صداگذاری، اضافه کردن چسبانقش (استیکر) و ایموجی به ویدئو با قابلیت تصویر در تصویر و دهها ویژگی زیبای ویدیویی را به شما ارائه خواهد داد.

<https://www.farsroid.com/videoleap-android>

CamScanner

CAMSCANNER

ثبت اسناد و برگه‌ها بدون اسکنر (پویشگر) چند میلیون تومانی شاید برای شما کار هزینه‌بری باشد. برنامه کاربردی «کم اسکنر» با استفاده از دوربین تلفن همراه شما اسناد را به صورت کاملاً حرفه‌ای اسکن می‌کند و در قالب فایل تصویری یا فایل «پی‌دی‌اف» در اختیار کاربر قرار خواهد داد. یکی از ویژگی‌های این

DuckDuckGo

وبگاه و برنامه‌های کاربردی بین‌المللی

اگر به دنبال یک موتور جست‌وجوگر تازه و تنوع در پوی‌های اینترنتی هستید و علاقه‌مندید به موتور جست‌وجوی دیگری ببینید، به شما «داک‌داک‌گو» را پیشنهاد می‌کنیم.

این موتور جست‌وجوی وب را می‌توان حاصل نگرانی‌ها پیرامون حریم خصوصی افراد دانست. در صفحه سیاست حریم این وبگاه آمده است که هیچ‌گونه اطلاعات شخصی را جمع‌آوری نمی‌کند و به اشتراک نمی‌گذارد. برخلاف دیگر جست‌وجوگرها، در سیاست داک‌داک‌گو آمده است که تاریخچه جست‌وجوهای کاربران را ذخیره نمی‌کند.

<https://duckduckgo.com>

Brave Browser

اگر از گوگل کروم خسته شده‌اید، و برای تنوع و سرعت بالای جست‌وجو و وب‌گردی به دنبال یک مرورگر پر سرعت هستید، از «بریو برورز» غافل نشوید. بریو برورز یک مرورگر وب با قلب کروم است. سرعت این مرورگر بین سه تا شش برابر بیشتر از سرعت دیگر رقباست. به علاوه از سپرهای حفاظتی قدرتمند برای افزایش حفاظت از حریم شخصی برخوردار است. قابلیت جست‌وجوی پیشرفته، امکان ایجاد فهرست پخش موسیقی، دیواره آتش (فایروال) و پشتیبانی از «وی‌پی‌ان»‌های نسخه جدید، از اصلی‌ترین قابلیت‌های این مرورگر است.

<https://brave.com>

Avira Anti Virus

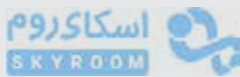
اگر از حمله‌های ویروس‌های «تروجان» و «اسپیم» و جاسوس‌افزارها نگرانید، امکان استفاده از نرم‌افزار ضدویروس «اویرا» را از دست ندهید. این نرم‌افزار رایگان و دارای هسته‌ای سبک در جست‌وجوی نرم‌افزارهای مخرب است. یکی از قابلیت‌های نسخه

اشتراک بگذارید، «ویرگول» به‌عنوان یکی از پربازدیدترین میکرو بلاگ‌ها در ایران که زبان فارسی را نیز پشتیبانی می‌کند، انتظارات شما را برآورده می‌سازد. این بستر امکان ثبت نظر، لایک و میزان بازدید را نیز برای تولیدکننده و خواننده مطلب فراهم خواهد کرد. از رقبای داخلی این وبگاه می‌توان به «امیگو» (Omigo) و «مدیوم» (Medium) در سطح بین‌المللی اشاره کرد.

<https://virgoool.io>

skyroom

بستر بومی «اسکای روم» بستری الکترونیکی برای برگزاری کلاس‌های برخط، «وب کنفرانس» و «وبینار» است. این بستر با بهره‌گیری از سرورهای ملی توانسته است در دوران کرونا نقش اثرگذاری در ایجاد آموزش‌های الکترونیکی برای دانشگاه‌ها، مراکز آموزشی و مدرسه‌ها فراهم کند.

سرعت بالا، امنیت مناسب، دسترسی آسان و کاربرپسند بودن این بستر، آن را به رقیبی جدی برای «آدوب کانکت» (Adobe Connect) تبدیل کرده است. قابلیت اشتراک صدا و تصویر، ارسال فایل، نمایش و اشتراک گذاری اسلاید، و استفاده هم‌زمان از سه وب‌کم از قابلیت‌های این وبگاه است.

<https://www.skyroom.online>

بلبل

برنامه کاربردی «بلبل» که قبلاً با نام «هلو» منتشر می‌شد، یکی از محبوب‌ترین برنامه‌های کاربردی ایرانی محسوب می‌شود که بیش از ۲۱ زبان متفاوت را در قالب بازی آموزش می‌دهد. این برنامه کاربردی طوری طراحی شده است که هم مهارت‌های دیداری، هم مهارت‌های نوشتاری و هم مهارت‌های شنیداری را بهبود می‌بخشد. پیشنهاد دریافت این برنامه کاربردی ناب ایرانی را از دست ندهید.

<https://bolbol.academy>

لایو بوک

«لایو بوک» برنامه‌ای کاربردی برای دسترسی به منابع آموزشی است. در واقع، اولین بستر «میکرو لرنینگ» مبتنی بر فناوری واقعیت افزوده «ای آر» است. این نرم‌افزار جزوهای آموزشی هر دانش‌آموز را بین دانش‌آموزان دیگر به اشتراک می‌گذارد. با این راهبرد شما به بهترین منابع درسی دسترسی خواهید داشت.

منابع آموزشی در این برنامه کاربردی در قالب پادکست، ویدیو، جزوه و کتاب آموزشی است و شما نیز می‌توانید با تولید محتوا در غنی‌سازی این بانک آموزشی مشارکت کنید.

<https://livebook-app.com>

نرم‌افزار ایجاد جلوه تصویری منطبق با پوششگرهای حرفه‌ای در بازار است. به طوری که سند پس از انتشار به‌گونه‌ای نمایش داده می‌شود که گویی توسط یک پوششگر واقعی گرفته شده است. امکان دسته‌بندی، الصاق و قراردادن واترمارک روی اسناد از دیگر ویژگی‌های این برنامه کاربردی است. پیشنهاد می‌کنیم اگر ثبت اسناد از برنامه‌های روزمره شماست، قطعاً از کم‌اسکنر این خدمات را دریافت کنید.

<https://play.google.com/store/>

[apps/details?id=com.intsig.](https://play.google.com/store/apps/details?id=com.intsig)

[camscanner&hl=en&gl=US](https://play.google.com/store/apps/details?id=com.intsig.camscanner&hl=en&gl=US)

Meet

با ورود همه‌گیری جهانی «کرونا» رسانه‌های دیجیتالی کارکرد و قابلیت‌های خود را به کاربران نشان دادند. گفت‌وگوهای اینترنتی و دورسخنی‌ها (ویدئو کنفرانس‌ها) یکی از اصلی‌ترین بازیگران دورهمی‌های دیجیتالی شدند. بستر (پلتفرم) «میت» از شرکت «گوگل» که هم در مرورگرها و هم در تلفن‌های همراه قابل نصب است، در این بحران مورد توجه قرار گرفت. این بستر با قابلیت اجلاس (کنفرانس) برخط، با حداکثر ۱۰۰ شرکت‌کننده، یکی از بهترین برنامه‌های کاربردی وب کنفرانسی است. امنیت بالا، پهنای باند مناسب، کاربرپسند بودن و از همه مهم‌تر، فرزندخواندگی گوگلی، به مقبولیت میت در سراسر جهان منجر شد. میت با ساخت یک اتاق اجلاس و قراردادن پیوند اختصاصی و اشتراک آن در اختیار شرکت‌کنندگان، فضای تعاملی بی‌نظیری را برای کاربران به ارمغان می‌آورد. نسخه وب، اندروید و «آی‌اَس» این بستر از طریق پیوند زیر قابل مشاهده است:

<https://meet.google.com>

وبگاه و برنامه‌های کاربردی ایرانی

ویرگول

Virgoool

اگر دست به قلم هستید و به دنبال یک میکرو بلاگ می‌گردید تا محتوا و یا دل نوشته‌های خود را به

سخنی با مخاطبان

رعایت اجزا و عناصر ساختاری مقالات علمی، حرفه‌ای و پژوهشی شرایطی دارد که یک پژوهشگر و نویسنده آگاه آن‌ها را به کار می‌بندد. به عبارت دیگر موفقیت مؤلف در ارائه مقاله به بهره‌مندی او از این قواعد و تسلط بر مبنای نگارش و آگاهی از اصول مقاله‌نویسی و مهارت در امر نوشتن وابسته است.

مجله رشد آموزش فنی‌وحرفه‌ای و کار دانش، نشریه‌ای آموزشی، تحلیلی و اطلاع‌رسانی در زمینه آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای است که با توجه به اهداف آن، به صورت فصلنامه منتشر می‌شود. بر این اساس از پژوهشگران، متخصصان تعلیم‌وتربیت، به‌ویژه هنرآموزان، دبیران و مدرسان دعوت می‌شود تا با توجه به موارد ذیل:

۱. اصالت موضوع/ عنوان/ چکیده/ ۴. کلیدواژه/ مقدمه/ ۶. بیان مسئله/ ۷. تبیین هدف/ ۸. پرسش/ ۹. پیشینه پژوهش/ ۱۰. معرفی پروژه تحقیقاتی/ ۱۱. تشریح روش‌شناسی مورد استفاده و تبیین رویکرد مقاله/ ۱۲. ابزار گردآوری و تحلیل داده‌ها/ ۱۳. توصیف ویژگی‌های جامعه پژوهش/ ۱۴. تبیین محدود و محدودیت‌های پژوهش/ ۱۵. ارائه یافته‌های توصیفی و تحلیلی/ ۱۶. بحث و نتیجه‌گیری/ ۱۷. پیشنهاد/ ۱۸. منابع مورد استفاده

حاصل پژوهش‌ها و مطالعات خود را در زمینه‌های زیر، جهت درج در مجله ارسال فرمایند.

- * مبانی نظری آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای و کار دانش
- * آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای در سایر کشورها (تجارب)
- * روش‌های آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای و کار دانش
- * کارآفرینی، خوداشتغالی، ارزش‌آفرینی (تجارب)

رویکردها و دیدگاه‌ها در برنامه‌ریزی درسی آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای * برنامه‌ریزی درسی منطقه‌ای * پروژه‌محوری در آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای * معرفی مؤسسات آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای و کار دانش در ایران و سایر کشورها، معرفی پدیده‌های نو در حوزه آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای و کار دانش و معرفی کتاب‌ها و مجلات جدید در حوزه آموزش‌های فنی‌وحرفه‌ای. * مقالات ارسالی مرتبط با موضوع مجله باشد و تاکنون در مجلات دیگری درج نشده باشد. * مطالب حروف‌نگاری شده باشد. * شکل قرار گرفتن جدول‌ها، نمودارها و تصاویر در مقاله مشخص باشد. * نثر مقاله باید روان و از نظر دستور زبان فارسی درست باشد و در انتخاب واژه‌های علمی و فنی دقت لازم مبذول شود. * مقاله‌های ترجمه‌شده با متن اصلی هم‌خوانی داشته باشد و متن اصلی نیز ضمیمه مقاله ارسال شود. * در متن‌های ارسالی باید تا حد امکان از معادل‌های فارسی واژه‌ها و اصطلاحات استفاده شود. * پی‌نوشت‌ها و منابع کامل و شامل نام نویسنده، سال انتشار، نام اثر، نام مترجم، محل نشر، ناشر و شماره صفحه مورد استفاده باشد. * مجله در رد، قبول، ویرایش و تلخیص مقالات رسیده مختار است. * آرا و نظرهای ارائه‌شده در مقالات، گزارش‌ها و مصاحبه‌ها لزوماً بیانگر دیدگاه‌های دفتر انتشارات و فناوری آموزشی نیست و مسئولیت پاسخگویی به پرسش‌های خوانندگان با خود نویسنده یا مترجم است.

نشانی ارسال مقالات: تهران صندوق پستی ۶۵۸۵-۱۵۸۷۵
پیام‌نگار: faniherfeievakarodanesh@roshdmag.ir

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر انتشارات و فناوری آموزشی

با مجله‌های رشد آشنا شوید

مجله‌های دانش‌آموزی دبستانی

به صورت ماهنامه و نه شماره در هر سال تحصیلی منتشر می‌شوند:

- کودک** برای دانش‌آموزان پیش‌دبستانی و پایه اول دوره آموزش ابتدایی
- نخ‌آموز** برای دانش‌آموزان پایه‌های دوم و سوم دوره آموزش ابتدایی
- دانش‌آموز** برای دانش‌آموزان پایه‌های چهارم، پنجم و ششم دوره آموزش ابتدایی

مجله‌های دانش‌آموزی متوسطه

به صورت ماهنامه و هشت شماره در هر سال تحصیلی منتشر می‌شوند:

- نوجوان** برای دانش‌آموزان دوره اول آموزش متوسطه
- رایج** برای دانش‌آموزان دوره اول آموزش متوسطه
- دوران** برای دانش‌آموزان دوره دوم آموزش متوسطه
- آینده** برای دانش‌آموزان دوره دوم آموزش متوسطه

مجله‌های عمومی بزرگسال

به صورت ماهنامه و هشت شماره در هر سال تحصیلی منتشر می‌شوند:

- رشد آموزش ابتدایی * رشد فناوری آموزشی * رشد مدرسه فردا
- رشد معلم * رشد آموزش مشاور مدرسه * رشد مدیریت مدرسه

مجله‌های تخصصی بزرگسال

به صورت فصلنامه و سه شماره در سال تحصیلی منتشر می‌شوند:

- رشد آموزش قرآن و معارف اسلامی * رشد آموزش پیش‌دبستانی * رشد آموزش تاریخ
- رشد آموزش سلامت و تربیت بدنی * رشد آموزش جغرافیا * رشد آموزش ریاضی
- رشد آموزش زبان و ادب فارسی * رشد آموزش زبان‌های خارجی
- رشد آموزش زیست‌شناسی * رشد آموزش شیمی * رشد آموزش علوم اجتماعی
- رشد آموزش فنی‌وحرفه‌ای و کار دانش * رشد آموزش فیزیک * رشد آموزش هنر
- رشد آموزش خانواده * رشد برهان متوسطه دوم * رشد علوم زمین

مجله‌های عمومی و تخصصی رشد برای معلمان، دانش‌جو-معلمان، و کارشناسان وزارت آموزش و پرورش تهیه و منتشر می‌شوند.
نشانی: تهران، خیابان ایرانشهر شمالی، ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش، پلاک ۲۶۶.
• تلفن و نمابر: ۰۲۱ - ۸۸۳۰۱۴۷۸
• وبگاه: www.roshdmag.ir

فصلنامه رشد آموزش فنی و حرفه‌ای و گاردانش

از هنرآموزان، استادکاران، مدیران و کارشناسان علاقه‌مند به حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای دعوت می‌شود تجربه‌های زیسته و کاربردی خود را در محورهای زیر به دفتر مجله ارسال فرمایند. بدیهی است این مجله با مشارکت شما اندیشمندان پربارتر شده و غنا می‌یابد. به مطالب چاپ شده حق‌التألیف پرداخت می‌شود و در پایان هر سال تحصیلی از آثار برتر تقدیر به عمل خواهد آمد.

محورها:

- ۱- تحول در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای
  - ۲- بیانیه گام دوم انقلاب، نقش هنرآموزان و هنرستان‌ها
  - ۳- آموزش و ارزشیابی مبتنی بر شایستگی
  - ۴- راهنمایی و هدایت شغلی و تحصیلی
  - ۵- فرایند برنامه‌ریزی درسی آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای
  - ۶- آموزش شایستگی‌های غیرفنی
  - ۷- نظام صلاحیت حرفه‌ای و مراکز ملی سنجش
  - ۸- مشارکت ذی‌نفعان در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای
  - ۹- آموزش سبز در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای
  - ۱۰- تربیت و صلاحیت‌های حرفه‌ای مربی و هنرآموز در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای
  - ۱۱- فناوری ارتباطات و اطلاعات در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای
  - ۱۲- استانداردهای فضا و تجهیزات در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای
  - ۱۳- سیاستگذاری در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای
  - ۱۴- طراحی و تهیه بسته آموزشی در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای
  - ۱۵- تضمین کیفیت در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای
  - ۱۶- ارتقاء جایگاه و منزلت آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای
  - ۱۷- تأمین منابع مالی در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای
  - ۱۸- فلسفه آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای
  - ۱۹- آموزش نوآوری و کارآفرینی
  - ۲۰- مطالعه تطبیقی در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای
- قالب‌های ارائه: مقاله، تجربه، یادداشت کوتاه، خاطره، قصه و داستان، طنز، حکایت، عکس، اینفوگرافیک، فیلم، پادکست و ...
- در نظر داشته باشید:

○ حجم مطالب مکتوب حداکثر ۱۰۰۰ کلمه و در قالب فایل word باشد.

○ مطالب مکتوب و غیر مکتوب، به نشانی رایانامه فصلنامه ارسال شوند.

faniherfeievakarodanesh@roshdmag.ir

○ مشخصات پدیدآورنده (نام و نام خانوادگی، سمت، شهر، شماره تماس) ذکر شود.

برای کسب اطلاعات بیشتر با شماره زیر تماس بگیرید:

۰۲۱-۸۷۱۹۷۴۴۲۳

وبگاه‌های (وبسایت‌های) مجلات رشد

www.roshdmag.ir

سال ۱۴۰۱
با
۳۰ وبگاه / ۳۰ مجله

رشد

وبگاه اختصاصی فصلنامه‌های علوم انسانی

مجلات

وبگاه اختصاصی فصلنامه‌های علوم پایه و فنی

رسانه‌ای

وبگاه اختصاصی مجلات عمومی بزرگسال

تحول

وبگاه اختصاصی مجلات دانش آموزی